

DRIE KWART EEUW ZUIVELBEREIDING IN SITTARD

Van Sint Rosa, Sibema tot Campina

1912-1987

Harry Strijkers

Jean van Haen

DRIE KWART EEUW
ZUIVELBEREIDING IN SITTARD

DRIE KWART EEUW ZUIVELBEREIDING IN SITTARD

**Van Sint Rosa, Sibema tot Campina
1912-1987**

door

Harry Strijkers

met medewerking van

Jean van Haen

Uitgave

Stichting Cultureel Erfgoed Zuivelfabriek Sint Rosa
Sittard
2013

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding	6
De zuivelbereiding in vroegere jaren	9
De coöperatie	11
Een schuchter begin	13
Kroniek	15
Oprichting Boerenleenbank Sittard	79
Interviews	81
- Frans Cremers	81
- Ger Haarden	83
- Piet Vael	85
- Baer Paes	87
- Paul Jeurissen	89
- Mart Stevens	91
- Thei Ruers	94
- Harie Genders	96
- Henk Benders	98
Bronnen en literatuur	101
Fotogalerij	105
Colofon	112

Voorwoord

Sint Rosa, Sibema en Campina zijn drie benamingen voor hetzelfde fenomeen: de zuivelfabriek in Sittard. Als één van de oudste industriële instellingen behoort het ontegenzeggelijk tot het Cultureel Erfgoed van Sittard. Een Werkgroep onder leiding van Peer Boselie, directeur Euregionaal Historisch Centrum Sittard-Geleen, heeft zich tot taak gesteld om de 75-jarige geschiedenis in kaart te brengen in de vorm van een boek en een tentoonstelling.

In eerste instantie begonnen als een zeer lokale coöperatieve onderneming - de fabriek werd gebouwd door stadsarchitect Jos Wielders, het verzorgingsgebied had een straal van zo'n tien km, het personeel zowel als het bestuur en de raad van toezicht was afkomstig uit de regio - is deze vestiging uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van een groot zuivelconcern. Wat het roomijs betreft heeft het Sibema-ijs zelfs landelijk bekendheid gekregen! Een bedrijf waaraan veel mensen hun beste krachten hebben gegeven en voor wie dit boek en deze tentoonstelling tevens een eerbetoon wil zijn.

Het boek, geschreven door Harry Strijkers, heeft de vorm van een kroniek gekregen, waarin aandacht wordt besteed aan de belangrijkste wetenswaardigheden uit de geschiedenis van de Sittardse zuivelfabriek; chronologisch passeren vele gedenkwaardigheden de revue, zowel in woord als beeld.

Het is hoofdzakelijk tot stand gekomen door bestudering van het archiefmateriaal van het Euregionaal Historisch Centrum Sittard-Geleen, het Regionaal Historisch Centrum Limburg in Maastricht en het Brabants Historisch Informatie Centrum in 's Hertogenbosch; helaas vertoont dit materiaal enige lacunes. Verder zijn er door Jean van Haen interviews afgenomen van mensen die in de loop van de jaren nauw betrokken zijn geweest bij deze fabriek.

De tentoonstelling in museum Het Domein, tot stand gekomen onder leiding van conservator Kitty Jansen-Rompen, tracht aan de hand van een beperkt aantal voorwerpen en foto's op een visuele manier, de herinnering op te roepen aan dit unieke bedrijf. Het typische gebouw aan de Agricolastraat wordt er gepresenteerd in de vorm van een maquette.

Deze terugblik laat zien dat er veel veranderd is ten opzichte van de huidige manier van de melkvoorziening in Nederland; ongetwijfeld interessant voor de ouderen, maar niet minder voor de jeugd!

De Werkgroep is zich bewust dat een aantal zaken voor haar verborgen is gebleven en hoopt op aanvullende reacties, zodat deze geschiedenis op de website www.zuivelfabrieksintrosa.nl verder gestalte kan krijgen.

Tenslotte, oprechte dank aan de zeer velen die op de een of andere manier hebben medegewerkt aan de totstandkoming van deze geschiedenis.

Namens de Werkgroep en de Stichting Cultureel Erfgoed Zuivelfabriek Sint Rosa,

Frans X. Cremers

Voorzitter Stichting Cultureel Erfgoed Zuivelfabriek Sint Rosa

Inleiding

De Coöperatieve Zuivelfabriek Sint Rosa te Sittard was een van de oudste en grootste coöperatieve bedrijven in Zuid-Limburg. Het was in de gloriejaren een coöperatie van meer dan achthonderd leden en bijna tweeduizend koeien. Iets minder dan de helft van de aangevoerde melk werd als consumptiemelk verkocht.

Naast de melkverwerking was de in 1927 opgerichte kaasmakerij een belangrijke afdeling. Dit was destijds een zeer vooruitstrevende beslissing. Om dit waar te maken werd een Friese kaasmaker in dienst genomen in de persoon van Johannes de Ree. Een van de eerste kaasmakers in Zuid-Nederland. Jaarlijks werd hier op een gegeven moment ruim vijfhonderd ton Goudse kaas gemaakt.

Voor de Tweede Wereldoorlog produceerde de Sittardse melkinrichting ongeveer zestigduizend kilogram boter per jaar.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog moesten alle zeilen worden bijgezet om de eigen bevolking te kunnen voorzien van zuivelproducten. De export lag geheel stil. Met kunst- en vliegwerk is tijdens deze donkere periode de fabriek draaiend gehouden. Ook werden in die tijd kleinere melkfabriekjes verwoest. Na de oorlog moest er flink in nieuwe en moderne apparatuur worden geïnvesteerd om bij te blijven.

De Nederlandse zuivelbedrijven bleken na de Tweede Wereldoorlog namelijk niet meer in staat te zijn rendabel te concurreren met buitenlandse bedrijven. Ook de kwaliteit liet te wensen over.

De Zuid-Nederlandse Zuivelbond riep op 16 juli 1946 een speciale studiec commissie in het leven om de situatie in de zuivelindustrie onder de loep te nemen. Deze ging voortvarend aan het werk. Het op 17 mei 1947 uitgebrachte rapport van deze studiec commissie onder voorzitterschap van F.J.M. Smits van Oyen adviseerde verdergaande samenwerking en werd zodoende de grondslag voor de oprichting van de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A., de zogenaamde kringcoöperatie.

Op 12 november 1948 verloor Sint Rosa dus haar zelfstandigheid. De fabriek werd onderdeel van de nieuw opgerichte kringcoöperatie met als naam de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A. gevestigd te Sittard met fabrieken in Echt, Sittard, Beek, Heer-Maastricht, Schimmert en Stein. In Sittard werd dus het hoofdkantoor van de nieuwe kringcoöperatie gevestigd, waarbij ongeveer 2200 melkveehouders waren aangesloten.

Op een later tijdstip werden de melkfabrieken in Eckelrade en Reijmerstok aangekocht. Nog later werd de melkfabriek in Kerkrade overgenomen. In 1959 kwam melkinrichting "Pro Infantibus" te Maastricht er bij.

In 1960 werd een aandeel van vijftig procent in de Melkinrichting N.V. "Het Land van Gulpen" verworven.

In de jaren zestig van de twintigste eeuw werden pogingen ondernomen om tot samenwerking te komen met de Coöperatieve Zuivelvereniging "De Mijnstreek" te Heerlen en de Coöperatieve Zuivelvereniging "Midden-Limburg" G.A. te Roermond. Deze pogingen strandden echter.

Het is niet verwonderlijk dat uit oogpunt van kostenbeheersing werd gekeken naar

concentratie van de melkverwerking. Bovendien vereiste de steeds stijgende melkstroom grotere verwerkingseenheden. Als gevolg daarvan werden in de periode van 1948 tot 1962 de fabrieken in Stein, Eckelrade, Kerkrade en "Pro Infantibus" te Maastricht gesloten en de capaciteit in de andere fabrieken uitgebreid.

In 1950 werd de ijsfabricage geconcentreerd in Sittard. Toen kwam er op het fabrieksterrein van Sint Rosa een nieuwe coöperatieve ijsfabriek. Deze bestond uit twee productielijnen, goed voor elk twaalf- tot vijftienduizend ijsjes per uur. Hiervoor gebruikte men het handelsmerk Sibema, een afkorting van Sittard, Beek en Maastricht. In 1955 kwam er een nieuwe uitbreiding tot stand in de fabriek gelegen aan de Sittardse Agricolastraat. Het was voor die tijd een opvallend gebouw, ontworpen door architect Heeman uit Heerlen. Een belangrijk deel van de moderne en veelzijdige melkverwerking vond hier plaats.

Geïnvesteed werd in productenketels voor vla en papsorten, vulmachines voor flessen, centrifuges met een capaciteit van twintigduizend liter per uur, sterilisatie-apparatuur en homogenisatoren om de flessen steriel niet te laten opromen.

De door de leden geleverde melk was niet voldoende om de fabriek draaiende te houden. Er moest flink worden bijgekocht. In de fabriek kon namelijk tienduizend liter worden verwerkt en dat gebeurde in twee centrifuges en twee "pasteurs."

Omstreeks 1958/1959 werd in Sittard gestart met het verpakken van kaas in stukken, verkoopklaar afgeleverd in een doorzichtige folie, dicht "geseald" en voorzien van etiket en prijs voor de consument. De eerste fabriek in Nederland die hiertoe overging. Deze verpakte kaas was bestemd voor de verkoop door de eigen melkventers.

In 1965 werd de ijsbereiding en -verwerking overgebracht van Sittard naar Pey-Echt. De bestaande melkfabriek was hiervoor omgebouwd, zodat aan de melkaanvoer een einde kwam.

De naam Sibema werd in 1966 ook de officiële verenigingsnaam van de kringcoöperatie.

Campina

In Schimmert ging in 1960 het roer om en werd in plaats van melk nu limonade bereid onder de naam CAP.

Op 12 april 1962 werd in Heer bij Maastricht een geheel nieuw gebouwde fabriek officieel in gebruik genomen. In deze fabriek vond de bereiding plaats van consumptiemelk en consumptiemelkproducten voor Maastricht en omstreken.

In 1968 werd de melkfabriek in Beek gesloten. De gehele melkverwerking bij Sibema was eind 1970 geconcentreerd in de fabrieken te Heer, Sittard en Reijmerstok. De melkveehouders leverden in 1970 ongeveer 85 miljoen kg melk aan deze fabrieken. In Echt werd dat jaar nog steeds ijs gefabriceerd, terwijl in Schimmert nog altijd frisdranken werden bereid.

Wat eerder niet lukte, gebeurde ingaande 1 januari 1971; de Coöperatieve Zuivelvereniging "De Mijnstreek" te Heerlen trad samen met Sibema toe tot de CAMPINA-groep.

In totaal 2300 leveranciers waren in 1970 goed voor in totaal 120 miljoen kg geleverde melk, verwerkt door vijf fabrieken met hierbij een ijsfabriek in Echt en een frisdrankenfabriek in Schimmert.

Na de sluiting van de melkinrichtingen in Heerlen, Maastricht en Roermond in 1972 ging de fabriek in Sittard over op ploegendiensten.

Concentratie

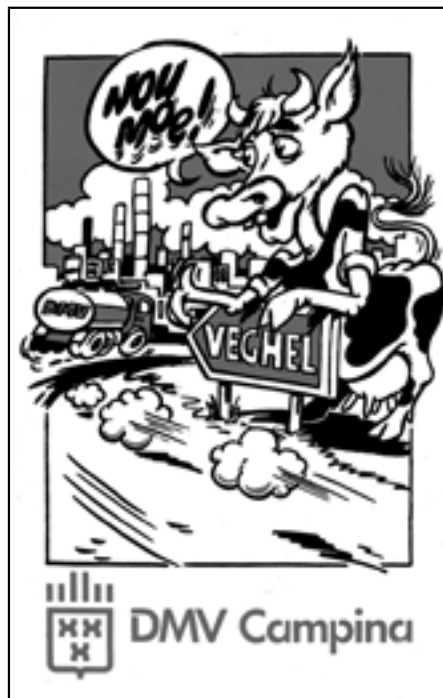
De organisatie volgens de eerder genoemde kringcoöperaties functioneerde tot omstreeks 1970. Toen was het noodzakelijk tot nog grotere verbanden te komen. Dit leidde in 1970 tot een fusie tussen Sibema (sinds 1966 dus de naam van de kringcoöperatie Zuid-Limburg) en de Brabantse coöperatie Campina. Hierbij sloot zich ook De Mijnstreek aan.

In Noord- en Midden-Limburg ontstond in 1971-1972 de Coöperatieve Centrale Zuivelvereniging De Maasvallei. De vijf grootste Zuid-Nederlandse coöperaties, waaronder Campina en De Maasvallei, fuseerden op 1 juni 1976 tot de nieuwe zuivelgigant "Coöperatieve Zuivelvereniging Campina" met als hoofdkantoor Eindhoven.

Ingaande 30 april 1979 kwam nog een grotere organisatie tot stand en wel door de volledige invoeging van de 100% dochteronderneming DMV in de Coöperatieve Zuivelvereniging Campina G.A. Het nieuwe bedrijf D.M.V.- Campina werd gevestigd in Veghel.

Verdere saneringen volgden echter met als resultaat uiteindelijk de sluiting van de Sittardse fabriek in 1987.

In 1993 ging D.M.V.-Campina een fusie aan met Melkunie Holland. Deze concentratie had grote gevolgen voor de Limburgse zuivelfabrieken. Alle vestigingen sloten hun deuren. Wat overbleef was een moderne kaasfabriek die Campina in de periode 1983-1988 in Born had gebouwd.

De zuivelbereiding in vroegere dagen

Boter

De zuivelbereiding gebeurde op het einde van de negentiende eeuw veelal op de boerderij. De boterbereiding was daarbij een taak van de boerin. Door melk te laten staan, komen vanzelf vetbolletjes boven drijven. Dit is het opromen van de melk. De snelheid van dit proces is afhankelijk van de temperatuur en de vorm van de vaten. Hiervoor werden vaak platte schalen (melkaden) gebruikt. De uitvinding van de continu werkende centrifuge door de Zweed Gustaf de Laval (1845-1913) versnelde dit proces aanzienlijk. In Sittard had de zuivelfabriek de bijnaam "centervuuj."

De afgescheiden room wordt vervolgens gekarnd, in het Sittards "fótsje", waarbij de vetbolletjes samenklonteren tot boter. Het overblijvende vloeibare deel heet karnemelk. In het Sittards wordt dit botermelk genoemd.

Het karnen gebeurde op diverse manieren. Op de meest eenvoudige manier gebeurde dit in een taps toelopende, van boven afgedichte houten ton, waaruit een stamper (stootkarn) steekt.

Andere vormen zijn de wipkarn, de tuimelkarn en de karnmolen. Vervolgens wordt de boter gewassen en gekneed. Ook wordt er wel of niet zout aan toegevoegd. Voor ieder kg boter is ongeveer twintig liter melk nodig.

Kaas

Het kaas maken begint met het toevoegen van stremsel en zuursel aan de melk. Hierdoor gaan vooral de eiwitten samenklonteren, waarbij vet en vocht worden ingesloten. Er ontstaat een puddingachtige massa, wrongel genaamd, die zich scheidt van het waterachtig gedeelte, de wei. Stremsel is afkomstig uit de lebmaag van jonge kalveren. Zuursel bevat melkzuurbacteriën.

De wrongel wordt verwarmd en gesneden. Dit proces duurt circa 45 minuten. De wrongel wordt daarna verzameld, in (kaas)vaten gedaan en gedurende enkele uren vervolgens samengeperst onder een zogenaamde kaaspers. De nog vrij zachte massa wordt dan in zout water (pekkel) gelegd. Hierdoor dringt het zout in de kaas. Dit bevordert de smaak, stevigheid en houdbaarheid van de kaas. Door kaas langere tijd te bewaren (rijpen) wordt ze steviger en ontwikkelen zich, afhankelijk van de duur, aroma's (smaak). Na vier weken kunnen de eerste kazen naar de markt. Voor een kg Goudse kaas is ongeveer tien liter melk nodig.

Centrifuge

De uitvinding van de centrifugale separator was een belangrijke stap in de ontwikke-

ling van de zuivelindustrie. Het was in feite een mechanische ontromer, waarbij de lichtere vetdeeltjes van de melk naar buiten worden geslingerd. In het begin werden deze centrifuges met handkracht bediend. Deze centrifuge vormde met een karn de belangrijkste investering die moest worden gedaan om een handkrachtfabriekje op te richten.

In de meeste handkrachtfabriekjes waren twee personen werkzaam. Een van hen had tot taak de melk bij binnenkomst te wegen, monsters te nemen en de melk voor te warmen op het fornuis. De andere draaide vervolgens de centrifuge. De verkregen room werd daarna gekarnd, de bereide boter gewassen en gekneed, in vierkante kluiten geslagen en in de kelder gelegd om te stijven. De ondermelk kregen de veehouders terug. Deze diende als voer voor de varkens en de kalveren.

De eerste Nederlandse zuivelfabrieken in Zuid-Limburg werden in het begin van de jaren negentig van de negentiende eeuw opgericht. Dat was het geval in Meerssen, Schinnen en Echt. De echte groei kwam enkele jaren later. Toen schoten de kleine handkrachtfabriekjes als paddenstoelen uit de grond. De handkrachtfabriekjes waren zó eenvoudig en zó gebouwd, dat ze altijd weer als woonhuis konden worden gebruikt. De aanvoer van melk naar deze handkrachtfabriekjes bleef toenemen. Men ging wegen zoeken om meer en betere boter te maken. Dat was mogelijk door gebruik te maken van stoomkracht om hiermee de centrifuge aan te drijven. De fabriek in Stramproy was in 1900 de eerste die hiertoe overging.

Naast de gunstige resultaten vormden de fabriekjes in de diverse plaatsen ook het centrum van andere coöperatieve activiteiten, zoals veeverzekeringen, fokverenigingen en spaarbanken.

Conservering

Het kunnen bewaren en conserveren van voedsel met als doel dit langer voor consumptie geschikt te houden was met name vroeger van groot belang. Van oudsher werd door de plattelandsbevolking fruit gedroogd of siroop ervan gemaakt.

Melk was een product met een korte houdbaarheid. Door deze melk tot boter of kaas te verwerken kon men deze producten langere tijd bewaren. Kaas werd in Limburg minder gemaakt, hooguit de zogenaamde fluitkaas (kwark) of de typische Limburgse stinkkaas, de rommedoe. In 1927 kwam er in Sittard een kaasfabriek, de eerste coöperatieve kaasfabriek in Limburg. Vanaf die tijd kon het overschot aan melk omgezet worden in een langer houdbaar product. Eerder was dat ook het geval met condensmelk in blik en melkpoeder.

De coöperatie

Coöperaties hebben vooral rond de eeuwwisseling van de negentiende en de twintigste eeuw een belangrijke rol gespeeld in de economische emancipatie van grote groepen van de Nederlandse bevolking.

Via de coöperaties konden vooral de boeren en consumenten zich verenigen en gezamenlijke doelen bereiken. Individueel was dat niet mogelijk geweest, met name op het gebied van investeringen en kredietverlening.

Vanaf 1870 richtten boeren gezamenlijke boterfabriekjes op om zo een eind te maken aan het geknoei met boter door opkopers. Het Nederlands product had hierdoor reputatieschade opgelopen. Het gevolg hiervan was dat Engeland als exportmarkt grotendeels verloren was gegaan aan de Denen. Door het succes van de boterfabriekjes ontstonden ook coöperatieve kaasfabrieken en zuivelfabrieken.

Door verdergaande schaalvergroting kon het zuivelaassortiment worden uitgebreid. Door allerlei fusies zijn in de twintigste eeuw de overgebleven zuivelcoöperaties uitgegroeid tot enorme bedrijven met een miljardenomzet.

Limburg

Limburg was in het midden van de negentiende eeuw een in zichzelf gekeerd gebied met veel geïsoleerde dorpsgemeenschappen. Maar liefst 71% van de Limburgers woonde in hun geboorteplaats. Vernieuwingen moesten via de elite van het dorp worden verspreid en dat allemaal nog met mate, want ook de elite was vaak conservatief.

In de eerste helft van de negentiende eeuw waren er in Limburg ongunstige conjuncturele ontwikkelingen. Betere vooruitzichten waren er in de periode van 1850 tot 1875. Het laatste kwartaal van de negentiende eeuw stond in teken van een crisis die tussen 1878 en 1895 ook in Limburg hard toesloeg. Europa werd door de komst van de stoomzeevaart overspoeld door enorme hoeveelheden graan vanuit de Verenigde Staten, Rusland en Argentinië. Hierdoor kwam de agrarische sector in een langdurige crisis terecht.

De hoge veeprijzen in combinatie met de lage graanprijzen leidden er toe dat in Limburg van bouwland naar grasland werd overgeschakeld. Op een gegeven moment werd dit weer teveel, waardoor de markt werd overvoerd met vee.

De crisis werd niet alleen veroorzaakt door de buitenlandse concurrentie, ook het gemis aan samenwerking en organisatie was volgens de in 1886 ingestelde landbouwcommissie een van de oorzaken. Vooral het ontbreken van coöperatieve kredietinstellingen stond herstel van de Limburgse agrarische sector in de weg. Landbouwers waren volledig afhankelijk van hun leveranciers.

De meerderheid van de bedrijven was te klein van omvang. Een groeiend aantal boeren zag zich gedwongen het bedrijf te beëindigen of een nevenberoep uit te oefenen.

Het Limburgs platteland was in die periode zo verarmd dat arbeiders, dagloners en keuterboertjes massaal naar Duitsland trokken om daar seizoenswerk te verrichten in steenovens, fabrieken en boerderijen.

De Sittardse onderwijzer J. Claessen, die onder het pseudoniem Frans van Dam in verschillende kranten publiceerde, pleitte vanaf 1888 voor de oprichting van een coöperatie naar het voorbeeld van de reeds bestaande "Bauernvereine" in het naburige Duitsland. Hij had het over een organisatie op christelijke grondslag.

De geestelijkheid zou daarbij later een belangrijke rol spelen. Deze medewerking werd gestimuleerd door de in 1891 verschenen encycliek Rerum Novarum van paus Leo XIII.

Deze zag in de vorming van standsorganisaties het middel om de problemen waarmee de samenleving was geconfronteerd op te lossen. De encycliek was eigenlijk gericht op de arbeidersstand, maar de boodschap vond ook onder de boeren gehoor met als gevolg de oprichting van vele coöperatieve zuivelfabriekjes. Deze lokale zuivelfabrieken werden in 1893 verenigd in de Zuid-Nederlandse Zuivelbond. Dit op initiatief van J.J.C. Ament, G.F.R. Corten en P.J. Truijen. Na twee jaar werd door deze bond te Maastricht de eerste Limburgse botermijn opgericht. Deze oprichting was een zeer succesvol initiatief.

Het grote succes van de coöperatieve zuivelbeweging in Limburg was voornamelijk te danken aan de positieve effecten op de sociaal-economische positie van de aangesloten boeren. Men kan stellen dat de zuivelsector de bakermat werd van de coöperatieve beweging in Limburg.

Ook andere organisaties en coöperaties zagen het levenslicht met als het primaire doel het verspreiden van kennis betreffende land- en tuinbouwkunde.

De oudst bekende opname van het bestuur van de zuivelfabriek Sint Rosa. Zittend aan de tafel (midden) voorzitter ir. N.H.L. Haan. Directeur H.F.X. Cremers staat derde van rechts. A. Kallen zit aan de tafel tweede van rechts.

Een schuchter begin

Vele dorpen in het tegenwoordige Land van Zwentibold kregen rond 1900 een eigen boterfabriekje met handkrachtcentrifuges. Dit waren de zogenaamde handkrachtfabriekjes. Door nu de melk coöperatief in deze kleine fabrieken te verwerken verbeterde de kwaliteit, nam de productie toe en stegen de inkomsten. De meeste boeren waren bij deze coöperaties aangesloten, die als het ware een verlengstuk werden van de boerderij. Voor die tijd waren de meeste boeren voor de opbrengst van hun boter afhankelijk van de plaatselijke winkelier die de totale productie opkocht. De eigen boter werd wekelijks afgezet in ruil voor kruidenierswaren en andere huiselijke artikelen. Vanaf 1910 volgde een nieuwe fase. De coöperatieve zuivelfabrieken gingen over tot mechanisatie. Door gebruik van de stoomcentrifuges was de boter van betere kwaliteit, de effectiviteit steeg en de hygiëne nam toe. Bovendien bestond er de mogelijkheid om de melk te pasteuriseren. De Rijkszuivelconsulent Jef Wintersman ijverde destijds voor de invoering van deze machines; dergelijke investeringen vereisten een hogere bijdrage van de aangesloten boeren c.q. een uitbreiding van het aantal leden. Het gevolg was, dat de kleine lokale zuivelcoöperaties, waarvan er binnen één gemeente vaak meerdere bestonden, zich aaneensloten tot één krachtige plaatselijke zuivelcoöperatie. Het was de eerste stap op weg naar grotere eenheden.

De eerste huisvesting van de zuivelfabriek op de hoek Walramstraat / Rijksweg Noord.

Schaalvergroting was geen hobby van het bestuur en directie maar een dwingende noodzaak om als bedrijf te kunnen overleven.

Veel later zijn die de inleiding geworden tot nog grotere concentraties, toen deze plaatselijke coöperaties aansluiting zochten bij overkoepelende verenigingen. Daartoe kwam het pas na de Tweede Wereldoorlog.

Het duurde in Sittard tot 1911 dat, onder leiding van de heer J.J.C. Ament (1864-1932), destijds zuivelconsulent voor Limburg en later Tweede Kamerlid, enkele boeren overleg voerden. Zij besloten een coöperatieve vereniging te stichten. De statuten hiervan verschenen op 22 maart 1911 in de Staatscourant. Voorlopig bleef het hierbij. Het zoeken was toen namelijk naar een geschikte persoon, die zijn schouders onder dit genomen initiatief wilde zetten. Het was ir. N.H.L. Haan van Huis Millen, die hiertoe bereid was.

Ir. H.N.L. Haan van Huize Millen (1869-1938), voorzitter van Sint Rosa van 1913 tot 1938.

Kroniek

1912

De eerste algemene vergadering werd op 20 oktober 1912 gehouden. Na de bestuursverkiezingen werden in het bestuur de volgende functies verdeeld: ir. H.N.L. Haan, voorzitter (Huis Millen, Nieuwstadt); A. Kallen, Ophovenerhof, ondervoorzitter, J.W. Jessen, secretaris (Overhoven); L. Widdershoven, bestuurslid (Born); J. Geenen, bestuurslid (Born).

In dezelfde algemene vergadering werd ook een Commissie van Toezicht gekozen. Dit waren burgemeester A.H. Gijzels van Sittard, rijksveearts L. van Kempen, rijksontvanger C.J. Aarts, rijksveeteeltconsulent ir. J. Timmermans en landbouwer L. Cremers uit Haagsittard.

Na de verdeling van de functies werd hard gewerkt aan de verwezenlijking van de plannen. Aan de Rijksweg-Noord werd een pand gehuurd. De gezamenlijke oppervlakte bedroeg 45 vierkante meter en de huur bedroeg 200 gulden per jaar. De inrichting van de fabriek was uiterst eenvoudig. Voor de aanschaf van de benodigde machines was er in het begin een bedrag van duizend gulden beschikbaar. Het was de firma P. Konings uit Swalmen die deze machines plaatste rond de jaarwisseling 1912/1913.

1913

Oprichting

In Sittard en omgeving waren de meeste boeren niet coöperatief. De coöperatieve vereniging viel niet in de smaak bij een deel van de melkveehouders. Er vormde zich zelfs een comité van verweer, waarbij zich circa zestig melkboeren aansloten. Ondanks het verzet werd gestaag doorgewerkt.

Met ingang van 1 januari 1913 werd H. F. X. Cremers benoemd tot directeur van de "Coöperatie Sint Rosa"; de 31e zuivelfabriek in de provincie Limburg.

Op 8 februari 1913 was de fabriek zover gereed dat men met de melkaanvoer begon. Het waren 42 veehouders die zorgden voor de eerste melkaanvoer, waarvan 34 uit Born, zes uit Ophoven, een uit Broeksittard en een uit Nieuwstadt.

De bezetting van Sint Rosa bestond uit een directeur, een botermaker en twee venters. In de vooroorlogse jaren berustte de macht in de coöperatie voornamelijk bij de voorzitter, die door de leden was gekozen en zich als representant beschouwde. Hij delegerde in de praktijk veel bevoegdheden aan de bedrijfsdirecteur en volgde graag zijn beleid, als dat er maar toe leidde, dat een hogere melkprijs werd behaald. Groot was de invloed van de geestelijken, die als geestelijk adviseur aan het bestuur van de coöperaties waren toegevoegd. Zij probeerden vooral de geest van onderlinge samenwerking te bevorderen. In Limburg waren alle coöperaties katholiek georganiseerd, hetgeen zonder meer werd aanvaard. Soms werd wel eens geklaagd over de bemoeizucht van deze adviseurs, bijvoorbeeld met betrekking tot het handhaven van de zondagsrust.

De eerste veertien dagen werd 6.152 liter melk verkocht. Op de bestuursvergadering van 17 februari 1913 werd daarom besloten een derde verkoopwagentje aan te schaffen. Geleidelijk aan nam het aantal leden van de coöperatie toe en steeg de melk-

aanvoer in enkele maanden van gemiddeld 800 tot 2.500 liter per dag. Het maximum was bereikt, althans voor de bestaande inrichting, en nieuwe leden cq. leveranciers konden niet meer worden aangenomen. Op de algemene vergadering van 25 maart 1913 maakte voorzitter H.N.L. Haan bekend dat de levensvatbaarheid van de coöperatie was bewezen en dat uitgezien moest worden naar een terrein voor de bouw van een nieuwe fabriek.

Nog in 1913 werd besloten tot aankoop van een terrein, nabij Ophoven en de bouw van een nieuwe fabriek. Het ontwerp hiervoor werd opgedragen aan J. Wiolders, stadsarchitect van Sittard. De bouw kostte 24.748 gulden en werd uitgevoerd door de aannemers Schurgers en Baggen uit Munstergeleen.

Voor de fabriek en machines was verder nog een bedrag van 45.000 gulden nodig. De machines werden geleverd door de Firma P. Konings uit Swalmen voor een bedrag van 10.691 gulden.

1914

Smokkel

Door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) kwam Sint Rosa in moeilijkheden door het dalen van de boterprijs onder de prijsgrens van één gulden per kilo en de veelal in het buitenland bestelde machines. Bovendien konden veel boeren door een levendige smokkel naar België of Duitsland veel hogere prijzen voor hun melkproducten behalen dan bij de coöperatieve zuivelfabrieken, die alles moesten afstaan aan door de regering vastgestelde prijzen.

Handkrachtfabriekje St. Apolonia uit Munstergeleen sloot zich aan bij Sint Rosa.

1915

Opening

Bij de nieuwe fabriek was gerekend op een capaciteit van tienduizend liter melk per dag.

Nog voor de officiële opening op 16 maart 1915 trad de handkrachtfabriek van Guttecoven in haar geheel toe tot Sint Rosa inclusief veertig veehouders.

De nieuwe fabriek werd op 16 maart 1915 officieel geopend door de voorzitter van de Zuid-Nederlandse Zuivelbond, jonkheer Michiels van Kessenich uit Nuth, in aanwezigheid van vele autoriteiten uit alle windstreken. De plechtige inzegening van de fabriek werd verricht door pastoor-deken mgr. J.S. Canoy te Sittard. Hierna werd voor de genodigden een feestmaaltijd geserveerd in Hotel du Limbourg op de Sittardse Markt.

In 1915 werd 1.419.581 kg melk ontvangen en hiervoor werd een totaalbedrag van 79.235,28 gulden betaald. Er werd 42.025 kg boter gemaakt uit 1.175.752 kg melk. Er was dus 27,98 kg melk nodig voor een kg boter.

In het jaarverslag over 1915 staat te lezen dat het niet mogelijk was van slecht behandelde melk een eerste kwaliteit product te maken. Bij vele leden liet "de zindelijkheid" nog veel te wensen over.

Handkrachtfabriek Oranje uit Born sloot zich aan bij Sint Rosa.

De eerste zuivelfabriek aan de Agricolastraat was een ontwerp in de zogenaamde Europese landschapstijl van de Sittardse stadsarchitect Jos Wielders. Opname circa 1915/1916.

1916

Melkritten

Jos Gijskens uit Guttecoven werd als nieuw bestuurslid gekozen. De vacature in de Commissie van Toezicht wegens het overlijden van L. van Kempen, werd opgevuld door J.A.E. Schoenmakers, huisarts te Sittard.

Het ledental steeg tot 472 en die waren goed voor 1237 koeien. Er kwamen nieuwe melkritten tot stand in Geleen, Neerbeek, Puth, Obbicht met de Bornerheide en Buchten. Het personeelsbestand groeide met een man.

In de winter 1916/1917 was er een gebrek aan consumptiemelk. De fabriek werd door de regeringscommissaris aangewezen als distributiecentrale. Ook werd er melk uit Noord-Limburg en Noord-Brabant verwerkt en in Zuid-Limburg gedistribueerd.

De controleur van de fabriek bezocht vele leden die, wat betreft de behandeling van de melk, tekort schoten.

1917

Groei

Het aantal leden groeide verder tot 732 boeren met 1986 melkkoeien. Ondanks de inkrimping van de veestapel en de veevoerschaarste steeg het aantal kilo's melk met 900.000. Er werden nieuwe melkritten ingelegd in Grevenbicht, Lutterade, Krawinkel, Susteren, Berg aan de Maas en Nattenhoven.

De melkfabriek Sint Rosa vormde in 1917 een van de grootste coöperaties van de Zuid-Nederlandse Zuivelbond.

Door de hogere kosten van de melkaanvoer en de brandstofprijzen werd er minder winst gemaakt. De heren Gijzels en Timmermans bedankten als lid van de Raad van Toezicht.

Het personeel groeide weer met een man. Er vonden tevens enige personeelsmutaties plaats.

Er waren nog altijd leden die meer melk terughielden dan redelijkerwijs was toegestaan. In de meeste gevallen kon het bestuur met succes ingrijpen. Er waren toch nog altijd een paar dwarsliggers.

De melkontvangst van de fabriek en de directeurswoning.

1918

Afdelingsvoorzitters

In 1918 kwamen ingrijpende veranderingen in de statuten. Er werden namelijk achttien plaatselijke afdelingen gevormd met een eigen uit drie personen bestaand bestuur. De plaatselijke voorzitter was tevens lid van het hoofdbestuur. Verder werd de naam gewijzigd in "Coöperatieve Melkinrichting en Stoomzuivelfabriek St. Rosa te Sittard". De vacatures in de Raad van Toezicht werden opgevuld door de rijksveearts, dr. Quaedvlieg en de directeur Gemeentebedrijven Sittard, ir. Oosterholt.

Handkrachtfabriek Maasstream uit Grevenbicht sloot zich aan bij Sint Rosa.

Belangrijk voor het personeel was de totstandkoming van de pensioenverzekering van de Zuid-Nederlandse Zuivelbond. Het personeel in Sittard was ook aangesloten bij deze verzekering; het zogenaamde Jan Truyensfonds.

Het aantal leden bleef op hetzelfde niveau. De gestegen melkaanvoer noopte tot een uitbreiding van de fabriek. Het ontwerp hiervan werd gemaakt door architect Jos Wielders en was begroot op vijfduizend gulden. De algemene vergadering ging hiermee akkoord.

Voor de eerste maal werden de afdelingsvoorzitters gekozen. Het waren de heren L. Kallen uit Ophoven, P. Welters uit Munstergeleen, P. Alofs uit Puth-Schinnen, H. Erkens uit Neerbeek-Geleen, W. van Hinsberg uit Krawinkel, F. Claessens uit Lutterade, M. Vaessen uit Berg aan de Maas, J.W. Koten uit Grevenbicht, G. op den Kamp uit Obbicht, L. Widdershoven uit Born, Jos Gijskens uit Guttecoven, N. Salden uit Limbricht, André Brouwers uit Holtum, Theod. Schulpen uit Dieteren, J. Janssen uit Susteren, Th. Claessens uit Nieuwstadt, Fr. Kusters uit Einighausen en J. Jessen uit Overhoven. Tot algemeen voorzitter werd ir. H.N.L. Haan van Huize Millen gekozen.

De controleur van de fabriek bezocht getrouw zoveel mogelijk leden om de koeien te tellen en eventuele klachten te vernemen. Uit zijn rapport bleek dat in de afdeling Berg aan de Maas en Nattenhoven ernstig werd geklaagd over de melkrijder.

Het was nog steeds crisistijd. In opdracht van het Rijkskantoor van Melk en Kaas te Roermond nam men tien losse melkleveranciers aan.

1919

Capaciteit

De verkoop van room was door de regering verboden. In dat jaar werd hiervan maar acht liter verkocht. Besloten werd tot een subsidieverlening aan de op te richten fok- en controleverenigingen. Het personeelsbestand groeide met drie man. De coöperatie kwam verder in het bezit van het eerste paard met wagen. De leden kregen over februari 1919 een bedrag van 19,98 gulden uitgekeerd per honderd liter melk. De aangevoerde melk had een gemiddeld vetgehalte van 3,33 procent.

De fabriek gezien vanuit het oosten.

Door de sterke stijging van de melkaanvoer was de maximumcapaciteit van de fabriek bereikt. Het entreegeld werd daarom verhoogd en vastgesteld op 25 gulden per koe. De verkoop van flessenmelk ging in de zomer zo achteruit, dat de gehele verkoop werd stopgezet. Oorzaak hiervan waren de hoge flessen- en kolenprijzen. De melk moest daardoor te duur worden verkocht met bovengenoemd gevolg. Het aantal koeien van de leden bedroeg ongeveer 2200 stuks.

1920

Mond- klauwzeer

Het assortiment werd in september uitgebreid met karnemelkse pap en yoghurt. Dit laatste product viel minder in de smaak bij het publiek.

De kostprijs steeg door de mindere melkaanvoer en het feit dat de regering diverse melkvrachten niet meer vergoedde. Oorzaak van deze verminderde melkaanvoer was de uitbraak van mond- en klauwzeer. De boter- en melkprijzen daalden in juni sterk. Dit had ook gevolgen voor de uitbetalingen aan de leden. Tegen de winter liepen de prijzen weer op vooral die van consumptiemelk. In augustus werd de verkoop van gepasteuriseerde flessenmelk weer ter had genomen.

In de Commissie van Toezicht ontstonden twee vacatures door het vertrek van de heren Quaedvlieg en Schoenmakers.

De handkrachtfabriekjes De Eendracht uit Krawinkel-Geleen en St. Brigitta uit Lutterade-Geleen sloten zich aan bij Sint Rosa.

1921

Malaise

Tijdens de algemene vergadering werden de heren F.A.L.M. Damen, burgemeester van Geleen en huisarts A. Garé te Sittard benoemd tot nieuwe leden van de Raad van Toezicht.

Vanaf oktober organiseerde men de gezamenlijke aankoop van veevoederartikelen. Een speciale commissie bestaande uit A. Kallen, J. Jessen en F. Cremers, had zich georiënteerd over een nieuw te bouwen magazijn voor de opslag hiervan door een bezoek aan verschillende, reeds bestaande magazijnen en hierover een verslag uitgebracht.

Voorlopig werd een magazijn gehuurd, later werden gelden uitgetrokken voor de bouw van een nieuw magazijn bij de fabriek.

Malaise in de zuivelbranche, evenals in andere takken van de landbouw. Melk- en boterprijzen daalden regelmatig. Door een langdurige droogte werd minder melk aangevoerd, terwijl de kosten hetzelfde bleven. Het gevolg hiervan was weer een stijging van de kostprijs.

Voorzitter ir. N.H.L. Haan werd gekozen tot bestuurslid van de Zuid-Nederlandse Zuivelbond, als opvolger van jonkheer Michiels van Kessenich.

1922

Nieuw magazijn veevoer en kunstmeststoffen

De malaise hield ook dit jaar aan en veroorzaakte een algemeen ontevredenheid. Het kostte de grootste moeite geldleningen af te sluiten. Het bestuur was gedwongen zich

zelf aansprakelijk te stellen voor de rente en aflossing. Een alternatief was om de leden geld bij elkaar te laten brengen. Om die reden kwam de heffing van koeiengeld tot stand. Die bedroeg vijftien gulden per koe, waarvan vijf gulden bedoeld was ter dekking van de exploitatiekosten en tien gulden voor de vorming van aandelen van de fabriek. Op die manier werd men minder afhankelijk van banken en geldschieters en werden de deelnemende boeren aandeelhouders.

De omzet in de veevoerhandel ging gestadig omhoog. Reden voor het bestuur om de bouw van een nieuw magazijn ter hand te nemen. Het magazijn was weer een ontwerp van Jos Wielders en werd gebouwd door de firma Bartels uit Valkenburg voor de som van 28.550 gulden.

Samenwerking werd gezocht met de Coöperatieve Centrale Raffeissenbank te Utrecht. Hierdoor moest wel een statutenwijziging worden gedaan. Ook de naam werd veranderd in "Coöperatieve Melkinrichting, Stoomzuivelfabriek en Aankoopvereniging "St.Rosa" te Sittard.

Tot leden in de Commissie van Toezicht werden gekozen P.M. Diederer uit Graetheide, die L. Cremers van Haagsittard opvolgde, en Iding, secretaris van de Arbeidsbeurs. Deze laatste kwam in de plaats van ir. Oosterholt, die naar elders was verhuisd.

Ten behoeve van de leden liet de coöperatie een voormelker opleiden, om op die manier de leden voor te lichten en bij te scholen.

De handkrachtfabriekjes Helsene uit Nieuwstadt en Het Korenveld uit Limbricht sloten zich aan bij Sint Rosa.

Samenstelling bestuur 1922: ir. H.N.L. Haan, voorzitter, L. Kallen, ondervoorzitter, J.W. Jessen secretaris en de bestuursleden P. Alofs Puth-Schinnen, Andr. Brouwers Holtum, Arn. Chorus Munstergeleen, F. Claessens Lutterade, H. Erkens Neerbeek-Geleen, Jos Gijskens Guttecoven, W. van Hinsberg Krawinkel, W. Horens Susteren, F. Kusters Einighausen, D. Reiners Nieuwstadt, N. Salden Limbricht, J. Sanders Obbicht, Th. Schulpen Dieteren, M. Vaessen Graetheide en L. Widdershoven Born.

1923

Vooruitgang

Over het algemeen genomen steeg de melkaanvoer en de verkoop van melk, flessenmelk, karnemelksepap en boter aanmerkelijk. In Ophoven werd een melkcursus gegeven om de kennis over de behandeling van melk te vergroten bij de leden.

Vermeldenswaard was de opening op 29 juni van het nieuwe magazijn, een voor die tijd modern en efficiënt gebouw. Door de opening van dit magazijn werd ook de handel in kunstmeststoffen weer ter hand genomen. Eerder was dit niet mogelijk door gebrek aan ruimte.

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de coöperatie hield voorzitter ir. N.H.L. Haan een toespraak, waarin hij een beeld schetste van de ontwikkelingen in de afgelopen periode.

De melkaanvoer was gestegen van 552.048 kilogram in 1913 tot 2.984.211 kilogram dit jaar.

De heer Timmermans, oud-lid van de Raad van Toezicht gaf een lezing over de juiste veevoeding. In 1923 kwamen er zes nieuwe leden bij.

1924

Melkcursus

Ook in 1924 kwamen er weer vele nieuwe leden bij en wel 69. Hierdoor en door de voorspoedige grasgroei steeg de melkaanvoer. Ook de afzet van melkproducten kende een stijgende lijn. Dit was mede te danken aan de afzet naar Duitsland.

Bij de afdeling Guttecoven organiseerde men een melkcursus. Twaalf van de vijftien deelnemers behaalden het zogenaamde "melkersdiploma." Dit was ook noodzakelijk, want er werden van overheidswege steeds meer eisen gesteld aan de hygiënische verwerking van melk. De veevoer- en kunstmestafdeling van de coöperatie floreerde als nooit tevoren. De heffing van tien gulden per koe, bedoeld voor kapitaalvorming, werd tijdens de algemene vergadering afgeschaft. Wel bleef de heffing van vijf gulden, ter dekking van de exploitatiekosten, gehandhaafd.

Aalmoezenier Grijs werd benoemd tot lid van de Raad van Toezicht. Dit als opvolger van de heer Iding, die wegens vertrek uit Sittard zijn ontslag had genomen.

In dit boekjaar werd maar liefst een bedrag van 23000 gulden afgelost.

1925

Centrale fokvereniging

In 1925 werd een nieuwe regeling ontworpen door de door het bestuur benoemde veeverbeteringscommissie.

De omzet van de afdeling veevoeder steeg gestaag. De gemiddelde opbrengst per koe werd steeds groter. De stelselmatige veeverbetering door fokkersvereniging "De Eerste Limburgsche" had hier zeker mee te maken. Toch was er in deze regio nog veel te doen op dat gebied. Daarom had men plannen om te komen tot een centrale fokvereniging voor het hele rayon van de zuivelfabriek.

Een keuringscommissie bestaande uit P. Diederens Graetheide, J. Kallen Ophoven, F. Odekerken Lutterade en Nelissen Geleen zag het levenslicht en kon aan de slag om de stieren te beoordelen.

De afdelingen Born, Berg aan de Maas en Nieuwstadt begonnen dit jaar ook met het organiseren van melkcursussen. De invoering van het "Melkbesluit" was hier zeker niet vreemd aan. Door de hogere lonen, de uitbreiding met twee medewerkers en de hogere kosten van de melkrijlonen stegen de productiekosten.

In de loop van het jaar werd een nieuwe koelmachine aangekocht met een capaciteit van 50.000 calorieën. Verder kwamen er een nieuwe ondermelkpasteur met een uurcapaciteit van zesduizend liter en een stoompomp met een uurcapaciteit van dertigduizend liter.

De omzet van de afdeling Veevoer en Kunstmeststoffen steeg aanmerkelijk.

Reeds in 1925 had men plannen om een kaasfabriek op te richten.

De heer Aarts trad terug uit de Raad van Toezicht en werd opgevolgd door mr. Nic Beckers uit Sittard. Door het overlijden van de heer J.W. Kotten ontstond weer een vacature in het bestuur.

Het personeelsbestand werd met twee personen uitgebreid. De verkochte volle melk en room gingen met respectievelijk 500.000 liter en 54.000 liter achteruit vanwege het stopzetten van de uitvoer naar Duitsland.

1926

'Boterberg'

De afzet ten opzichte van het vorig jaar bleef achter, als gevolg van problemen bij de export. Met name in Engeland waren er maandenlange stakingen, waardoor er geen valuta waren om boter te kopen. In België en Frankrijk was de dalende koers van de franc ten opzichte van de gulden de oorzaak dat ook die landen niet in staat waren boter vanuit Nederland in te voeren. Door deze afzetvermindering ontstond er een overschot aan boter, wat weer leidde tot een verlies van vijfduizend gulden. Deze situatie versnelde de plannen om te komen tot een kaasfabriek, waardoor het overschot aan melk kon worden weggewerkt.

Voor deze kaasfabriek werd een krediet van ten hoogste tachtigduizend gulden beschikbaar gesteld.

De heersende mond- en klauwzeer bracht in 1926 veel schade toe aan de melkveestapel. De gemiddelde melkgift per koe daalde, terwijl over de melkaanvoer toch niet te klagen was. De te kleine lokalen van de karnproductie en de melkontvangst, alsmede problemen met de schoorsteen vereisten eveneens noodzakelijke verbouwingen en aanpassingen. Voor al deze investeringen moest er geld worden geleend bij diverse banken, onder andere in Lutterade en Geleen.

Op voorstel van de Centrale Boerenleenbank te Eindhoven werd een obligatielening ten bedrage van vijftigduizend gulden geplaatst tegen een rente van vijf procent met een looptijd van twintig jaar. Op die manier werden de leden in de gelegenheid gesteld met eigen kapitaal de fabriek te beheren. De statuten werden op initiatief van de Centrale Boerenleenbank herzien, zodat deze weer aansloten bij de gewijzigde Wet op de Coöperatie.

De melkbehandeling op de boerderij bleef een punt van aanhoudende zorg. Ook in Obbicht en de Graetheide werden in 1926 melkcursussen gegeven.

De afzet van veevoer en kunstmeststoffen steeg maar liefst met 500.000 kilogram.

Als opvolger van J. Vencken werd de heer J. van Leuth tot bestuurslid benoemd.

Zuivelfabriek Maasoever uit Urmond-Berg sloot zich aan bij Sint Rosa.

1927

Kaasfabriek

Een hoogtepunt in het bestaan van Sint Rosa was zeker de opening van de eerste coöperatieve kaasfabriek in Limburg te Sittard. Dit gebeurde op 25 april 1927. Nadat in de voormiddag de inrichting door deken Louis Tijssen was ingezegend had om half twee de officiële opening plaats. De openingsplechtigheid werd verricht door mr. J.B. Kan, minister van Binnenlandse Zaken, en bijgewoond door de Commissaris van de Koningin in Limburg, mr. E.O.J.M. baron van Hövell tot Westerflier.

Behalve de reeds genoemde minister waren onder andere aanwezig de inspecteur van het zuivelwezen, dr. Swaving, de voorzitter van de Zuid-Nederlandse Zuivelbond, de heer J. J. C. Ament, de rijkszuivelconsulent ir. W.R. Zuidema; de directeurs van het botercontrolestation te Maastricht, de warenkeuringsdienst en het rijkslandbouwproefstation te Maastricht; de inspecteur van de veeartsenijkundige dienst en verder vele provinciale en plaatselijke autoriteiten, alsmede het bestuur van de Zuid-Nederlandse zuivelbond.

Deken Louis Tijssen zegende de nieuwe kaasfabriek in onder het toezicht oog van de diverse genodigden. Hierna werd de kaasfabriek officieel geopend door minister mr. J.B. Kan.

Na de inzegening werd de fabriek officieel geopend door minister mr. J.B. Kan (links). Op de foto de minister vergezeld van ir. N.H.L. Haan (midden) en gouverneur mr. E.O.J.M. baron van Hövell tot Westerfliet (rechts).

Minister mr. J.B. Kan krijgt uitleg over de kaasbereiding.

Bij die gelegenheid werd voorzitter ir. H.N.L. Haan, koninklijk onderscheiden met het ridderschap in de Orde van Oranje-Nassau. De kaasmakerij werd gebouwd en geïnstalleerd onder leiding van het Technisch Bureau van de Algemene Nederlandse Zuivelbond en het geheel maakte een uitstekende indruk.

Onmiddellijk na de opening door de minister werd het in werking zijnde bedrijf bezichtigd.

Allen die betrokken zijn geweest bij het ontwerpen en tot stand brengen van de inrichting hadden eer van hun werk. De lokalen waren praktisch en ruim. De installatie bestond uit twee machinale kaasbakken, elk van 3500 liter en verder de nodige persen, pekelbakken enz.

Omstreeks drie uur in de middag verzamelden het bestuur van de coöperatie, de minister en de verdere genodigden zich voor een feestmaaltijd, in Hotel De Zwaan.

Door de uitbreiding van de staatsmijn Maurits nam het aantal inwoners van Geleen en Sittard toe. Hierdoor steeg ook de melkverkoop.

In 1927 was reeds 32.000 gulden afgeschreven en gereserveerd, terwijl de gebouwen en inventaris van de magazijnen circa 40.000 gulden gekost hadden.

De heer J.M.R. Chorus begon als volontair bij de coöperatie in Sittard. In 1939 werd hij benoemd tot adjunct-directeur bij De Mijnstreek te Heerlen.

1928

Tbc-bestrijding

In de jaren 1928/1929 bedroeg het aantal veehouders, dat op vrijwillige basis deelnam aan het onderzoek op tuberculose reeds 171, waarbij 740 runderen werden onder-

zocht. In tien jaar tijd groeide het aantal deelnemers aanzienlijk. Van 171 deelnemende veehouders naar 935, en van 740 runderen naar 4.480. Het aantal tuberculosevrije stallen steeg in die periode van 48 naar 811.

Het was een redelijk jaar. Over de hele lijn waren vooral de kaas- en boterprijzen aanmerkelijk beter dan vorig jaar. Door droogte in de laatste vier maanden was de melk-aanvoer beduidend minder. De melkverkoop in de detailhandel liep steeds beter. Ook de omzet in flessenmelk, karnemelk, karnemelksepap en room werd steeds groter. Dit leverde netto het meeste op.

De Commissie van Toezicht bestond uit mr. N. Beckers, advocaat te Sittard, P.M. Diederer, landbouwer uit Graetheide, A. Garé, huisarts te Sittard, H. Grijs, pastoor te Obbicht en F. Schoenmakers, pastoor te Lindenheuvel.

1929

Mutaties

De coöperatie moest afscheid nemen van haar bestuurslid en secretaris J.P.J. Jessen uit Overhoven. Hij overleed op woensdag 30 januari 1929 en had zestien jaar lang belangeloos zijn beste krachten voor de goede zaak gegeven. Tot zijn opvolger werd benoemd P. Jessen uit Overhoven. Bestuurslid J. van Leuth die zijn ontslag had ingediend, werd opgevolgd door Th. Smeets uit Grevenbicht.

Door het bedanken van Jac. Sanders uit Obbicht was er een vacature in het bestuur. De tuberculosebestrijding had nog steeds volop de aandacht. In Grevenbicht werd een melkcursus gegeven, die gecombineerd werd met een zeer geslaagde stalwedstrijd. Het mocht ook wat kosten, want hieraan werden tweehonderd harde guldens besteed. Het jaar 1929 kende een abnormaal lange en strenge winter, gevolgd door een droge zomer en herfst. Dit was niet bevorderlijk voor de melkproductie bij de koeien. De melkverkoop steeg echter met ruim duizend liter per dag. De hogere melkverkopen hadden ook tot gevolg dat er meer venters werden ingeschakeld. Dit aantal groeide tot veertien. Ook ander personeel werd aangenomen om de zaak draaiende te houden.

De prijzen voor boter stonden onder druk. Dit was niet het geval met de kaasprijzen, want die waren hoger in 1929.

Minder gelukkig was het onder water lopen van de kunstmestkelder ten gevolge van een gesprongen waterleiding in de betreffende afdeling. Het betekende een verlies van 3400 gulden. De prijzen van graan en krachtvoerartikelen daalden fors waardoor de in het begin 1929 gemaakte winst volledig verdampte. Men begon de grote crisis langzamerhand te voelen. Toch bleef de omzet nog gelijk.

1930

Verbouwing

Ook in 1930 vonden er mutaties in het bestuur plaats. De heer Jac. Sanders van de afdeling Obbicht werd opgevolgd door J. Knops. In plaats van de heer Custers uit Einighausen deed de heer Reinarts zijn intrede in het bestuur.

Tuberculosebestrijding had nog steeds de grootste prioriteit. Verschillende baanbrekende deelnemers aan dit project ontvingen het certificaat "tuberculosevrij."

Nieuw was de invoering van een kwaliteitssysteem in vier klassen. Hoe hoger de kwaliteit van de melk hoe meer geld de veehouder voor zijn melk kreeg. Het hele

systeem werd per circulaire aan de leden bekend gemaakt. De melkproductie ging nog steeds crescendo, want in de fabriek werden twee nieuwe jonge krachten aangenomen, terwijl ook twee nieuwe venters tewerk werden gesteld.

Het kunstmestgebruik daalde en dat vertaalde zich in een daling van de omzet. De gedaalde prijzen en de hiermee gepaarde waardevermindering van de voorraden leverden geen gunstige resultaten op.

Anders was het met de melkverkoop. Ondanks de slechte tijden was men genoodzaakt de fabriek uit te breiden. Architect Jos Wielders werd gevraagd een plan hiervoor op te stellen. In drie fases kon volgens hem de verbouwing worden uitgevoerd. Het werden er uiteindelijk twee en wel de bouw van een flesseninrichting (kosten achtduizend gulden) en een aftapinrichting (kosten zestienduizend gulden).

De coöperatie had nu vijf paarden in de stal staan, twee meer dan in 1929.

1931

Boterprijs

Jacq Filott uit Susteren volgde W. Hooren op als bestuurslid voor de afdeling Susteren. De melkproductie bleef groeien. Enerzijds door het stijgend aantal leden anderzijds doordat de prijzen van de koeien waren gedaald en hierdoor bijna onverkoopbaar waren. Meer koeien gaven dus nog meer melk. De detailverkoop steeg verder, mede door de lage boterprijs. Het aantal venters groeide uit tot negentien. De uitbreiding van de fabriek had vanzelfsprekend ook een grotere rentelast tot gevolg. De melkcursussen werden voorgezet; dit jaar weer in Grevenbicht.

Aan 43 aangesloten leden kon dit jaar het gezondheidscertificaat voor een tbc-vrije veestapel worden uitgereikt. De namen hiervan werden in het jaarverslag over 1931 afgedrukt. Het publiekelijk bekend maken hiervan stimuleerde andere leden tot een grotere deelname aan de tuberculosebestrijding.

De verkoop van veevoeder en kunstmest was nog wel winstgevend.

Ondanks de terug gelopen opbrengsten van de melkproducten kon het jaar 1931 bevredigend worden afgesloten.

Door het vertrek van pastoor F. Schoenmakers naar Maastricht ontstond een vacature in de Commissie van Toezicht. Zijn opvolger werd C. Boudewijn, landbouwkundige uit Geleen.

De coöperatie had negentien venters in dienst, twee meer dan in 1930.

1932

Crisis

In de jaren dertig van de vorige eeuw liep de zuivelsector groot gevaar ten gevolge van het economisch protectionisme van de meeste landen, waartegen Nederland weerloos stond. De onbelemmerde invoer van zuivelproducten deed een forse afbreuk aan de prijzen. Anderzijds stagneerde de export, omdat het buitenland - en vooral de grootste afnemer Duitsland - zijn eigen markt door hoge tolmuren begon af te schermen.

In 1932 daalde de boterprijs tot tachtig cent per kilo. De regering kwam toen met de invoering van de Crisis-zuivelwet van 10 juli 1932 de zuivelsector te hulp. Desondanks bleven het moeilijke jaren. De boeren werden geconfronteerd met een verliesgevende melkprijs.

Het bestuur ontviel de leden W. van Hinsberg uit Krawinkel en G. van Heel uit Dieteren. Ook in het jaarverslag werd weer een lijst opgenomen van 77 veehouders die het gezondheidscertificaat hadden ontvangen vanwege hun tbc-vrije veestapel.

1933

Roomijs

De ontstane vacatures in het bestuur voor de afdelingen Krawinkel en Dieteren werden opgevuld. Gekozen werden de heren Hub. Soons en H. Custers.

Voor het eerst kwam in 1933 de vooruitgang in omzet bij de detailverkoop tot stilstand. Dit als gevolg van de verminderende koopkracht van de klanten.

Nog steeds drukte de economische malaise. Ondanks de steunmaatregelen van de regering waren de uitkomsten van de zuivelindustrie slecht. Dat was ook het geval bij Sint Rosa. De consumptiemelkprijs bleef stabiel dank zij de genomen regeringsmaatregelen.

Ter stimulering van de detailverkoop lanceerde het bestuur in 1933 een nieuw product in de vorm van roomijs. De daarvoor benodigde apparatuur, grotendeels automatisch, bestond uit een vriezer Cherry Burrel met een capaciteit van tachtig liter per uur, een pasteur met een inhoud van tweehonderd liter, een rijper met een inhoud van driehonderd liter en een homogenisator met een capaciteit van honderd liter.

Verder werd een intensieve propaganda-

campagne gevoerd voor meer melkverbruik.

Maar liefst 3653 stuks rundvee werd getest op tbc. Aan 260 leden kon een certificaat worden overhandigd waaruit bleek dat hun veestapel tbc-vrij was. Naar schatting was dat de helft van de veestallen.

De veevoerartikelen lagen weer goed in de markt, waardoor de omzet op peil bleef.

Nieuw was de aanstelling van een voedingscontroleur. Deze functionaris kon door elk lid worden geconsulteerd.

Verder werd het reglement op de melkritten aangepast. Hiermee kwam een einde aan de moordende concurrentie bij de inschrijving van melkritten.

1934

Droogte

Na 21 jaar als bestuurslid te hebben gefunctioneerd, trok zich de heer L. Kallen uit Ophoven terug uit het bestuur. Hij was zestien jaar ondervoorzitter en vijf jaar secretaris geweest.

A. Brouwers uit Holtum legde het bestuurslidmaatschap ook neer. De beide heren werden opgevolgd door Jac. Krekels uit Ophoven en C. Janssen uit Holtum.

Een grote droogte teisterde het land. Het indirecte gevolg hiervan was een mindere melkaanvoer. De verkoop van melk en melkproducten liep terug. Dat was niet het

geval met boter en karnemelk. Om de detailverkoop te bevorderen werd een intensieve reclameactie op touw gezet.

De omzet van de afdeling Veevoer en Kunstmeststoffen steeg flink, terwijl de onkosten op hetzelfde peil waren blijven staan.

Over het algemeen genomen was de positie van de coöperatie goed te noemen; de reserves waren gelijk aan de boekwaarde van gebouwen en inventaris.

Ten behoeve van de leden werden een nieuwe graanreiniger en een ontsmetter voor het zaaizaad aangeschaft. Met name de graanreiniger voorzag in een grote behoefte. Binnen vier maanden was 120.317 kg graan gereinigd.

Bestuurslid C. Janssen, afdelingsvoorzitter van Holtum, overleed onverwacht. Hij was maar kort bestuurslid van de coöperatie.

1935

Stabiel

Ook in 1935 veranderde de toestand in de zuivelindustrie weinig, ondanks de vele inspanningen. Dankzij de overheid bleven de prijzen stabiel. Zonder die steun zou de opbrengst onder de vijftig procent van de productiekosten zijn gedaald. De melk-aanvoer nam toe, maar de verkoop van volle melk bleef achter. Dit was te wijten aan de verminderde koopkracht van de consument.

Twee nieuwe producten werden op de markt gebracht, namelijk rijstepap en chocolademelk. Met name de chocolademelk bleek goed in de smaak te vallen en werd goed verkocht.

De bestrijding van de tuberculose onder het rundvee werd voortvarend aangepakt. In totaal werden 4.773 runderen onderzocht. Maar liefst 653 leden konden zodoende bogen op een tuberculosevrije veestapel.

Zuinigheid met vlijt bleek vruchten af te werpen; de reserves waren dit jaar reeds groter dan de boekwaarde van gebouwen en inventaris. Een zeer gunstige positie, ondanks de crisisjaren.

1936

Magere jaren

In 1936 vond het roomijs minder aftrek als gevolg van de ongunstige economische omstandigheden en het slechte zomerweer.

De zeven magere jaren waren in 1936 nog niet voorbij. De hoop van de veehouders op een opleving werd niet bewaarheid. De devaluatie van de gulden had enig positief effect op de economie. Het plan Delerding om in Nederland voor enige miljoenen aan zuivel op te kopen bracht wel enige verlichting.

Zonder steunmaatregelen van de overheid kon de branche nog steeds niet kostendekkend produceren. De coöperatie bleef alert om haar leden goed voor te lichten om de veestapel zo gezond mogelijk te houden. De inspanningen bleven niet onopgemerkt. In de verschillende dorpen waren de veestapels bijna tuberculosevrij. Slechts 2,69 procent van de onderzochte dieren reageerden positief.

Ten gevolge van het steeds meer telen van eiwitrijke producten en het inkuilen van groenvoer liep de omzet van de afdeling Veevoer en Kunstmeststoffen behoorlijk terug. De totaal behaalde brutowinst bleef echter aanzienlijk hoger dan in 1935.

Jos Chorus uit Munstergeleen, werkzaam bij de coöperatie in Sittard, slaagde in juni voor het diploma 'assistent-directeur zuivelfabriek.' Het examen werd afgenomen in Arnhem onder auspiciën van Den Algemeene Nederlandsche Zuivelbond.

Jos Gijskens, een van de oudste bestuursleden van de coöperatie, overleed in 1936. Hij was sinds 1915 actief.

1937

Uitbreiding

In de plaats van het overleden bestuurslid Jos Gijskens nam vanuit Guttecoven de heer W. Gijskens zitting achter de bestuurstafel. Nieuwe gezichten bij het bestuur waren de heren Knops van de afdeling Grevenbicht en de heer H. Dols van de afdeling Munstergeleen. Zij waren de opvolgers van de heren H. Brouwers uit Grevenbicht en A. Chorus uit Munstergeleen.

De algemene toestand op zuivelgebied verbeterde in 1937 iets. De exportprijzen van de producten waren hoger. Door regeringsmaatregelen werd ook de opbrengst van de in het binnenland verkochte zuivelproducten meer lonend. Na acht jaar uitbetaling voor de geleverde melk op kwaliteit ging de fabriek over tot de toepassing van de zogenaamde "reductase-gistingsproef."

Door de aansluiting van zuivelfabriek "Het Klaverblad" van Einighausen en de bij deze instelling aangesloten leden nam de melkaanvoer aanzienlijk toe en wel met 150.000 kg tot in totaal 5.890.837 kg.

De detailverkoop van boter en de verkoop van melkproducten, met name de diverse papsoorten, steeg in 1937 weer. Door het goede zomerweer steeg ook de verkoop van roomijs.

In 1937 ontvingen 810 veehouders een certificaat, uitgereikt vanwege hun tuberculosevrije veestapel. Inmiddels had eind 1937 tachtig procent van de aangesloten veehouders een tuberculosevrije veestapel.

Veevoer en kunstmest deden het nog redelijk goed, de omzet was weer stijgende. Al met al groeiden de reserves van de coöperatie.

Op 27 december 1937 werd tijdens een buitengewone algemene ledenvergadering besloten tot de aankoop van een terrein nodig voor de uitbreiding van de fabriek. Het gebouw was uit zijn voegen gebarsten. De gemeente Sittard was bereid de Koeweg achter de fabriek om te leggen, waardoor het mogelijk was een en ander te realiseren. De uitbreiding kon met eigen middelen worden gefinancierd.

1938

Jubileum

Een groot verlies voor de coöperatie was verder het overlijden van voorzitter ir. H.N.L. Haan op 11 januari in Huize Millen. Hij was 25 jaar de leider en het gezicht van de coöperatie. Hij mocht het zilveren bestaansjubileum niet mee meemaken. Hij werd opgevolgd door P.M. Diederer, woonachtig in de Graetheide en lid van de Provinciale Staten van Limburg.

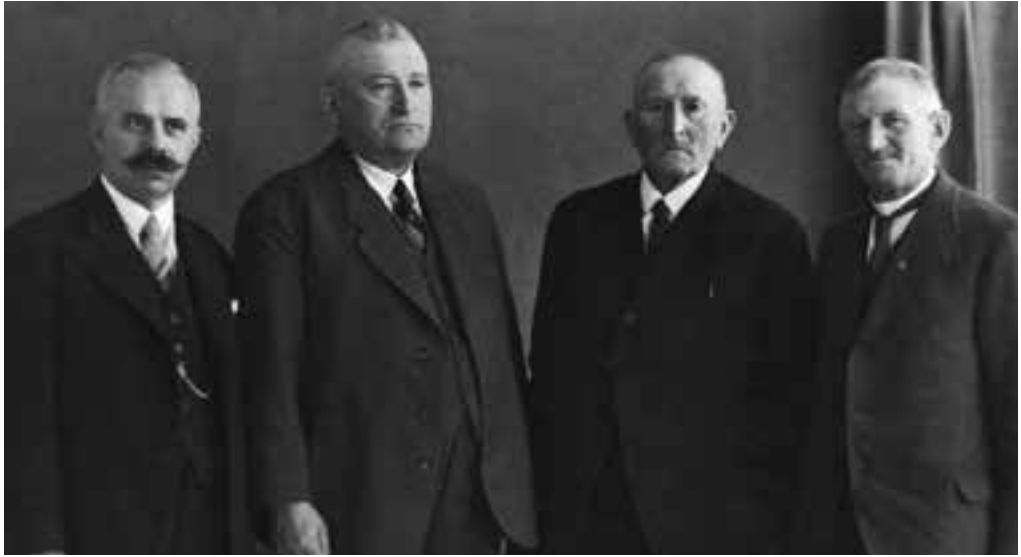
De verdere samenstelling van het bestuur was als volgt: P.M. Diederer, voorzitter, L. Widdershoven, ondervoorzitter, P. Jessen, secretaris en de bestuursleden P. Alofs,

Het bestuur en de directeur tijdens de viering van het 25-jarig bestaansfeest van Sint Rosa. Zittend, v.l.n.r.: H. Erkens Neerbeek, H. Soons Krawinkel, L. Widdershoven Born, P.M. Diederens Graetheide, P. Jessen Overhoven, directeur F. Cremers en J. Krekels Ophoven. Staande rij, v.l.n.r.: F. Claessens Lutterade, G. Reinards Einighausen, A. Bouts Berg aan de Maas, J. Gijskens Guttecoven, J. Fillott Sittard, J. Knops Grevenbicht, H. Dols Munstergeleen en D. Reiners Nieuwstadt. Bovenste rij, v.l.n.r.: H. Custers Dieteren en N. Salden Limbricht.

Het personeel van de jubilerende zuivelfabriek Sint Rosa in 1938.

Het dagelijks bestuur en directeur van Sint Rosa in 1938. V.l.n.r.: Directeur F. Cremers, voorzitter P.M. Diederens, ondervoorzitter L. Widdershoven en secretaris P. Jessen.

De Commissie van Toezicht in 1938. We zien v.l.n.r.: A. Garé, M. Haan, C. Boudewijn, mr. N. Beckers en aalmoezenier J. Eysen.

Het deels met klimop begroeide kantoor en magazijnen van de afdeling Veevoer en Kunstmeststoffen in 1938.

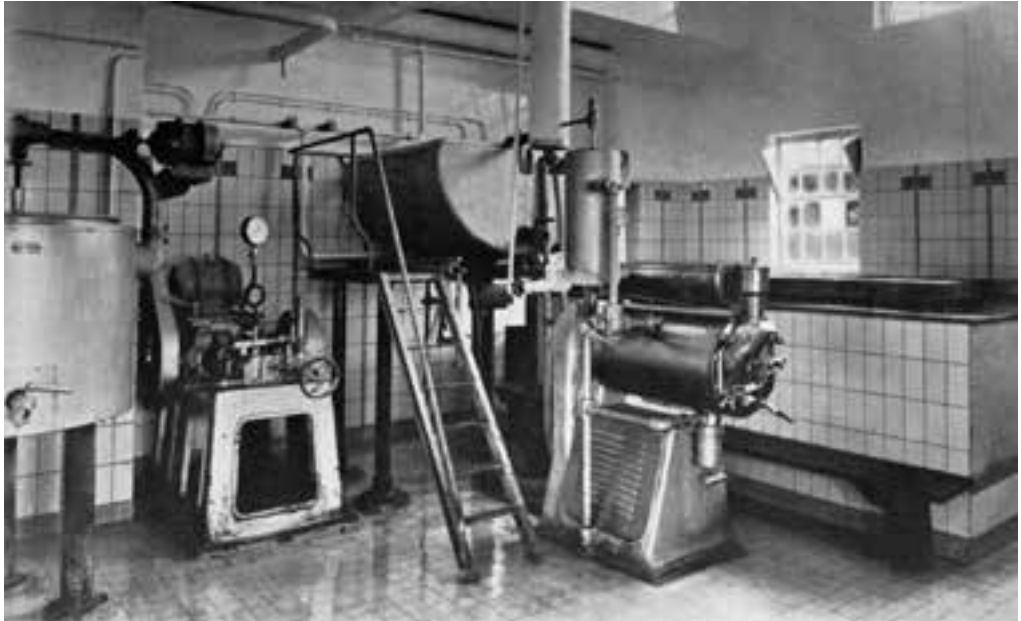
De zuivelfabriek gezien vanuit het zuid-oosten in 1938.

De botermakerij in 1938.

De kaasmakerij met het perslokaal in 1938.

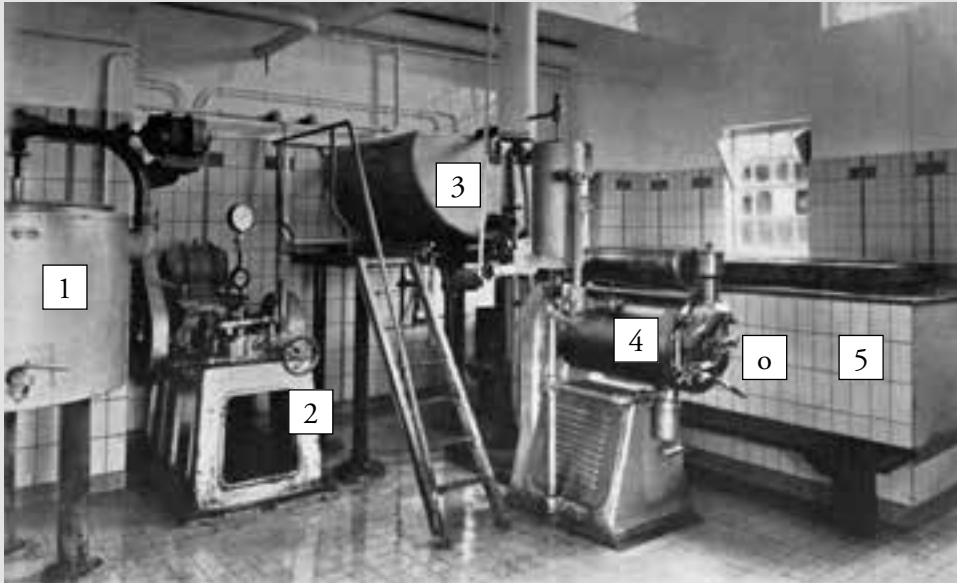

Het lokaal waar in 1938 het befaamde roomijs werd gemaakt.

De pasteuriseer- en steriliseerinrichting met het spoellokaal in 1938.

De ijsfabricage

1 mengketel; 2 pomp; 3 koelbak; 4 ijsmachine; 5 vriesbakken.

Vroeger werd het ijs op de volgende manier bereid

De ingrediënten voor de ijsfabricage werden in de dubbelwandige mengketel (1) met een roermechanisme samen gebracht. Dat was allereerst melk via een pijpleiding; daaraan werd onder andere toegevoegd bindmiddel, stabilisator en vloeibare vanillesmaak. Bij de productie van roomijs werd bovendien room met een melkbus in de ketel geschonken. Met stoom werd de dubbelwandige ketel verwarmd en mechanische geroerd tot de zogenaamde ijs-mix. Deze ijs-mix werd daarna met een pomp (2) in de koelbak (3) gepompt en daar afgekoeld door gekoeld water dat door deze dubbelwandige bak liep; binnen in de bak zat een zwenkende arm voor de menging.

De ijs-mix werd in de ijsmachine (4) gekoeld en stijf geklopt tot een brijachtige massa, te vergelijken met het huidige softijs. Voor aan de machine is een hendel te zien die een afsluitklep bediende voor een opening (o) waardoor een bepaalde hoeveelheid "ijsbrij" uit de machine stroomde. Voor de opening werd dan een langwerpige vorm handmatig gevuld; (zie tekening). De vorm was van gegalvaniseerd ijzer, circa 100 cm lang, 10 cm breed en 5 cm hoog met twee gaten aan de onderkant waar, voor het vullen, een papierstrip over werd gelegd. De vorm werd met een mes glad afgestreaken en gelegd in de achterste twee vriesbakken en gestapeld met dwarshouten tussen de diverse lagen. In een bak konden zo'n vijftig à zestig vormen worden geplaatst.

Na een nacht werd een vorm er uit gehaald en met de onderkant gedompeld in een bak met warm water om het ijs van de vorm los te weken. De vorm werd omgekeerd op de inpaktafel gelegd en het ijs er uitgedrukt door de twee gaten in de onderkant van de vorm. De papierstrip werd weggetrokken en tegen de ene kant werd een wafeltje gelegd en met een mes werd een stukje ijs ter grootte van circa vier à vijf cm met de hand afgesneden. Het stukje werd omgekeerd op de tafel gelegd en met een wafel er boven op werd het stukje opgepakt en in een papiertje met de hand netjes ingepakt. Per twintig werden de ijsjes in een doos verpakt en in een van de vriesbakken verder bewaard.

De verkoop van ijs gebeurde als volgt

In het lokaal achter de ijsproductie was een vriesinstallatie voor het maken van water-ijsstaven ten behoeve van een koelmiddel in de ijs-venterswagentjes. Het bevriezen - en het koelen in de hele fabriek - gebeurde met ammoniakcompressoren van Grasso. In een grote pekelpak van circa vijf bij vijf meter stonden in rijen de metalen bussen van circa 25 bij 25 cm en 100 cm lang met water gevuld. Gedurende een dag werd het water in de bussen bevroren. De ijsstaaf in de metalen bus werd gelost door de bus korte tijd in (warm) water te leggen. Na het klein maken van de staven werden de ijsbrokken in metalen bakken gedaan. Hieraan werd zout toegevoegd. De ijskarretjes waren speciaal ontworpen voor de Sint Rosa; de ijscoventers waren niet in dienst van de fabriek. Zij ventten op provisie basis.

In elke ijskar gingen drie met waterijs gevulde bakken. Naast deze bakken kwamen in de kar de dozen met ijs te staan, gesorteerd op soort: consumptie(melk-) ijs, en roomijs; later ook coco's.

Het venten gebeurt op warme dagen en ook op zondag in de zomermaanden. De rest van de fabriek was dan gesloten.

Reeds voor de oorlog stond in het productielokaal een machine om coco's te maken. Deze machine bestond uit een carrousel van metalen armen met aan het uiteinde twee scherpe pennen die dwars naar elkaar toestaken. In een recht opstaande houder werd een staaf ijs geplaatst en door twee naar elkaar snijdende messen werd een stukje ijs afgesneden en een eindje verder doorgeschoven. Daar staken de twee pennen in het ijsje en transporteerden het zo verder in de carrousel.

A. Bouts, F. Claessens, H. Dols, H. Custers, H. Erkens, J. Filott, J. Gijskens, J. Knops, J. Krekels, G. Quix, G. Reinartz, D. Reijners, N. Salden en H. Soons.

De Raad van Toezicht bestond uit voorzitter mr. N. Beckers en de leden C. Boudewijn, A. Garé en J. Eyssen. Deze laatste als opvolger van de overleden pastoor Grijs.

Ook moest voorgoed afscheid worden genomen van bestuurslid H. Knops, de nestor in het gezelschap. Eveneens van oud-bestuurslid Louis Kallen van de Ophovenerhof. In deze periode 1913-1938 was het ledenaantal van Sint Rosa gestegen van 63 naar 1048.

Op 28 september 1938 werd te Sittard onder buitengewone belangstelling het zilveren bestaansfeest gevierd. In de dekenale kerk werd een hoogmis opgedragen door J. Eyssen, aalmoezenier van Sociale Werken te Sittard en lid van de Raad van Toezicht, geassisteerd door deken H. Haenraets en kapelaan J. Schoolmeesters. De aansluitende receptie aangeboden door het bestuur en raad van toezicht, werd druk bezocht, waarna de genodigden in de fabriek een lunch werd aangeboden. Daarna volgde in kleiner gezelschap een feestmaaltijd in hotel Modern aan het Stationsplein te Sittard onder voorzitterschap van P.M. Diederer. Deze bijeenkomst werd bijgewoond door ir. A.L.H. Roebroek, directeur-generaal van de landbouw te 's-Gravenhage. De tweede dag van de jubileumfeesten van Sint Rosa was gereserveerd voor de vijf- tot zeshonderd jonge boeren en boerinnen uit Sittard en omgeving.

Het assortiment bestond in 1938 uit volle melk, slagroom, karnemelk, karnemelksepap, chocolademelk, rijstepap, yoghurt, kaas en boter.

1939

Paviljoen

Directeur Cremers hield op vrijdagavond 10 februari een lezing over vee- en melkverzorging in het patronaat te Susteren.

Eind mei ging in het Sittardse zwembad een paviljoen open, geëxploiteerd door de Coöperatieve Melkfabriek Sint Rosa. Ongetwijfeld een "attractie voor de talrijke bezoekers van Sittard's mooie park" aldus een bericht in het Limburgs Dagblad van 27 mei 1939.

Op zondag 20 augustus nam Sint Rosa ook deel aan een bloemencorso in Sittard.

Bestuurslid Alphons Bouts uit Berg aan de Maas overleed na ziekte te Genk op 30 maart. Zijn gezonde kijk op zaken droeg er toe bij dat hij veel vruchtbaar werk voor Sint Rosa heeft kunnen doen.

1940

Bezetting

Na de Duitse bezetting op 10 mei was de aanvoer van melk zeer onregelmatig. Door het treffen van adequate maatregelen kwam deze aanvoer weer op gang. Het bleef echter moeilijk om de melkdistributie in goede banen te leiden.

De situatie ten gevolge van de oorlog werd geleidelijk steeds nijpender. Er werd een zware last gelegd op de normale bedrijfspgang. De Nederlandse overheid drukte tijdens de oorlog een duidelijke stempel op de zuivelindustrie. Deze kwam geheel in het teken te staan van de voedselvoorziening aan de bevolking. Er kwamen in het kader van de rantsoenering boter- en kaasbonnen.

Het Rijksbureau voor de voedselvoorziening onder leiding van ir. S.L. Louwes was het centrale apparaat, dat de hele landbouwproductie en -afzet beheerste. De oorlogseconomie was geheel gericht op de zelfverzorging van de bevolking. Dit hield in de levering van de producten door de agrarische producenten aan de overheid. Voor de uitvoering werd in elke provincie een provinciaal voedselcommissaris aangesteld, waarvoor bij voorkeur personen uit de bestaande landbouworganisaties werden benoemd. In Limburg werd in die functie benoemd M.J. Dings, de adjunct-secretaris en penningmeester van de L.L.T.B. Één van de eerste maatregelen op zuivelterrein was de verplichting, dat na 1 november 1940 alleen erkende melkinrichtingen producten voor verkoop ter consumptie mochten aanbieden, als zij de wettelijk voorgeschreven standaardisatie op een vetgehalte van 2,5% konden uitvoeren. Deze maatregel werd genomen uit voorzorg en betekende een erkenning van de zuivelfabrieken, die aan zekere voorwaarden voldeden. Op grond van hygiënevoorschriften moesten de boeren hun melk laten keuren om het K.K.M.-keurmerk te ontvangen. Ingevolge het Melkbesluit waren de veeboeren verplicht hun melk aan een zuivelfabriek te leveren en de consumptiemelk daar af te halen. Dit besluit droeg indirect bij aan de groei van de melk- en boterfabrieken.

De omzet van veevoer liep terug vanwege de ingevoerde rantsoenering. Toch waren de resultaten van de afdeling Veevoeder en Kunstmeststoffen nog bevredigend te noemen.

De melkcursussen gingen gewoon door. Dit jaar met zestien deelnemers in Guttecoven en Grevenbicht.

Ondervoorzitter en bestuurslid L. Widdershoven uit Born overleed op tachtigjarige leeftijd op 22 augustus. Hij was vanaf 1929 ondervoorzitter en had in totaal 28 jaar zitting in het bestuur van de coöperatie. Bij de oprichting was hij de leidsman van de 34 veehouders uit Born die bij die gelegenheid toetraden tot de nieuwe coöperatie.

Ondervoorzitter L. Widdershoven.

1941

Distributie

De coöperatie moest afscheid nemen van haar bestuurslid Hub Soons uit Krawinkel. Hij overleed op donderdag 27 februari.

Op 28 maart 1941 werd het Besluit op de Bedrijfsorganisatie in de Voedselvoorziening uitgevaardigd.

Door de oorlogssituatie en allerlei opgelegde maatregelen van de bezettingsoverheid moest er veel meer administratief werk worden verricht.

De exploitatie van de afdeling Veevoer en Kunstmeststoffen ontkwam niet aan de greep van de oorlogstoestand. Langzaam maar zeker werd deze handel een vorm van distributie. Er werden volgens de voorschriften nog maar kleine hoeveelheden afgezet. De omzet van veevoer en kunstmeststoffen liep met zeshonderd ton product terug. Niet verwonderlijk dat de exploitatierekening van deze afdeling over 1941 een nadelig saldo vertoonde.

Het jaarverslag over 1941 verscheen vanwege de papierschaarste in een kleinere omvang. Kennelijk had de drukker nog ergens een partij rood papier op voorraad, want de omslag was knalrood. In het verslag wordt met geen woord gerept over de oorlog en het woord Duitser komt er helemaal niet in voor.

In het kader van de veeverbetering werden twintig stieren aangekocht.

In dit jaar vierde assistent H. van den Bergh uit Nieuwstadt, speciaal belast met de verkoop van kaas, zijn zilveren dienstjubileum bij de coöperatie.

Ondanks de oorlogssituatie ging het leven door. Machinefabriek A. Bijlenga uit Leeuwarden leverde apparatuur voor de kaasfabriek.

Tot afgevaardigden van de nieuwe afdelingen Jabeek, Bingelrade en Doenrade werden in het bestuur gekozen de heren J. Frijns, L. Mertens en P.M. Dols.

1942

Schaarste

De coöperaties werden op 20 maart 1942 door de bezetter ondergebracht in een Nederlandsche Coöperatieve Raad met de bedoeling ze langzaam in nationaal-socialistisch vaarwater te brengen.

Het jaarverslag over 1942 werd uitgetypt op ruitjespapier. Vanwege de papierschaarste kwam er geen gedrukte versie.

Het dagelijks bestuur werd gevormd door voorzitter P.M. Diederik uit de Graetheide, ondervoorzitter H. Erkens uit Neerbeek-Geleen, en P. Jessen secretaris uit Overhoven.

De Raad van Toezicht bestond uit C. Boudewijn, landbouwkundige Den Haag, J. Eyssen, aalmoezenier Sittard, A. Garé, huisarts Sittard en M.R. Haan, oud-burgemeester Nieuwstadt.

De betalingen van de diverse afnemers aan de coöperatie verliepen dit jaar opmerkelijk traag. Koplopers waren de Ammoniakfabriek Lutterade met een vordering van 3400 gulden, de cokesfabriek Maurits met 1200 gulden, het Melkhuis Lutterade met 7200 gulden, de coöperatie Grevenbicht met een vordering van 240 gulden en een zekere Van Mulken uit Sittard met een vordering van 360 gulden.

1943

Overlijden

Voorzitter P.M. Diederens overleed op donderdag 26 augustus. Een geboren leider was er niet meer. Zijn zetel bleef echter leeg. Eerder in het jaar had de coöperatie ook afscheid moeten nemen van bestuurslid Jacob Krekels uit Ophoven. Hij overleed op 11 maart.

Directie en bestuur lagen dwars toen de NSB iemand uit hun gelederen als nieuwe voorzitter wilde laten benoemen. Ze wisten dit te voorkomen door de vacature niet in te vullen.

Ondervoorzitter Erkens nam in die periode de honneurs waar.

Voorzitter P.M. Diederens.

1944

Bevrijding

Tijdens de behandeling van het jaarverslag 1944 wees directeur Cremers er op dat op 18 september de lang verwachte bevrijding was aangebroken. Dit was echter niet voor alle leden het geval. Met name de dorpen Nieuwstadt, Susteren en Dieteren hadden veel geleden en moesten langer wachten op de bevrijding. In Dieteren was na de bevrijding slechts één koe over.

Ook de fabriek had door drie granaattreffers schade geleden. Verder waren twee auto's en vier stamboekstieren door de terugtrekkende bezetters meegenomen.

Sittard lag na de bevrijding nog onder granaatvuur van de Duitsers. In die zogenaamde "granatentijd" was de melkaanvoer gering en de onkosten hoog. De aanvulling op het tekort aan melk moest namelijk ergens anders worden gehaald en wel in België en Noord-Brabant. Niet verwonderlijk dat de fabriek toen draaide met een nadelig saldo van ruim twintigduizend gulden bij een totale omzet van 1.248.000 gulden.

In oktober kwamen de kaasfabriek en het magazijn in gebruik als depot voor de voedselvoorziening. Ongeveer vijf maanden lang werden circa twee miljoen kg levensmiddelen opgeslagen. Deze waren afkomstig uit Cherbourg en aangevoerd door geallieerde vrachtauto's.

Vermeldenswaardig is dat rondom Kerstmis 1944 een deel van de kaasfabriek ingericht was als kerk. Het was namelijk te gevaarlijk om H. Missen en ander diensten in de bestaande kerken te houden. Deze situatie bleef tot in januari 1945 voortduren.

1945

Afzet

Door het geallieerd offensief van eind januari kon de fabriek weer normaal produceren. Ook de plaatsen Susteren en Nieuwstadt waren weer bereikbaar. Vele boerderijen waren echter verwoest en bijna al het vee was weggevoerd. In de eerste vier maanden was de melkaanvoer zeer klein. Dit door gebrek aan krachtvoer voor de koeien, die minder melk gaven.

De politiek van zelfvoorziening aan de eigen bevolking tijdens de oorlogsjaren eiste na de bevrijding natuurlijk zijn tol. Door de teruggang van de boterproductie als gevolg van een vermindering van de binnenlandse consumptie en een dalende export, was in 1945 de positie van Nederland op de buitenlandse afzetmarkt sterk teruggelopen.

Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen
41	42	43	44	45	46	47	48
Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen	Aardappelen
41	42	43	44	45	46	47	48
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN
241	246	251	256	261	266	271	276
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN
242	247	252	257	262	267	272	277
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN
243	248	253	258	263	268	273	278
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN
244	249	254	259	264	269	274	279
ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN	ALGEMEEN
245	250	255	260	265	270	275	280
BOTER	BOTER	BOTER	BOTER	BOTER	BOTER	BOTER	BOTER
41 ^A	42 ^A	43 ^A	44 ^A	45 ^A	46 ^A	47 ^A	48 ^A
41 ^B	42 ^B	43 ^B	44 ^B	45 ^B	46 ^B	47 ^B	48 ^B
RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE
C97	C98	C99	C100	C101	C102	C103	C104
MELK	MELK	MELK	MELK	MELK	MELK	MELK	MELK
41	42	43	44	45	46	47	48
MELK	MELK	MELK	MELK	MELK	MELK	MELK	MELK
41	42	43	44	45	46	47	48

Een bonnenkaart.

1946

Prijzen

Ook in 1946 werden weer melkcursussen georganiseerd. Twee te Grevenbicht en een te Limbricht. Van de cursussen in te Grevenbicht slaagden twintig personen voor het diploma "practisch bekwaamheid in het melken." Op 15 juli werd het besluit genomen te beginnen met kunstmatige inseminatie van het rundvee. Begin 1947 werd hier daadwerkelijk mee begonnen.

Op 31 december 1946 bezat de coöperatie 27 stamboekstieren, die een waarde vertegenwoordigden van ruim zestien duizend gulden. Veel van deze stieren behaalden eerste en tweede prijzen op de Rijkspremiekeuring en fokdagen.

1947

Jubilea

Door de strenge winter kon het melkvee pas laat het weiland in. Dit had een ongunstige invloed op de melkproductie. Hierna volgde een langdurige droogte. In het algemeen was 1947 een slecht jaar voor de veehouders.

De stier George 2-8763 S werd door het Nederlands Rundvee Stamboek erkend als rijkspremiestier. Hij was ook de stier die als eerste werd ingezet bij de kunstmatige inseminatie. Hij kon het niet alleen af en kreeg assistentie van de stier Thijs van Bloem 9687 S. In totaal 917 runderen werden kunstmatig geïnsemineerd. Uiteindelijk werden er 741 runderen drachtig.

In dit jaar vierden verschillende bestuursleden hun zilveren dienstjubileum. Het waren met namen H. Erkens, F. Claessens en D. Reiners.

Ook werkers van het bijna eerste uur vierden hun 25-jarig dienstjubileum. Het waren assistent-directeur A. Tjihuis, botermaker Jos Kruit, melkventer W. Tummers, stal knecht Jos de Wit, fabrieksarbeider S. Allers en melkventer A. Krekels. Tijdens een gezamenlijke viering op 6 januari 1948 werden bovengenoemde personen gehuldigd met hun jubileum.

In 1947 werd de coöperatie bestuurd door voorzitter H. Janssen uit Holtum-Born, ondervoorzitter H. Erkens en secretaris F. Peters van de Stammenhof.

Bestuurslid P.N.H. Salden uit Limbricht overleed op 16 september. Hij was maar liefst 29 jaar actief bestuurslid geweest.

1948

Samenwerkingsverband Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg"

Direct na de oorlog had het bestuur van de Zuid-Nederlandse Zuivelbond een studiecommissie onder voorzitterschap van F.J.M. Smits van Oyen benoemd. In haar rapport adviseerde de commissie tot grondige reorganisatie van de zuivelindustrie. Verder concludeerde de commissie dat concentratie in de zuivelindustrie onvermijdelijk was. Het samengaan werd gepromoveerd tot regionale of kringcoöperaties. Doel was dat elke kringcoöperatie de melk van haar leden zelf zou verwerken en het overschot zou doorgeven aan de Centrale Zuid-Nederlandse Zuivelbond.

Het gevolg hiervan was de oprichting van de eerste kringcoöperatie. Deze eerste kringcoöperatie in Zuid-Limburg kwam op 12 november 1948 tot stand met als naam Coöperatieve Zuivelvereniging Zuid-Limburg G.A., gevestigd in en bestuurd vanuit

Advertentie uit Boys-bode, september 1949.

Sittard en in de wandelgangen "kringcoöperatie" genoemd.

Opricht dus op 12 november 1948 en eigendom van circa 3600 landbouwers. Er werden toen zeven bedrijven geëxploiteerd te Beek, Echt, Maastricht, Sittard, Stein, Reijmerstok, met in Schimmert een limonadefabriek en een consumptieijsfabriek Sibema te Sittard.

Deze veehouders leverden in totaal 27 miljoen kg melk aan bovengenoemde fabrieken. Vanaf 1948 maakte Sint Rosa hier deel van uit en verloor hierdoor haar

zelfstandigheid. Dat was ook het geval met de melkfabriek St. Martinus uit Beek, een fabriek ontstaan uit fusies met kleine fabriekjes uit Aalbeek, Beek (4), Bunde, Elsloo, Geulle, Hoensbroek, Klimmen (2), Nuth, Spaubeek, Puth-Schinnen, Schinnen, Ulestraten, Voerendaal en Wijnandsrade.

Alle bedrijven brachten hun melk- en zuivelproducten voortaan op de markt onder het handelsmerk Sibema.

Op 18 december raakte een venter met zijn paard en wagen betrokken bij een ernstig ongeluk in Nieuwstadt. Hij kwam in botsing met een personenauto van een functionaris van de Maastrichtse papierfabriek. De materiële schade voor de coöperatie bedroeg in totaal 1880,40 gulden. Waarschijnlijk heeft het paard het niet overleefd, want de schade hiervan was 1300 gulden. De bestuurder van de personenauto werd ernstig gewond. De afhandeling van deze zaak kwam in handen van de verzekeringen. De schuldvraag en de afloop is niet bekend.

1949

Lonen

Een belangrijke uitbreiding volgde op 1 januari 1949, toen alle leden van de Coöperatieve Zuivelfabriek Sint Servatius uit Maastricht toetraden tot de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A. te Sittard.

Interessant zijn de salarissen en lonen van het personeel in Sittard op 1 januari 1949:

De directeur	3.000 gulden per jaar + 1/3% van het netto uitbetaald melkgeld + 30% toeslag voor dienstjaren + vrije woning, vuur en licht
A. Tijhuis	3700 gulden per jaar
F. Geurts, bedrijfschef	264,50 gulden per maand
H. v.d. Bergh, chef kaasafdeling	244,50 gulden per maand
H. Vadgen, assistent	244,50 gulden per maand

J. Daemen, melkcontroleur	204,50 gulden per maand
P. Meeuwissen, kantoorbediende	244,50 gulden per maand
M. Queis, kantoorbediende	214,50 gulden per maand
S. Gubbels, kantoorbediende	174,50 gulden per maand
Mej. Winands, kantoorbediende	129,50 gulden per maand
J. Damen, kantoorbediende	114,50 gulden per maand
G. Fijten, stal- en voedercontroleur	204,50 gulden per maand
H. Dormans, inseminator	212,00 gulden per maand
J. Salden, assistent-inseminator	177,83 gulden per maand

J. Kruintz, chef flessenafdeling	46,25 gulden per week
A. de Wit, machinist	45,50 gulden per week
J. de Ree, kaasmaker	43,75 gulden per week
J. van Pol, centrifugist	43,75 gulden per week
H. Peters, chef melkafgifte	43,75 gulden per week
J. Genders, chef consumptie-ijsafdeling	43,75 gulden per week
J. v.d. Camp, botermaker	42,00 gulden per week
B. van Schijndel, chauffeur	42,00 gulden per week
J. Jessen, verkoper	42,00 gulden per week
S. Hanssen, melkweger	40,25 gulden per week
P. Haarden, voerman	40,25 gulden per week
H. Genders, chauffeur	40,25 gulden per week
C. de Wit, bankwerker	40,25 gulden per week
P. Daelmans, arbeider flessenafdeling	40,25 gulden per week
P. Allers, arbeider flessenafdeling	40,25 gulden per week
P.J. de Wit, stalknecht	38,50 gulden per week
J. Widdershoven, arbeider flessenafdeling	38,50 gulden per week
Th. Penners, melkcontroleur/monsternemer	38,50 gulden per week
S. Allers, arbeider	36,75 gulden per week
J. Goffin, monsternemer	36,75 gulden per week
W. Koelman, monsternemer	36,75 gulden per week
H. Ekermans, arbeider	34,00 gulden per week
A. Alberts, ondermelkweger	32,25 gulden per week
Th. Ruers, jongste bediende	19,85 gulden per week
B. Haemers, arbeider flessenafdeling	17,00 gulden per week
J.M. Dols, arbeider flessenafdeling	17,00 gulden per week
H. Genders, arbeider flessenafdeling en botermakerij	17,00 gulden per week

J. Willems, monsternemer	4,00 gulden per dag
J. Frijns, monsternemer	3,50 gulden per dag
M. Aarts, monsternemer	3,50 gulden per dag
H. Jennissen, monsternemer	3,50 gulden per dag
H. Schmeits, monsternemer	3,50 gulden per dag
J. Vroemen, monsternemer	3,50 gulden per dag

J. Pinckaers, boekhouder voederafdeling
H. Hourvé, magazijnbediende

239,50 gulden per maand
42,00 gulden per week

De kringcoöperatie startte met allemaal uitgeleefde bedrijven, die schreeuwden om verbeteringen en uitbreidingen. In en na de oorlog waren noodzakelijke onderhoudsinvesteringen achterwege gebleven. Deze achterstand werd in de loop der tijd ingelopen.

Het eerste boekjaar van de nieuwe kringcoöperatie was uiterst positief. Maar liefst 259.440,06 gulden aan klinkende munten kon de coöperatie ter beschikking stellen aan haar ledenraad.

De aangesloten fabrieken in 1949 waren de Coöperatieve Zuivelfabriek "St.-Isidorus" Echt, Coöperatieve Zuivelfabriek "St.-Martinus" Beek, Coöperatieve Zuivelfabriek "St.-Remigius" Schimmert, Coöperatieve Zuivelfabriek "St.-Rochus" Stein, Coöperatieve Zuivelfabriek "St. Rosa" Sittard en de Coöperatieve Zuivelfabriek "St. Servatius" Maastricht.

Tijdens de bestuursvergadering van de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A. op 18 mei 1949 werd besloten een krediet van 400.000 gulden aan te vragen bij de Sittardse Boerenleenbank. Dit bedrag diende om de bestaande kredieten van de vijf bij de Coöperatie aangesloten fabrieken af te lossen.

Er was in 1949 nog steeds materiaalschaarste. Een aanvraag voor de vervaardiging van een melktank van 5000 liter bij Machinefabriek Helmond te Helmond moest eerst worden goedgekeurd door het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. De toestemming kwam er op 4 april 1949.

Niet verwonderlijk is dat materialen van de overgenomen en later gesloten zuivelfabriek van Stein in Sittard een tweede leven gingen leiden.

Er werd overgegaan tot de bouw van een stierenstal. Een aanvraag hiertoe was reeds twee keer ingediend, maar geweigerd door Wederopbouw te Maastricht. De kosten waren geraamd op 26.100 gulden.

1950

Ijsfabriek

De ijsproductie, die voorheen plaats vond in de fabrieken te Sittard, Beek en Maastricht werd geconcentreerd in Sittard. Ten behoeve hiervan werden de nodige voorzieningen getroffen. De firma Gruner uit Stein sloeg een nortonput voor een bedrag van 978,52 gulden.

Als handelsmerk werd de naam Sibema ingevoerd, een afkorting van Sittard, Beek en Maastricht. De Sittardse ijsfabriek Sibema werd een van de dochterondernemingen van de kringcoöperatie.

De fabriek in Sittard kreeg een roestvrijstalen kaasbak met opgebouwde kaasmachine. Het betrof hier een Zweeds model met aangebouwde kolommen en opgebouwde U-balken. De kosten hiervan waren 10.700 gulden. De leverancier was N.V. Handelshuis Holvrieka uit Utrecht. Ook kwamen er een wagenloods en een benzinepompinstallatie bij de fabriek in Sittard.

Een geleverde flessenspoelmachine met werkblad en een complete nachloorinstallatie vergden een investering van 42.150 gulden.

De melkaanvoer naar de fabriek werd voor het merendeel uitgevoerd door melkrijders met paard en wagen. Ook waren er al melkrijders met een auto. Via eigen vervoer van de fabriek werd slechts een fractie aangevoerd. Een enkele slijter voerde, zonder rijloon, melk aan.

De melkrijders kregen afgerond 73 centen per 100 kg melk uitbetaald.

Handelsonderneming EFCO uit Maastricht leverde de fabriek in Sittard voor

een bedrag van vierhonderd gulden franco aan huis een rijwielstandaard met een capaciteit van twintig rijwielen.

Het wagenpark van de fabriek bestond uit een personenauto, merk Studebaker, twee Ford vrachtauto's en vier bestelauto's van de merken Hotchkiss, Studebaker, Borgward en DKW.

Het gebouw van de voormalige veevoederafdeling, waarin de ijsfabriek moest worden gevestigd, werd tegen de boekwaarde (6.422,72 gulden) overgedragen aan de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A.. Deze overdracht werd niet notarieel vastgelegd.

Op 30 december was het bestuur van de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Nederlandse Zuivelbond" G.A. als volgt samengesteld:

J.P.J. Cremers Munstergeleen: voorzitter, J.A.P.J. Janssen Eijsden: ondervoorzitter, L.M. Brands Valkenburg: lid, J.F. Heythuyzen Echt-Putbroek: lid, G. Meens Spaubeek: lid, en J.H. Snackers Gulpen: lid.

Directeur H.F.X. Cremers was de secretaris van het bestuur. Plaatsvervangend secretaris was J.P.W. Lemmens uit Geleen.

1951

Op 1 januari 1951 telde de Vereniging 22 leden, te weten de rechtspersoon C.Z. "Zuid-Limburg" te Sittard en 21 individuele leden. Het bedrijf ontving melk van 26 losse leveranciers. Het aantal koeien bedroeg naar schatting 3100 stuks.

Het salaris van de directeur was opgebouwd uit een salaris van 3000 gulden per jaar, plus een provisie van 0,33 procent over het netto uitbetaald melkgeld. Verder een toeslag van dertig procent voor dienstjaren plus nog een verhoging van tien procent met ingang van 1 januari 1951 en tweehonderd gulden verhoging met ingang van 16 maart 1951.

De weeklonen van het gediplomeerd en geschoold personeel in de fabriek varieerden van ruim vijftig tot 43 gulden per week. Het laagste weekloon was dat van de flessensorteerder. Die had 28,25 gulden per week in het loonzakje.

Vanzelfsprekend zat het leidinggevend personeel hoger in de loonladder. De adjunct-directeur was goed voor een jaarsalaris van 5400 gulden. De bedrijfsleider moest het doen met 4400 gulden per jaar. De assistent verdiende 3780 gulden per jaar. De chef van de kaasafdeling had een jaarsalaris van 3384 gulden. De fabriekscontroleur verdiende een jaarsalaris van 3150 gulden.

Het kantoorpersoneel had gemiddeld een jaarloon van tussen de 3.654 en 3031 gulden.

In maart gingen vier medewerkers van de melkfabriek over naar de Coöperatieve Fokvereniging "St. Rosa" gevestigd op het adres Agricolastraat 9 te Sittard. Het betrof de heren A.M.P. Dormans, J.H.J. Salden, T.L. Penners en J.J. Damen.

1952

Aankopen

In 1952 besloot het bestuur voor een bedrag van vijftien gulden een boerderij aan te kopen met als doel deze in gebruik te nemen als paardenstalling. Van H.F.X. Cremers werd een perceel grond gekocht voor de som van 21.485 gulden. Verder werden er diverse machines en apparatuur gekocht, met name een koelmachine voor de botercel, een vijf tons vrachtwagen, een hakselmachine en twee elektrische venterwagens.

1953

Robijnen jubileum

Op 1 januari 1953 telde de Vereniging zes leden, te weten de rechtspersonen: C.Z. "Zuid-Limburg" te Sittard, C.Z. "St. Martinus" te Beek, C.Z. "St. Isidorus" te Echt, C.Z. "St. Barbara" te Eckelrade, C.Z. "St. Remigius" te Schimmert en C.Z. "St. Servatius" te Maastricht. Van 24 losse leveranciers ontving de Vereniging ook melk. In totaal goed voor circa 2850 koeien.

Op 11 februari 1953 werd het veertigjarig bestaan van de zuivelfabriek Sint Rosa gevierd. Dit viel samen met de herdenking van het veertigjarig directeurschap van Hubertus Franciscus Xaverius Cremers. Na een kerkelijke plechtigheid vond een receptie plaats in Hotel De Prins.

L. Bongers bracht Sint Rosa hulde namens de directeurenraad van de Zuivelfabrieken en roemde directeur Cremers als leider en als mens.

Tijdens die receptie kreeg Cremers een portret van hemzelf aangeboden, geschilderd door Harry Koolen uit Heerlen. Ook het Kringbestuur recipieerde op die bijzondere dag. Vele wereldlijke en geestelijke autoriteiten gaven acte de présence.

Het feestdiner werd gehouden in hotel De Zwaan in Sittard. De gasten konden genieten van een voorgerecht, rosarina-roomsoep, gevulde kalfsborst met ossetong, diverse groenten en gekookte aard-

Portret directeur H.F.X. Cremers vervaardigd door Harry Koolen.

appelen. Verder stonden er nog haantjes met compote en Parijse aardappeltjes op het menu. Niet geheel verwonderlijk was het nagerecht en wel de Sibema ijstaart met hierna nog fruit en koffie met gebak.

Een vooruitgang voor de financiële administratie was de aankoop van een Addo telmachine voor een bedrag van 1050 gulden.

Om de twee weken werd het melkgeld verrekend. Dat gebeurde in 1953 nog steeds in contanten.

1954

Personeelsbestand

De firma Van Wijk & Boerma N.V. uit Groningen leverde drie roestvrijstalen melktanks tegen de prijs van 605 gulden per stuk netto.

De toestand van de elektrische kracht-, licht-, en verwarmingsinstallatie van de fabriek was zodanig samengesteld en bevond zich in een dusdanige toestand dat de inspectie van elektrische installaties geen "clean certificaat" kon verstrekken. In plaats hiervan kwam een verklaring, nodig om alle risico's voor wat betreft brandgevaar in verband met elektrische installaties te dekken.

Het aantal koeien bij de leden van de Kring die melk leverden aan de fabriek te Sittard was 3500. De losse leveranciers waren goed voor 60 koeien.

Het personeelsbestand was in 1954 als volgt opgebouwd: een directeur, een adjunct-directeur, een eerste assistent, een bedrijfsleider, zes kantoorbedienden, dertig medewerkers in de fabriek, vier chauffeurs, 28 venters plus drie reserveventers, een stal- en voederadviseur, een voerman en een stalknecht.

De ijsfabriek werd druk bezocht door allerlei groepen; ook vanuit het buitenland.

1955

Nieuwe fabriek

De huidige fabriek voldeed niet meer aan de gestelde eisen. Besloten werd over te gaan tot de bouw van een nieuwe fabriek. De plannen hiervoor werden uitgewerkt bij architectenbureau Heeman te Heerlen. De aannemingsom was 591.000 gulden, terwijl de inventaris van de nieuwbouw een investering vergde van 135.700 gulden.

De oude fabriek werd gedeeltelijk verbouwd tot kantine, werkplaats en opslagruimte. Het ketelhuis bleef na verbouwing behouden en voorzag de nieuwe fabriek en de ijsfabriek van de benodigde energie. Ook de kaasfabriek bleef gewoon op dezelfde plaats produceren.

Nieuwe machines met een grotere capaciteit verwerkten op een meer economische wijze bekende zuivelproducten als losse melk, boter, gesteriliseerde en gepasteuriseerde melk, gort-, haver- en rijstpap, yoghurt, vanille- en chocoladevla, chocomel en kaas in diverse soorten.

Nieuwbouw ontworpen door architect Heeman uit Heerlen.

Een van de eerste bestelwagens voor het uitventen van melk en melkproducten. Merk Hotchkiss, aangepast door de firma Buca uit Buchten.

Ijsfabriek Sibema aan de Agricolastraat te Sittard, tevens hoofdkantoor van de C.Z. "Zuid-Limburg".

Het personeel van de fabriek in 1956.

Nieuwe zuivelproducten waren kwark en bottelmelk. Dit laatste was een laag gepasteuriseerde melk met een hoge voedingswaarde. Ten behoeve hiervan werd de benodigde melk twee keer per dag vers aangevoerd.

Het nieuwe fabriekscomplex werd opgetrokken ten zuiden van de oude fabriek in de richting van de Stenen Sluis. De oplevering liep vertraging op vanwege een tekort aan arbeidskrachten in de bouwnijverheid.

De heer Lambert Brands nam ontslag als bestuurslid. Deze vacature werd opgevuld door de heer A.H.H.L. L'Ortye uit Wijlre.

Ruim tien jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog kreeg men een bedrag van 8.994 gulden aan oorlogsschade uitgekeerd.

Er werden vijf paarden aangekocht en drie paarden uit eigen stal verkocht.

1956

Afscheid directeur

In 1956 kwam de nieuwe melkinrichting in Sittard gereed.

Oud-bestuurslid Lambert Brands overleed op 27 januari 1956. Hij was oud-voorzitter van de Zuivelfabriek Schimmert en medeoprichter van de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A.

Op 30 augustus 1956 nam H.F.X. Cremers, geboren op 19 augustus 1891, na meer dan veertig jaar directeur te zijn geweest, afscheid van de Coöperatieve Zuivelfabriek "St. Rosa" en van de Ijsfabriek "Sibema" vanaf het begin in 1950 afscheid wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Hij bleef als adviserend lid in tal van commissies en organen zitting houden.

Na het vertrek van directeur Cremers benoemde het bestuur de heren L. Bongers, directeur van de zuivelfabriek St.-Martinus te Beek en M. van Kuppenveld uit Helmond als directeuren voor de Zuivelfabriek in Sittard.

De leiding van de Ijsfabriek "Sibema" kwam voorlopig in handen van J.P.W. Lemmens, secretaris van de coöperatie.

Aan melkventer H. Beerens uit Munstergeleen werd voor de overname van de melk-route een bedrag van 9500 gulden aan goodwill betaald.

1957

Getuigschriften

Op 5 januari was de personeelsbezetting als volgt: een directeur, een adjunct-directeur, een assistent, een bedrijfsleider, vijf mannelijke kantoorbedienden, een vrouwelijke kantoorbediende, veertig man binnenpersoneel, vier chauffeurs, een voerman, 29 venters, vier reserveventers, een stal- en voederadviseur en een stalknecht.

De heer W.J.H. Derks uit de Jhr. Ruys de Beerenbrouckstaat 33 te Sittard was de secretaris van het bestuur van de Vereniging. Directeur M.F. van Kuppenveld was de secretaris van de Bestuursraad van de C.Z. "Zuid-Limburg" G.A. Deze bestond in 1957 uit: voorzitter J.P.I. Cremers Munstergeleen en de leden J. Diederer Graetheide, M.R. Haan Nieuwstadt, J.H.W.F. Janssen Holtum, W. Riga Puth-Schinnen en P. Voncken Nieuwstadt.

Ook in dit jaar werden twee melkroutes overgenomen. De kosten waren in totaal 15.000 gulden.

Er werd verbouwd in 1957. Zo kwam er een uitgiftelokaal van het magazijn in de oude ontvangsthal.

In de winter 1957/1958 werd in Grevenbicht en Obbicht-Nattenhoven een vee- verplegingswedstrijd gehouden. Het hierbij behorende getuigschrift werd uitgereikt aan:

Gebroeders Brouwers	Papenhoven-Grevenbicht	eerste prijs met lof
L. van Didden	Grevenbicht	eerste prijs met lof
W. van Didden	Grevenbicht	eerste prijs met lof
J.H. Haagmans	Grevenbicht	eerste prijs met lof
L. Jennen	Grevenbicht	eerste prijs met lof
B. de Koeijer	Grevenbicht	eerste prijs met lof
Th. Savelkoul	Grevenbicht	eerste prijs met lof
Nic Schreurs	Grevenbicht	eerste prijs met lof
Mej. Beatrix Smeets	Papenhoven-Grevenbicht	eerste prijs met lof
Gebroeders Vliex	Grevenbicht	eerste prijs met lof
Jean Jennen	Grevenbicht	eerste prijs
Gebroeders Knoors	Nattenhoven	eerste prijs
W. Smeets	Grevenbicht	eerste prijs
H. Vencken	Nattenhoven	eerste prijs
Th. Vencken	Obbicht	eerste prijs
L. Raadschelders	Grevenbicht	eerste prijs

Bedrijfsleider George Fijten op zijn post. Rechts op de achtergrond een villa in de Parklaan.

1958

Melkroutes

In mei verscheen het eerste exemplaar van de SIBEMA-bode. Vanaf nu het eigen orgaan van de C.Z. "Zuid-Limburg" G.A. Het dagelijks bestuur fungeerde als redactie. Een paard kostte in 1958 achthonderd gulden. Het werd aangeschaft voor melkventer E. Slenter uit Geleen. Drie paarden werden verkocht. De opbrengst hiervan was 2315,65 gulden.

Het overnemen van een melkroute kostte ook een behoorlijke duit. J.G. Habets uit Sittard ontving een bedrag van 9.450 gulden aan goodwill.

Er volgde een uitbreiding van de loods tussen het nieuwe gebouw en de Kötelbeek.

Door het Rijkszuivelconsulentschap werd in de winter 1958/1959 in het rayon van Sint Rosa een wedstrijd in veeverpleging en melkbehandeling georganiseerd. Acht deelnemers ontvingen een getuigschrift.

De jaaraanvoer bij de Sittardse fabriek bedroeg 10,5 miljoen kg melk. In totaal waren het bij C.Z. "Zuid-Limburg" G.A. maar liefst 53 miljoen kg melk.

Het tienjarig bestaan van de kringcoöperatie ging in stilte voorbij.

Maar liefst 3300 koeien zorgden er voor dat de fabriek in Sittard het witte vloeibare goud kon verwerken.

P. Allers herdacht op 5 juni zijn 25-jarig dienstverband bij Sint Rosa. P. Hermens, gediplomeerd stal- en voederadviseur, slaagde voor het diploma "Instructeur machinaal melken."

D. Muris uit Guttecoven behaalde bij de gehouden FNZ-examens het diploma Chef-Melkinrichting.

1959

Medaille

De kringcoöperatie nam de helft van de aandelen van de melkinrichting "NV Het Land van Gulpen" over. "Pro Infantibus" uit Maastricht kwam geheel in handen van de kringcoöperatie.

Na een verbouwing in de kaasfabriek te Sittard had men de beschikking over vier kaasbakken, elk met een inhoud van circa 4200 liter. De pers- en pekelruimte werden aangepast aan de productiecapaciteit van de kaasmakerij. Ook beschikte het bedrijf over vier volledig ingerichte kaaspakhuizen, voorzien van airconditioning. De gezamenlijke capaciteit hiervan was circa 130 ton.

Sint Rosa behaalde bij de boterkeuringen de zilveren medaille van de "Coöperatieve Zuivelvereniging Nederlandse Zuivelbond" G.A.

In totaal 820 leveranciers met 3505 melkkoeien leverden dit jaar de benodigde "grondstof" voor de Sittardse fabriek. De hoogste dagaanvoer was op 1 juni met 43.000 kg melk, terwijl op 7 augustus met 29.000 kg melk de laagste dagaanvoer werd genoteerd. Ruim een half miljoen kg melk werd in Sittard tot eindproduct verwerkt. Op grond van de keuringsuitslagen kreeg Sibema een bronzen medaille voor de in Sittard geproduceerde boter.

J.M. Mulleners uit Guttecoven vierde op 4 mei zijn 25-jarig jubileum als melkbezorger bij Sibema.

P. Damoiseaux uit Puth-Schinnen en werkzaam bij Sibema Sittard behaalde bij de

Federatie Nederlandse Zuivelfabrieken (FNZ) het diploma voor fabriekscontroleur. G.J. Versteegen uit Sittard slaagde voor de aantekening bedrijfsvloeistoffenonderzoek, terwijl M. Nijssen uit Sittard eveneens het diploma fabriekscontroleur behaalde.

Op de te Einighausen en Limbricht gehouden melkcursussen, met als voormelker P. Hermens, stal- en voederadviseur van Sint Rosa, werd door onderstaande personen het CZNZ-diploma behaald: W. Goltstein, P. Lemans, R. Lemans, W. Niessen en mej. M. Schmeits uit Limbricht. Uit Einighausen waren dat mej. H. Curvers, H. Jessen, Th. Jessen, W. Gelissen, F. Kusters, mej. A. Lumens, P. Lumens, J. Queis en M. Stevens.

De zuivelfabriek Sint Remigus uit Schimmert stopte na 59 jaar met haar zelfstandige werkzaamheden en ging over naar C.Z. "Zuid-Limburg" G.A. Het werd nu een limonadefabriek, een vreemde eend in het productenassortiment.

De frisdranken werden onder de naam CAP in de handel gebracht. De aandelen van de producent, de Zuid-Nederlandse Limonadefabriek N.V., waren geheel in handen van de kringcoöperatie.

1960

Overlijden oud-directeur

Op 30 januari 1960 overleed oud-directeur H.F.X. Cremers plotseling te Kaalheide. Vier dagen later vond op 3 februari 1960 onder overweldigende belangstelling de plechtige uitvaartdienst en begrafenis in Sittard plaats.

Hij werd piëteitvol herdacht door de voorzitter van C.Z. "Zuid-Limburg" G.A., J.P.J.

Oud-directeur H.F.X. Cremers (1891-1960).

Cremers, bij het begin van de algemene vergadering die op 7 juli in hotel De Zwaan in Sittard werd gehouden. Ook in de SIBEMA-bode van februari was een In Memoriam afgedrukt over deze "krachtig man die mede zijn stempel gedrukt heeft op de Sint Rosa en op de zuivelverhoudingen in Zuid-Limburg."

Ingaande 1 februari werd P. Vael, voorheen assistent te Reijmerstok, benoemd tot assistent bij Sibema Sittard.

Er volgde een verbouwing van de bestaande loods bij de Sittardse fabriek.

Door de realisatie van een nieuwe ontvangst- en excursiezaal in Sittard werden voortaan alle vergaderingen van het hoofdbestuur en de Kringvergaderingen hier gehouden. Ook alle excursies begonnen in deze representatieve locatie.

P. Damoiseaux, fabriekscontroleur bij Sint Rosa, slaagde voor de aantekening "bedrijfsvloeistoffenonderzoek" op zijn FNZ-diploma fabriekscontroleur.

Op 18 februari werd te Sittard een theoretische cursus voor machinaal melken beëindigd. Aan deze cursus werd door een dertigtal deelnemers uit het werkgebied van Sibema Sittard en Sint Isidorus Echt deelgenomen.

J.M. van Pol, centrifugist, vierde op 5 mei zijn 25-jarig dienstjubileum bij Sint Rosa/Sibema Sittard.

Er werd een commissie in het leven geroepen die tot taak kreeg de melkverwerking in verenigingsverband te bestuderen. Doel was de gehele aanvoer, verwerking en afzet permanent te bestuderen en aan te passen. Hierbij behoorden ook werktijdverkorting en productiviteitsverhoging.

De kringcoöperatie verwierf tijdens een keuring van de Coöperatieve zuivelvereniging Zuid-Nederlandse Zuivelbond (CZNZ) een bronzen medaille voor de in de Sittardse fabriek gemaakte boter.

Door de slechte zomer was de ijsverkoop beneden de verwachtingen.

De gepasteuriseerde melk werd vervangen door dagmelk. Ondanks de hogere marge voor de melkhandel was er meer winst op dit product voor de kringcoöperatie.

Het uitbetalen van het melkgeld aan de leden via de boerenleenbank was een heet hangijzer. Via een enquête had zich een kleine meerderheid uitgesproken voor uitbetaling via deze bank.

Dit veroorzaakte zoveel onrust en spektakel zodat het bestuur zich genoodzaakt zag een en ander aan te passen. De leden ontvingen als vanouds het melkgeld via de melkrijders, tenzij ze de voorkeur hadden uitgesproken voor betaling via de boerenleenbank.

De kaasproductie bedroeg dit jaar bijna zeshonderd ton.

1961

Werktijdverkorting

Bijna 4000 Zuid-Limburgse veehouders leverden dagelijks melk aan de C.Z. "Zuid-Limburg" G.A. Er waren ruim 400 werknemers werkzaam bij de aangesloten bedrijven.

Werktijdverkorting stond in 1961 in het brandpunt van de belangstelling. Ingaande 1 januari werd een uur minder gewerkt. Deze verkorting werd geleidelijk uitgebreid tot drie uur per week. De bedoeling was te komen tot een 45-urige werkweek. Om deze kostenpost op te vangen was het zaak om efficiënter te werken.

Er werd een tijdelijk houten kantoor geplaatst tussen het Sittardse hoofdgebouw en de Kötelbeek.

In dit jaar kwamen verschillende personen in dienst bij Sibema Sittard. Bij de afdeling melkinrichting en kaasmakerij waren dat G. Haarden uit Ophoven-Sittard, J. Janssen uit Koningsbosch, H. Jessen uit Einighausen, Th. Mans uit Windraak, H. van Pey uit Limbricht en G. Schmeitz uit Limbricht. De afdeling bacteriologisch laboratorium werd versterkt met J. Dieteren uit Sittard. Als chauffeur-besteller kwam M. Janssen uit Susteren in dienst. Melkbezorgers werden A. Bloemers en M. van Kauwen uit Sittard en J. Kelleners uit Holtum.

Op het bedrijf van H. Crijns in de Graetheide werd door Sibema een melkcursus gegeven. Voormelker was P. Hermans, stal- en voederadviseur. Op 14 oktober werd

A.A. (Gus) Brouwers haalt in Papenhoven en Grevenbicht de melkbussen op.

een examen afgelegd voor het melkersdiploma van de CZNZ. Hiervoor slaagden: dhr. M.W.E. Alberts Born, mej. C.M.H. Crijns Graetheide, mej. E.M.H. Crijns Graetheide, dhr. J.L. Crijns Graetheide, dhr. W.J. Fuchs Born, dhr. J.M.W. Horrichs Berg aan de Maas, dhr. Th.H. Mans Obbicht, dhr. J.J. Rijs Born en H.L.P. Vencken Born.

In de SIBEMA-bode werd gewaarschuwd voor het te veel gebruiken van antibiotica-houdende zalf bij uierontsteking van een melkkoe. Dit om te voorkomen dat er antibiotica in de consumptiemelk terecht zou komen.

1962

Sibema

De naam Sibema wordt de officiële verenigingsnaam. Dit gebeurde nadat de eigen rechtsvorm van de afzonderlijke fabrieken was opgeheven.

Op 12 april werd de geheel nieuw gebouwde fabriek in Heer bij Maastricht officieel in gebruik genomen. In deze fabriek vond de bereiding plaats van de consumptiemelk en de consumptiemelkproducten voor Maastricht en omliggende gemeenten.

Het bedrijf in Sittard was eerder zwaar belast doordat de verwerking van de gesteriliseerde flessenmelk gedurende een bepaalde periode ook voor Maastricht werd gedaan. Dat resulteerde in een dagproductie van soms wel 60.000 flessen.

Op de door de FNZ georganiseerde landelijke kaaskeuringen behaalde Sibema Sittard een bronzen medaille.

Een zilveren medaille werd door Sittard in de wacht gesleept bij de door de CZNZ gehouden boterkeuringen. Vanaf 1958 werd er ieder jaar een bronzen of zilveren medaille gewonnen.

Het hoofdbestuur van de kringcoöperatie verleende zijn goedkeuring aan een ontwerp tot invoering van een bedrijfspaarregeling voor alle medewerkers.

Het fenomeen rijdende melkontvangst werd in de SIBEMA-bode van september uitvoerig uit de doeken gedaan. Het zou nog heel wat jaren duren voordat deze vorm van melkaanvoer realiteit werd. Voorlopig stelde het hoofdbestuur nieuwe bussen ter beschikking aan de melkleveranciers tegen een gereduceerde prijs van twintig gulden.

Op maar liefst 1100 verkooppunten werd in Limburg het Sibema-ijs verkocht.

De heer J. Jessen, chef van de afdeling verpakte kaas, herdacht op 26 april zijn 25-jarig dienstverband bij "Sibema Sittard".

Meerdere personeelsleden van Sibema

Sittard behaalden in juni een diploma. J.H.A. Custers uit Susteren behaalde het volledig diploma technisch assistent melkinrichting. J.W. Drummen uit Schinnen en J.M.G. Knops uit Born behaalden het diploma chef melkinrichting. J.W.G. Schulpen uit Dieteren-Susteren mocht zich voortaan gediplomeerd kaasmaker noemen. Het diploma consumptiemelkbereider ontvingen G.J.H. Hensgens uit Dieteren-Susteren en G.N.M. Schmeitz uit Limbricht.

Op 15 november herdacht H.J.A. (Sef) Kruitx, chef onderhoudsdienst, zijn veertigjarig dienstverband bij Sibema Sittard.

Vanuit Sittard zaten vijf personen in de bestuursraad, die als taak had het bestuur van advies te dienen omtrent inrichting en exploitatie van de betrokken fabriek. Het waren:

Ijsbereider Paul Jeurissen (rechts) in 1963 aan het werk, links collega Jean Wetzels uit Guttecoven.

Sibema

Hoe komt men aan de naam Sibema? Vroeger werd op kleine schaal roomijs gefabriceerd te Sittard, Beek en Maastricht. Doordat er steeds hogere eisen werden gesteld aan kwaliteit en bereidingstechniek was er op een gegeven moment de behoefte een volledig nieuwe installatie. Het was namelijk efficiënter om een nieuwe ijsfabriek te bouwen met een behoorlijke capaciteit en ingericht naar de eisen van de tijd.

Daarom werd in 1951 gestart met de Sibema-roomijsfabriek te Sittard. Als handelsmerk ging men toen de naam SIBEMA voeren, die was samengesteld uit de eerste twee letters van de plaatsnamen Sittard, Beek en Maastricht.

Handelsnaam Sibema was wettig gedeponerd en werd later uitgestrekt tot alle producten die door de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" aangesloten bedrijven op de markt werden gebracht.

H. Janssen, Huize Holtum, Holtum-Born; J. Diederer, Graetheide 7, Post Urmond; W. Riga, Stammenhof 1, Puth-Schinnen; Fr. Voncken, Huize Wittem, Nieuwstadt; E. Borghoms, Beukeboom 31, Limbricht

Het kaderpersoneel van de Sibema Sittard bestond uit: M.F. van Kuppenveld, A.J.G. Tjihuis, G.P.G. Fijten, J.J. van Hooydonk. J.A.G. van Aerts, J.H.J. Caenen, H.H. Veugen en C.J.J.R. v.d. Heyden.

1963

Tentoonstelling

Op Nieuwjaarsdag herdacht adjunct-directeur A. Tjihuis zijn veertigjarig dienstjubiläum bij Sibema in Sittard. Hij begon in 1923 als tweede assistent. In 1927 werd hij eerste assistent en in 1958 werd hij benoemd tot adjunct-directeur.

Piet Vael, assistent bij Sibema Sittard, vertrok ingaande 1 februari. Hij werd directeur van een weiverwerkingscentrale in Borculo. Zijn opvolger werd J.A.G. Aerts.

In de herfst van 1963 werd te Sittard een geslaagde tentoonstelling georganiseerd met als thema "Limburg-Werkplaats van Europa." Deze werd bezocht door 40.000 tot 50.000 personen. Sibema was vertegenwoordigd met een eigen stand.

Er werden in totaal 28 groepen (642 personen) rondgeleid in de fabriek. Het betrof hier voornamelijk leerlingen van huishoudscholen, groepen huisvrouwen en andere gerelateerde instellingen. Met name de kaasfabriek was altijd de trekpleister.

Bij de gehouden kaaskeuringen van de F.N.Z. haalde de Sittardse kaasfabriek als enige CZNZ-kaasfabriek een bronzen medaille.

1964

Samenwerking

In 1964 ontstond door fusie weer een groter samenwerkingsverband. De Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A. fuseerde met de Coöperatieve Zuivelvereniging "Midden-Limburg" G.A. Deze nieuwe zuivelcoöperatie was het eigendom van ruim vijfduizend veehouders, die gezamenlijk bedrijven exploiteerden te Heythuysen (boter), Roermond (melkinrichting), Echt (boter), Sittard (melkinrichting, kaas en ijs), Beek (boter), Heer (melkinrichting) en Reijmerstok (boter). Verder bezat de combinatie alle aandelen in de Zuid-Nederlandse Limonadefabriek N.V. en de helft in de melkinrichting N.V. Het Land van Gulpen.

De totale verenigingsaanvoer bedroeg in 1964 ruim 105 miljoen kg melk, waarvan er ruim veertig miljoen zelf werd gedistribueerd. De totale omzet bedroeg circa 45 miljoen gulden. Het aantal werknemers bedroeg ruim zeshonderd.

Op 1 april nam J.J.H. Jeurissen, directeur van de coöperatieve zuivelfabriek Sibema Beek na veertig dienstjaren afscheid vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Aan zijn afscheid werd de nodige aandacht geschonken.

Chef de bureau J. Pinckaers van de ijsfabriek was veertig jaar in dienst. Bij die gelegenheid werd hij koninklijk onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Voorzijde hoofdgebouw Sibema Sittard.

Zijgevel hoofdgebouw Sibema Sittard.

Gepensioneerden op bezoek in de kantine van Sibema. Op de foto v.l.n.r. H. Veugen, J. Jeurissen, onbekend en J. Hacken.

Reunie oud-personeelsleden melkfabriek in de foyer van de Sittardse schouwburg.

De Sittardse melkfabriek in 1964

De jaarlijkse verwerking bedroeg circa 20 miljoen kg melk. Hiervan kwam 12 miljoen kg rechtstreeks van de veehouders. De rest werd van de andere kringcoöperaties gekocht.

De melk werd van de melkontvangst naar het verwerkingslokaal gepompt. Daar stonden ook de buffertanks opgesteld. De opslagcapaciteit bedroeg voor het pasteuriseren 75 ton, terwijl van de gepasteuriseerde melk zestig ton kon worden opgeslagen voor de melkinrichting. De kaasmelk werd van de buffertanks rechtstreeks via de pasteur naar de kaasmakerij geleid. De melk voor de melkinrichting werd gepasteuriseerd op 74 graden Celsius en daarna gekoeld tot 8 graden Celsius en hierna opgeslagen.

In het verwerkingslokaal bevonden zich verder twee hoogverhitters en homogenisatoren met een gezamenlijke capaciteit van zesduizend liter. Daarvan ging vierduizend liter naar de flessenlijn voor de gesteriliseerde melk, terwijl de andere tweeduizend liter werd gebruikt voor de bereiding van rijstepap, vla, yoghurt en karnemelksepap.

Al deze producten werden gebotteld in een machine die 6500 flessen per uur kon vullen. Daarna werden deze producten in koelcellen opgeslagen bij een temperatuur van vijf graden Celsius. Op de tweede verdieping bevonden zich het bacteriologisch laboratorium en de roomzuurbassins. Op de benedenverdieping stond nog speciale apparatuur voor de verdere behandeling van yoghurt en een continu sterilisator, waarin de flessen gesteriliseerde melk nogmaals werden verhit met temperaturen tussen 110 en 115 graden Celsius.

De flessenvulmachine.

Eveneens op de benedenverdieping stond de botermakerij, waar de room in een karn van zesduizend liter werd verwerkt tot boter en karnemelk.

De kaasmakerij, met vier kaasbakken, was goed voor ruim 500 ton Goudse kaas per jaar. Van deze kaas ging de helft in kleinverpakking, die via de eigen verkoopplaatsen werd afgezet. Het wegen, snijden en verpakken gebeurde allemaal automatisch.

In de fabriek te Sittard werd ook kwark gemaakt. Hiervoor beschikte men over een geheel automatische installatie.

De ijsfabriek was in 1964 nog ondergebracht in het gebouw naast de zuivelfabriek. Het Sibema-ijs werd verkocht in vrijwel geheel Nederland. De ijsfabriek in Sittard was nagenoeg de enige in Nederland die uitsluitend melkvet in haar producten gebruikte. Ook het centraal koelsysteem in de Sittardse ijsfabriek was destijds een unicum in Europa.

1965

Ijsfabriek Echt

De ijsproductie steeg gestaag. Op den duur werd deze productie te omvangrijk voor de beschikbare ruimte in Sittard. Besloten werd de ijsproductie over te brengen naar Echt. De in 1956 gebouwde zuivelfabriek werd daartoe geheel verbouwd met bijbehorende diepvriescellen en opslagruimte. De verwerking van de ijsmix vond plaats in moderne continu werkende apparaten volgens het zogenaamde doorstroomsysteem. Er waren twee productielijnen, die elk 12.000 tot 15.000 ijsjes per uur konden maken. De voedingsindustrie en dus ook de Sittardse melkfabriek gingen steeds meer op weg naar een volledig mechanisatie van het productieproces.

Geïnvesteed werd in Sittard in de inrichting van uitgiftelokaal in bestaande loods sterielopslag, de inrichting van een koelcel in de melkinrichting inclusief koeldeuren en isolatie.

Verder een verbindingstunnel tussen loods en kelder en de verbouwing van de loods, waarin het centraal magazijn werd gehuisvest.

Ook de bedrijfsinventaris werd fors uitgebreid met allerlei apparatuur. Zo werd van de ijsfabriek Echt een in 1961 aangeschafte boekhoudmachine overgenomen en een in 1958 aangekochte telmachine. Verder een Bedford-truck uit 1957 en een aanhangwagen uit 1964 en enkele bestelauto's. Ook een paard, een venterspaardenwagen en diverse elektrowagens kwamen richting Sittard.

In 1965 werd voor Sittard een rijdende melkontvangst besteld en in 1966 in gebruik genomen. Kosten waren 87.769,90 gulden, inclusief een Bopp en Reuter ovaalradmeter met bondrukker.

1966

Huldiging

In de foyer van de Sittardse schouwburg was op 22 december de grote Sibema-familie bij elkaar gekomen om getuige te zijn van de huldiging van een aantal jubilarissen. J.P.J. (Pascal) Cremers, voorzitter van de zuivelcoöperatie Sibema, verwelkomde de ruim zeshonderd medewerkers van de zeven Zuid-Limburgse zuivelfabrieken, die vergezeld waren van hun echtgenotes.

Hij huldigde achtereenvolgens de veertigjarige jubilaris, kantinebeheerder Jennissen

van de ijsfabriek Echt en de zilveren jubilarissen met name de Sittardse melkbezorgers Bloemers en Tummers. Zij ontvingen uit zijn handen de oorkonde en de medaille van de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond vergezeld door een gift onder couvert. De dames werden in de bloemetjes gezet.

Naast deze drie personeelsleden werd nog een aantal personen gehuldigd, werkzaam in de zuivelbranche, maar niet in dienst van de Sibema. Het waren de heren Van der Heyden uit Kerkrade, Beckers, oud-directeur van Pro Infantibus Maastricht, Pustjens, directeur fabriek Reijmerstok en zijn broer, adjunct-directeur van de ijsfabriek Echt. Deze laatste vierde zijn veertigjarig dienstjubileum; de anderen vierden hun 25-jarig dienstjubileum.

Sef Kruit, chef van de onderhoudsdienst, nam afscheid vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Bij zijn afscheid ontving hij de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

1967

Mutaties

Door het aannemen van nieuwe statuten werd de naam van de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A. gewijzigd in Coöperatieve Zuivelvereniging "Sibema" G.A.

De bij de Sibema aangesloten plaatselijke fabrieken droegen voortaan alle de naam Sibema vóór de plaatsnaam.

M.F. van Kuppenveld, algemeen technisch directeur Sibema-zuivelfabrieken en bedrijfsdirecteur van Sibema Sittard werd met ingang van 1 april algemeen directeur van Zuivelvereniging "Midden-Limburg" te Roermond.

Als bedrijfsdirecteur van Sibema Sittard volgde hem H.L. Dekkers op, die tot dan toe algemeen directeur Financiën en Administratie was in de vestiging Sittard.

P.G.J.M. (Piet) Vael werd adjunct-directeur in Sittard, belast met de uitvoerende leiding in het bedrijf.

Anno 1967 werd er nog steeds losse melk verkocht. Voor de fabriek in Sittard betekende dat ongeveer 1500 liter per dag. Eigenlijk een oneconomisch gering kwantum, waar Sibema van af wilde, maar dat nog niet lukte.

In de loop van dit jaar verscheen een rapport dat in opdracht van het bestuur van de Coöperatieve Zuid-Nederlandse Zuivelbond in Roermond was samengesteld. De conclusie luidde, dat om maximalisatie van de melkopbrengst te kunnen bereiken, het nodig was om verder te concentreren. Het rapport werd met gemengde gevoelens ontvangen. Toch werd het de opmaat tot de uiteindelijke fusie met de Oost-Brabantse coöperatie Campina.

De Sibema volvette Goudse kaas werd tijdens de grote nationale kaaskeuring op 19 september te Enschede bekroond met een gouden medaille. De jury, bestaande uit zuiveltechnici, zuiveldirecteuren en kaasgroothandelaren kende de Sittardse kaas maar liefst 96 van de maximaal 100 te behalen punten toe. De keuring gebeurde op vorm, kwaliteit van de kost, geur en smaak, consistentie van de zuivel en beeld van de doorsnee.

Directeur Piet Vael controleert de kazen.

1968

Stamylanverpakking

Met ingang van 8 januari voegde C.Z. "Sibema" G.A. een nieuw product toe aan haar assortiment. Het betrof de zogenaamde drinkmelk, een egaal doorgeroomde melk. De nieuwe verpakking was een blokvormig dubbel geplastificeerd pak van speciaal versterkt papier. Met een simpele beweging kan hier een schenkopening worden gemaakt. Voor het fabriceren hiervan werd Stamylan gebruikt, het handelsmerk voor de polyethyleen die op het Polychemiebedrijf van de Staatsmijnen werd gemaakt. Het betrof een eenmalige verpakking. Aan de ontwikkeling hiervan had ook het Centraal Laboratorium van de Staatsmijnen meegewerkt. Deze verpakking werd in het gebied Sittard-Geleen uitgetest. Geen gedoe meer met statiegeld. De nieuwe verpakking werd goed door de klanten ontvangen.

Twintig jaar na het ontstaan van de Coöperatieve Zuivelvereniging "Zuid-Limburg" G.A. werd de melkfabriek in Beek gesloten.

1969

Zwembad

Het bijzonder warme weer in oktober zorgde voor een onverwachte hoge afzet van ijs. De heer J.P.J. (Pascal) Cremers, voorzitter van de bestuursraad, nam op dinsdag 17 december afscheid. Dit gebeurde in de Sittardse schouwburg. Een verdienstelijk persoon ging heen. Hij werd opgevolgd door J.A.P.J. Janssen. De afscheid nemende voorzitter werd ereburger van Sittard, de hoogste onderscheiding van de gemeente

Sittard. De versierselen en de legpenning kreeg hij uit handen van burgemeester H. Dassen van Sittard. Verder werd hij ook benoemd tot erevoorzitter van Sibema. Vermeldenswaard is zeker het feit dat Sibema Sittard ook bij koud weer zorgde voor een lekkere temperatuur van het water van het openluchtbad aan de Vijverweg te Sittard. Een verzoek van de gemeente Sittard om het af te voeren warme water van de fabriek hiervoor te gebruiken werd door de directie ingewilligd. Dit gebeurde vervolgens door een buizenstelsel aan te leggen dwars onder het park naar het zwembad.

1970

Fusie met Campina

Op woensdagmiddag 9 december 1970 vond er in de Geleense Hanenhof een historisch ledenraad plaats van de Coöperatieve Zuivelvereniging "Sibema" G.A. onder voorzitterschap van J.A.P.J. Janssen. Onderwerp was de voorgenoemde fusie met de Campinafabriek te Eindhoven. Met 204 van de 248 uitgebrachte stemmen ging de ledenraad akkoord met het voorstel. Bij deze fusie was, naast de Campina zelf, ook de Coöperatieve Zuivelvereniging "De Mijnstreek" te Heerlen betrokken.

Eind 1970 was de gehele melkverwerking bij Sibema geconcentreerd in de fabrieken te Heer, Sittard en Reijmerstok. De 1700 leden leverden toen circa 85 miljoen melk aan deze fabrieken. De ijsfabricage gebeurde in Echt en de bereiding van frisdranken nog steeds in Schimmert.

1971

Verplaatsing kaasfabriek

Door het directiebesluit het bedrijf in Sittard te laten groeien naar de centrale melkinrichting voor Zuid-Limburg was er geen plaats meer voor de kaasproductie in Sittard. Half oktober werd de kaasproductie gestopt. Twee maanden later was dit ook het geval met de kaasopslag en -inpak. Deze werd in zijn geheel overgenomen door de Nederlandse Melkindustrie te Roermond.

In de oude Sittardse kaasmakerij kwamen de extruders en de testafdeling voor de plastic fles; de zogenaamde Plastic Extruder-lijn. In het pekellokaal werd de afvul- en sterilisatieafdeling opgesteld. Het etiketteren en verpakken ging voortaan gebeuren in één van de vier pakhuizen. Door deze verbouwing verdween ook de kantine. Die kwam op een andere plaats.

Op 3 augustus vierde G. de Wit zijn zilveren dienstjubileum en werd hiervoor gehuldigd. De eerste acht jaar bediende hij de spoelmachine. Hierna werd hij bediende bij de sterilisator. Ook zijn vader was werkzaam geweest bij Sint Rosa en wel bijna veertig jaar als machinist.

De eerste R.M.O.-wagens werden in de jaren zeventig in gebruik genomen.

Door de fusie ingaande 1 januari 1971 werd de productie van de plaatselijke melkinrichtingen direct door het bedrijf te Eindhoven geregeld. De uitwisseling van producten met de Coöperatieve Zuivelvereniging Sibema te Sittard en de Coöperatieve Melkinrichting De Mijnstreek te Heerlen ging niet geruisloos voorbij aan de afdeling uitgifte en vervoer in Sittard. Uitbreiding van het vrachtwagenpark en ombouw en uitbreiding van de laadbordessen waren noodzakelijk. Vooral de uitbreiding van de laadbordessen voerde de laad- en loscapaciteit in Sittard aanmerkelijk op.

In oktober overleed plotseling algemeen directeur van Campina, de heer H.L. Dekkers. Eerder was hij directeur in Sittard geweest.

Jaarlijks werden circa vijf miljoen melk gebruikt voor de bereiding van ruim 500 ton kaas.

J.M.R. Chorus werd benoemd tot personeelschef van de zuidelijke bedrijven.

1972

Ploegendienst

De melkinrichtingen in Heerlen, Maastricht en Roermond werden gesloten waardoor in de Sittardse vestiging in ploegendienst gewerkt werd.

Het tropenweer in juli zorgde voor omzetreCORDS van ijs. Het koele "spul" was niet aan te slepen.

1973

Roet

Bestuurder J.H.W.F. (Hubert) Janssen van Huize Holtum, onder andere voormalig voorzitter van de Coöperatieve Zuivelfabriek Sint Rosa te Sittard, overleed op 5 januari.

De melkbussen arriveren per vrachtauto of met tractor op het fabrieksterrein.

De melkbussen worden gelost.

Het werk zit er bijna op. Bijna alle melkbussen zijn op de lopende band geplaatst.

De melkbussen worden automatisch naar de verwerkingsmachine getransporteerd.

Klachten van buurtbewoners van de melkfabriek over een regelmatige roetregen op de aangrenzende straten vanuit de hoge schoorsteenpijp leidden er toe dat van de zijde van Campina er alles aan werd gedaan om de overlast te beperken. Regelmatig werd deze pijp nu doorgeblazen. Door de omschakeling naar aardgas werd deze overlast minder.

1974

Stankoverlast

Een zekere Th. Schmeits uit Sittard maakte in september tijdens de hoorzitting over de geschillen over de hoge waterschapslasten 1973 gebruik om de geschillenkamer van Gedeputeerde Staten provincie Limburg fijntjes met de neus te drukken op de stankoverlast in de Molenbeek tussen de Sibema-fabriek en de Duitse grens.

1975

Inbraak

Eind september braken onbekenden in de winkel van de coöperatie aan de Sittardse Agricolastraat. Met een putdeksel gooiden de inbrekers een ruit van de winkel in en drongen er binnen. Ze gingen er van door met koffie en kaas. De totale schade bedroeg tweeduizend gulden. Uit de aangrenzende opslagloods van de melkfabriek werden nog eens vijftien flessen melkdrank gestolen. Die werden later in de omgeving teruggevonden.

1976

Huldigingen

De heer P. Krekels vierde zijn 25-jarig dienstjubileum. Hij begon als melkbezorger en zette in die periode een behoorlijk wijk op met een goede omzet.

Ook J.W. Lebens herdacht het feit dat hij 25 jaar geleden in dienst trad bij Sibema. Hij was tot 1974 melkbezorger.

De heer J. Hacken nam afscheid van Sibema Sittard. Bijna 37 jaar was hij werkzaam in de zuivel, de meeste jaren als melkbezorger.

Kaasmaker T. de Ree vierde zijn veertigjarig dienstjubileum. Hij kreeg bij die gelegenheid een koninklijke onderscheiding opgespeld.

J. Coumans uit Sittard vierde ook zijn 25-jarig dienstjubileum. Hij was achtereenvolgens werkzaam als stal- en voederadviseur, kwaliteitscontroleur en medewerker bij de bedrijfstechnische administratie.

Op vrijdag 2 juli 1976 nam J.M.R. Chorus, personeelschef van de zuidelijke bedrijven, afscheid in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Hij werd opgevolgd door de heer Jan Peters uit Roermond.

Directeur W. Derks bracht op 28 oktober zijn dank en waardering over aan P.J. Zinken, belast met de leiding van de chauffeurs op de rijdende melkontvangsten in Limburg. Hij was 25 jaar verbonden aan de Sittardse vestiging.

1977

Overlijden oud-directeur ijsfabriek

Op 19 mei overleed vrij onverwacht de heer J.P.W. Lemmens uit Sittard op 58-jarige

leeftijd. Hij was, blijkens een advertentie van Sibema, directeur van de ijsfabriek van de voormalige Coöperatieve Zuivelvereniging "Sibema." In 1956 kwam deze fabriek onder zijn leiding.

1978

Uittocht

De vershraling van de landbouwdiensten (LLTB, Interpolis, Rabobank, Campina, enz.) in de provincie Limburg betekende een behoorlijk verlies van arbeidsplaatsen, onder andere door de overname van melkfabriek De Mijnstreek Heerlen en de Campina-vestigingen in Sittard en Maastricht, aldus een artikel in het Limburgs Dagblad van 24 februari 1978.

Een melkbus bij de poort van een boerderij, een beeld dat enkele jaren later tot het verleden behoorde.

1979

Venters

Campina kwam in het nieuws door plannen om de venters te verzelfstandigen of in dienst te nemen als productiemedewerkers. De concurrentie van de supermarkten werd steeds groter.

1980

Melkbussen

De romantiek van de melkbus verdween helemaal in december 1980 en werd vervangen door de zogenaamde rijdende melkontvangsten (R.M.O.). Voor het laatst zetten ongeveer tachtig veehouders in Zuid-Limburg hun melkbussen langs de straat.

Bedrijvigheid op het fabrieksterrein Campina Sittard.

Vrachtwagens op het fabrieksterrein van Campina Sittard.

Op 21 juni werd in het bedrijf te Sittard de laatste melkbus gestort en wel door de personeelsleden Brouns en Kleuters. De families van beide melkrijders hadden samen bijna honderd jaar bussenmelk vervoerd.

Meer en meer kwam ook het besef dat handhaving van de drie bestaande productiebedrijven niet langer verantwoord was. Ook werd vastgesteld dat concentratie van de bestaande activiteiten in één van de drie genoemde bedrijven niet mogelijk was vanwege de te kleine locaties. In deze drie bedrijven werkten in 1980 346 personeelsleden.

De laatste melkbussen worden op 21 juni 1980 verwerkt in de fabriek. Van onder naar boven: Houber Ekermans (Sittard), Jo Erkens (Geverik) en Willy Schmeits (Sittard). De namen van de twee melkrijders (boven) zijn niet bekend.

1981

R.M.O.

Vanaf 1981 was het gebruik van melktanks door de Coöperatie Campina BV voorgeschreven. Vanaf nu alleen nog maar R.M.O.-wagens of wel de rijdende melkontvangst.

De verdwijning van de melkbus uit het straatbeeld leidde direct tot een nieuwe rage en wel de jacht op deze bussen om ze te gebruiken als ornament in tuin of huiskamer.

1982

Dienstjubilea

Toon Alberts uit Obbicht vierde op 7 februari zijn veertigjarig dienstjubileum als "melkman." Tijdens de receptie ontving hij uit handen van burgemeester H. Creemers van Born een koninklijke onderscheiding in de vorm van de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Centrifugist Mart Stevens vierde zijn zilveren dienstjubileum.

Toon Alberts (Obbicht) met "zijn" R.M.O.-wagen.

Cor de Wit wordt gefeliciteerd door burgemeester Jacq Tonnaer van Sittard met zijn koninklijke onderscheiding bij gelegenheid van zijn veertigjarig dienstjubileum.

Ook Cor de Wit vierde een jubileum en wel het feit dat hij veertig jaar geleden in dienst trad bij destijds Sint Rosa.

Op 25 februari werd aan de E-9 de eerste paal in Borner bodem geheid voor de nieuwe kaasfabriek in buurgemeente Born.

1983

Born

Born kreeg de modernste, computer gestuurde kaasfabriek van Europa. De eerste "Goudse van Born" vond zijn weg naar de consument.

1984

Geen relevante informatie voorhanden.

1985

Archief

Het aanwezige archief van de Coöperatieve Zuivelfabriek Sint Rosa werd blijkens de akte van bruikleen d.d. 21 oktober 1985 tussen de Stichting Sociaal Historisch Centrum voor Limburg en de heer ir. M.F.J.M. Cremers te Epse in bruikleen gegeven aan het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg te Maastricht. Daar maakte het deel uit van het totale archief van de Sibema en de latere Campina en hun rechtsvoorgangers.

1986

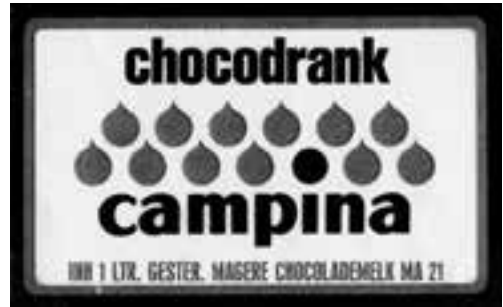
Einde plasticfles

DMV Campina maakte bekend dat de Sittardse vestiging aan de Agricolastraat gesloten zou worden. Dit vanwege het feit dat het zuivelconcern de productieafdelingen zoveel mogelijk in één plaats wilde concentreren. Bovendien was de plastic melkfles lang niet meer zo populair als vroeger. Juist van die plastic fles moest de Sittardse vestiging het hebben.

Besloten werd de productie van sterielmelk en chocolademelk in plastic te beëindigen. Deze beslissing was pas genomen na zeer indringende en uitvoerige discussies met de Sittardse ondernemingsraad, de centrale ondernemingsraad en de vakbonden.

Eind 1986 werd in Sittard al begonnen met het afbouwen en overplaatsen van de productie-activiteiten. De totale aanvoer bedroeg 46 miljoen kg melk. Die hoeveelheid werd door 186 medewerkers verwerkt. De productielijnen werden stapsgewijs overgeplaatst naar Eindhoven en Bergeyk.

Het voorstel van de ondernemingsraad van de fabriek Sittard om het distributiecentrum in Sittard te handhaven bleek na berekeningen niet haalbaar. De centrale ondernemingsraad besloot daarop een positief advies uit te brengen op het eerdere voorstel van de directie om het distributiecentrum te concentreren in Eindhoven. De vakbonden gingen hiermee niet akkoord en spanden een juridische procedure aan. Op 4 februari 1976 kwam deze zaak aan bod bij het kantongerecht in Den Bosch. De uitspraak betekende dat de directie haar centralisatieplannen kon doorzetten.

1987

Einde van een tijdperk

Op 8 april 1987 rolde de laatste fles melk van de lopende band in de Sittardse melkfabriek.

De slagboom is voorgoed dicht. Foto gemaakt bij de sluiting van de fabriek in 1987. V.l.n.r.: productiechef Sjeng Wolters, OR-voorzitter Jos Slangen, productiechef Dré Kuipers en chef transport Huub Willems.

Dat gebeurde onder de toezienende blikken van Wil Wagemans en bedrijfsleider Sjeng Wolters.

De jaarlijkse productie van veertig miljoen kilo melk werd vanaf 9 april 1987 overgenomen door de Campina-vestigingen in Rijkevoort en Eindhoven.

De sluiting had geen gedwongen ontslagen tot gevolg. Op twee na hadden alle medewerkers inmiddels elders bij Campina werk gekregen.

Alle overtollige medewerkers van het Sittardse productiebedrijf konden in Zuid-Limburg aan de slag. Meer dan vijftig werknemers zochten uiteindelijk elders een nieuwe baan.

Er was een afvloeiingsregeling afgesproken. Medewerkers die 55 jaar of ouder waren, werden niet overgeplaatst buiten Zuid-Limburg. Voor deze laatste groep was een beschikbaarheidsregeling getroffen. Deze groep medewerkers kon in onderling overleg worden ingezet als er personeel te kort was. Zij hadden verder de garantie gekregen dat ze gebruik konden maken van de VUT-regeling.

Het distributiecentrum bleef wel nog enkele maanden in Sittard. Medio september 1987 werd ook dat onderdeel overgeplaatst. Op zaterdag 23 september ging in Sittard de slagboom bij de ingang van het bedrijf voorgoed omlaag. Het betekende tevens het definitieve einde van de consumptiemelkproductie in de provincie Limburg.

Zo kwam er na bijna driekwart eeuw een einde aan melk produceren in Sittard. Een voor Sittard belangrijk en vertrouwd bedrijf sloot voorgoed zijn deuren.

Luchtfoto fabriekcomplex Sittard.

Oprichting Boerenleenbank

Statutair werd op 11 juni 1924 de Boerenleenbank Sittard opgericht. De inschrijving in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te Heerlen volgde hierna onder nummer 912889.

Op 4 september 1924 vond de oprichtingsvergadering plaats. Als lid traden toe achttien personen. Het waren J.W. Jessen, Overhoven, J.M.H. Kallen, Overhoven, Fr. Cremers, directeur van de Melkfabriek, J.H. Jeurissen, Casino, P. Martens, Sittard, H. Penners, Leyenbroekerweg, Fr. Smitz, Leyenbroekerweg, W. Thissen, Overhoven, J. Jessen, Overhoven, J.C. Wetsels, Paardestraat Sittard, M. Wehrens, Overhoven, J. Thissen, Overhoven, A. Chorus, Sittard, W. Lumens, Ophoven, L. Kallen, Ophoven, L.M. Cremers, Overhoven, Nic. Hacken, Overhoven en. P.J. Zinken, Overhoven.

De statuten bepaalden onder meer dat de kassier geen herberg mocht exploiteren en de zittingen van de kassier mochten ook niet worden gehouden in een huis, waarin een herberg was gevestigd.

De gewone vergaderingen van het bestuur werden gehouden op de derde zondag van elke maand. Ook op zondagmorgen hield de kassier zitting en wel van 10.00 tot 12.00 uur. De kassier ontving een jaarlijks salaris van vijftig gulden.

De Raad van Toezicht vergaderde eens in de drie maanden en wel de derde zondag van de maanden januari, april, juli en oktober. Het openbaren van ambtsgeheimen door een van de beheerders of de kassier werd gestraft met een boete van 25 gulden ten bate van de kas van de Boerenleenbank.

De leden waren verplicht om de algemene vergadering bij te wonen. Een lid die zonder geldige redenen deze bijeenkomst verzuimde of naliet een vertegenwoordiger te zenden, betaalde een boete van een kwartje ofwel 25 centen.

In het eerste bestuur werden gekozen P.J. Zinken (Jos), Overhoven; H. Kallen, Ophoven en P. Martens, Sittard.

In de Raad van Toezicht werden gekozen J.W. Jessen, Overhoven; W. Lumens, Ophoven en Fr. Cremers, Parklaan Sittard.

Met vrijwel algemene stemmen werd J.H. Jeurissen, van het "Casino" te Sittard, gekozen tot eerste kassier. Deze stelde als borg zijn vader: J.W. Jeurissen. Hiermee gingen het bestuur en de Raad van Toezicht akkoord.

De eerste zitting van de kassier werd gehouden *Kassier J.H. Jeurissen.*

op zondag 14 september 1924 van 10.00 tot 12.00 uur. Tenslotte besloot men tot de aanschaf van een degelijke LIPS-brandkast.

Vestiging in zuivelfabriek

Van 11 juni 1924 tot 15 maart 1946 was de Boerenleenbank gevestigd in een lokaal van de zuivelfabriek Sint Rosa. In die periode zijn geen schokkende gebeurtenissen te melden. Wel waarschuwde de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank (CCB) op 26 november 1931 meer te doen ter voorkoming van een mogelijke overval. Voorgesteld werd om de brandkast met toebehoren te plaatsen ten huize van de kassier of op een andere manier preventieve maatregelen te nemen. Men was echter van mening dat in deze situatie geen verandering hoefde te komen. Hij was veilig genoeg geplaatst in de zuivelfabriek. Verder werden er geen zittingen 's avond gehouden, waardoor een mogelijk kans op overvallen al bij voorbaat was weggenomen. Op 8 januari 1932 werd een regeling getroffen voor de kantoorhuur. Op voorstel van Fr. Cremers betaalde de Boerenleenbank in het vervolg vijftig gulden huur per jaar. Dit voorstel werd door de vergadering goedgekeurd. Na discussie en op aandrang van Cremers werd uiteindelijk besloten om de huur met terugwerkende kracht in te laten gaan ingaande 1 januari 1931.

Op 26 maart 1931 vroeg kassier J.H. Jeurissen ontslag aan. Dit vond plaats met ingang van 15 april 1931. Dit vanwege zijn vertrek uit de gemeente Sittard. Zijn opvolger werd zijn broer W.M.H. Jeurissen.

Kassier W.M.H. (Willie) Jeurissen.

Na 22 jaar besloot men in 1946 om het kantoor van de Sittardse Boerenleenbank te vestigen in de woning van de kassier aan de Bergstraat te Sittard. De Boerenleenbank volgde haar eigen weg en groeide uit tot de grootste bank van Sittard. Zo kwam een einde aan de huisvesting van de Sittardse Boerenleenbank in de zuivelfabriek Sint Rosa.

Met dank aan Ger Heilkens

Interviews (door Jean van Haen)

Frans Cremers, zoon oud-directeur

Frans Cremers werd geboren te Heerlen op 8 januari 1937 als zoon van directeur Hubertus Franciscus Xaverius Cremers en Josephine Custers. Grootvader Custers had een landbouwbewerf in het huidige Guliks Hoes. De vader van Frans kwam oorspronkelijk uit Bingelrade, waar zijn ouders ook een boerderij hadden.

Jeugd

Zijn herinnering gaat terug tot zijn derde, vierde levensjaar, toen hij vanuit het woonhuis, de directeurswoning, via het kantoor van zijn vader naar de melkfabriek liep. Via de achterdeur kwam je uit op het plein van de melkfabriek, waar

de melkbussen werden gelost.

Zijn vader was - hoewel dat als "zoon van" moeilijk is te beoordelen - wat men tegenwoordig zou noemen een mensenmanager met veel gezag. Met vier mensen s de Sint Rosa begonnen in 1913, zijn vader, een botermaker en twee venters. Vijf en twintig jaar later staan in 1938 op de groepsfoto van het personeel wel vijftig tot zestig personen. Ondanks de geringe opleiding op zuivelgebied stond hij vooraan bij de ontwikkeling van nieuwe producten. Daarbij waren de totstandkoming van de eerste kaasfabriek in Limburg in 1927 en van de Sibema ijsfabriek met een Amerikaans procedé in 1950 wel heel bijzondere 'piketpaaltjes'.

Het eerste bestuur bestond uit vooraanstaande boeren uit de streek. De eerste voorzitter van het bestuur van Sint Rosa was Haan uit Millen, een heerboer, medebestuurders waren heerboer Cremers uit Haagsittard en heerboer Kallen van de Ophovenerhof. Die waren mede bepalend voor het voortvarend begin. Op de dorpen waren er aparte afdelingen van de coöperaties. Het bestuur samen met de directeur moesten hiermee overleg voeren over de melkprijs, de investeringen, personeelsbeleid, het vervoer van de melk, etc.; erg democratisch!

Het gezin Cremers-Custers bestond uit twaalf kinderen. Frans was de op één na jongste. Hij heeft als "sjnaak" ook ijsjes ingepakt, in de Sint Rosa, daar stond een tafel, de staven ijs werden gesneden, op een wafeltje gelegd en dat moest dan met een papier ingepakt worden; dit was geen vakantiewerk maar gewoon als hij niets te doen had, er geen school was, dan verdiende hij er een ijsje mee. Er werd niet verwacht van de kinderen Cremers dat ze mee werkten, maar de werkverhoudingen waren toentertijd heel anders dan nu. Alles liep in elkaar over. Er was geen achturige werkdag; als het werk klaar was, ging men naar huis. Toen de eerste prikklok kwam, waren er reacties van "vertrouwen jullie me niet!" Als er een machine kapot ging, kon het wel twee uur langer duren voordat men naar huis kon gaan.

Frans is voor minstens tien procent opgevoed door het fabriekspersoneel, zeker in het flauwekul maken Ook als zoon van de directeur werd je op een nette manier voor de

gek gehouden. In Susteren stond er een pony. Die was hem beloofd, maar die kwam er natuurlijk nooit. De ene keer was de pony uitgebroken, dan was het voer weer op. Zo werd je geplaagd. Als 'jungske' dacht je natuurlijk dat de grote mensen de waarheid. Het gezinsleven en het fabrieksleven gingen in elkaar over bij de familie Cremers. Het huisadres Agricolastraat 7 was ook het adres van de fabriek, het telefoonnummer was ook hetzelfde als dat van de fabriek (04490-2014). Er waren drie telefoons met een doorschakeling, één het woonhuis, één op het kantoor van de directeur en één bij de adjunct-directeur. Het was een dag- en nachtschakeling.

Elke veertien dagen werd er op donderdag het geld in zakjes verpakt om de boeren te betalen voor de geleverde melk; alles afhankelijk van het vetpercentage van de melk. Dat geld werd op vrijdag weer door de melkrijder afgeleverd bij de boeren. Donderdagnacht stonden die geldkistjes met de geldzakjes bij de ouders van Frans op de slaapkamer, want ze waren te groot om in de brandkast gelegd te worden. Zo werd ook het loon uitbetaald; tot op de cent.

Er waren toentertijd veel kleine boeren, die ook in de fabriek kwamen werken. Op foto's van het personeel van 1938 en 1956 zien we nog veel van dezelfde mensen staan; het verloop was minimaal, de meesten bleven tot hun pensioen.

Oorlogsjaren

In de oorlog was alles op de bon, dus ook de melkproducten. "Op de bon" betekent dat de producten gerantsoeneerd waren. Dat begon met de rantsoenering van suiker in 1939 en is in de oorlog onder andere uitgebreid met melk, boter en kaas. Per persoon kon je bijvoorbeeld per maand niet meer als zoveel liter melk kopen. Daarvoor kreeg iedereen het benodigde aantal bonnen die hij bij aankoop moest inleveren bij de leverancier van het product. In het geval van melk dus bij de melkventer, die dat op zijn beurt moest afdragen op het kantoor van de melkfabriek. Daar werden de bonnen op vellen geplakt en ingeleverd bij het distributiekantoor. Af en toe verdwenen ook wel wat bonnen in de illegaliteit. Dit systeem is geleidelijk afgeschaft na 1950. Deze bonnen waren dus geen betaalmiddel, maar een middel tot rantsoenering.

De melkfabriek is de hele oorlog blijven draaien. Maar op het einde wel op een veel lager niveau; er waren nog maar weinig koeien. Ook paarden werden in beslag genomen, waardoor de aanvoer en de distributie van melk grote moeilijkheden ondervonden.

Er was een paardenstal en een "sjop" met kunstmest op het fabrieksterrein. Er was ook een aparte knecht om de paarden te verzorgen, en wel in de persoon van Pierre Haarden.

Kiebaasj

Door de hoge temperaturen, schuurde het zweet tussen de benen in de overall van menig medewerker. De leidingen waren immers erg heet en gaven veel warmte af in de fabriek. Er waren medewerkers die een koelblad tussen de benen deden. Dat hielp tegen de "kiebaasj." Thuis werd er dan nog poeder op gedaan. Het was best wel pijnlijk.

Ger Haarden: productieman, venter en RMO-er

Zijn vader verzorgde de paarden bij de Sint Rosa-zuivelfabriek. Hij heeft daar 38 jaar gewerkt. Vader Haarden begon om vier uur 's morgens. De paarden moesten op tijd worden gevoerd, want als de venters kwamen, moesten de paarden klaar staan. Met deze verzorging van de paarden was vader Haarden reeds voor de oorlog begonnen. Tijdens de oorlog kwam er een nieuwe bedrijfsleider, de heer Van Opstal. Die zei eens tegen zijn vader, "Maar Pierre, of ik hier nu 's morgens om vier uur kom of 's avonds om zeven uur, je loopt hier altijd rond." "Ja," zei zijn vader dan, "ik moet eerst de paarden verzorgen, dan moet ik naar het ziekenhuis de melk brengen, dan ga ik in Sittard melk ophalen bij de boeren in de Baandert,

Stadbroek, Broeksittard en Leyenbroek. Het Casino in de buurt "Soestdijk" is de laatste plaats."

Hij had dan de melkbussen bij elkaar en bracht deze naar de fabriek. Die werden daar geleidigd en dan moest hij dat zelfde rondje weer maken om de melkbussen terug te brengen. Vervolgens ging hij thuis eten. Als dan het stro dreigde op te raken, moest hij weer naar een boer gaan om nieuw stro te halen. Bij het Zwarte Paard aan de Brugstraat was een weegbrug en daar werd het stro gewogen.

's Avonds moesten de paarden weer verzorgd worden. Hij had hier een behoorlijke dagtaak aan. Zijn vader was tijdens de oorlog (1940-1945) zo fanatiek dat hij vaak bij de paarden bleef slapen. Bij een zus van hem op de Molenweg in Ophoven hadden ze een schuilkelder gemaakt. Daar gingen zijn echtgenote met hun vier dochters naar toe en dan ging hij terug naar de paarden. Dit voor het geval dat er iets gebeurde, zodat hij ze meteen kon los laten. Na de oorlog zei de heer van Opstal dat hij een goed bericht had, vanaf volgende week kwam er een man die alleen maar de paarden verzorgde. 's Morgens kwam hij om de stallen schoon te maken en 's avonds om ze te verzorgen. Pierre Haarden ging toen ineens dertig uur minder per week werken en hij kreeg ook nog eens opslag. Achter de ijsfabriek stond een houten "sjop" waar de paarden waren gestald. Op een gegeven moment kwamen er steeds meer paarden bij. Een zekere boer Lumens uit Ophoven verhuisde naar de Noord-Oostpolder. Zijn boerderij op de Geuweg werd gekocht en daar stonden op een gegeven moment 23 paarden. Zijn vader, Pierre, haalde de melk op en bezorgde de melk in het ziekenhuis, de Goddelijke Voorzienigheid. Daar aangekomen moest hij behoorlijk wat trappen lopen naar boven om de melk te brengen, twee melkbussen per keer. In iedere melkbus zat dertig kg. In totaal bracht hij twaalf bussen. Als beloning kreeg hij dan een flesje warme cacao. Toen zijn vader 25 jaar de melk bezorgde bij de zusters (hij wist dat zelf niet), hielden ze hem aan de praat, en toen hij naar buiten kwam hadden ze het paard versierd met zilverpapier, inclusief 25 jaar erop.

Hij was zo trots als een pauw en reed met de melkkar over de Rosmolenstraat, de Markt en de Putstraat terug naar de fabriek.

Zoon Ger werkte in de ijsfabriek in eerste instantie als student. Zijn vader bracht de room die niet werd gebruikt voor de boterfabricage naar de ijsfabriek. Bedrijfsleider

van der Dussen vroeg aan zijn vader of hij niet een zoon had van een jaar of vijftien, zestien die bij hun kon komen werken. Drie weken in de zomer van zeven uur 's morgens tot vijf uur namiddag en zaterdag van zeven 's morgens tot drie uur 's middags, dus zes dagen werk leverde toen dertig gulden op. In 1961 was het weer zo slecht, dat ze niet meer hoefden te komen, er was geen behoefte aan ijs. Ze hadden de scholieren niet meer nodig; overall en klompen dus inleveren. George Fijten heeft Ger toen benaderd. Hij kon in de fabriek gaan werken, eerst flessen sorteren in de kelder. Daarna op de afdeling, waar ze de vla en karnemelk vulden en wel aan het spoelapparaat. Ook werkte hij bij de melkontvangst. Hij moest monsters scheppen, die veertien dagen werden bewaard om het eiwitgehalte en vet te bepalen. Aan de hand hiervan werden de boeren namelijk betaald.

Als de stalknecht een vrije dag had, moest Ger hem vervangen. Hij kon namelijk goed met de dieren omgaan en hij was altijd de eerste die hiervoor in aanmerking kwam. Zeventien jaar jong en toch al zo'n verantwoordelijkheid. Met achttien jaar behaalde Ger zijn rijbewijs. De melkfabriek had een tekort aan reserveventers, die een autorijbewijs hadden. Frits Daelmans bijvoorbeeld moest met paard en wagen naar Buchten gaan; een hele afstand voor zo'n paard en die gebruikte wel eens de zweep. Dat paard vertrok zwart en kwam wit terug; zo zweette dat dier. Hij kreeg een paard extra om het ene paard een dag rust te gunnen. Toen de auto's kwamen, kreeg Frits meteen een auto. De eerste auto's waren van het merk Opel Blitz.

Ger wou graag met de vrachtwagen gaan rijden, maar George Fijten vroeg hem of hij eerst een half jaar wilde helpen in de fabriek en dan op de vrachtauto te gaan rijden. Hij verdiende als reserveventer ineens twee keer zoveel en dat beviel natuurlijk goed. Veel had hij er niet aan, want vrijdags vroeg moeder al waar het loonzakje was. Dat gaf hij af aan haar, kreeg een schouderklopje en een dankjewel en daar kon Ger het mee doen. Hij was invaller voor 23 melkventers. Het gevolg was dat hij dus al die routes moest opschrijven. Ger wist precies welke venters een goede en een minder goede route hadden, vooral als het op betalen aankwam. Er waren wijken waar je moest bedelen om je geld te terug te krijgen. Van een collega, Huub Kusters, hoorde hij het verhaal dat de vader van Kusters vaker horloges kreeg van de klanten. Die verkocht zijn vader dan maar. Normaal werd een keer in de week betaald, maar er waren ook klanten die de rekening soms wel een maand lieten staan. Ger ventte ook in de Kluis in Geleen. 's Morgens vroeg sliepen de meesten nog en die dames van de mijnbeambten zetten de flessen niet aan de voordeur. Hij moest dan achterom gaan en bijvoorbeeld in de winter door de sneeuw lopen om die lege flessen op te halen. Toentertijd was er nog geen statiegeld. Op zaterdagmiddag ging hij naar de klanten die 's morgens niet konden worden bereikt. Soms stond de rekening wel zes weken open, maar dat was meestal geen probleem. Uiteindelijk werd betaald.

Ger had vanaf het begin de prijslijst in zijn auto ophangen. Een klant waar hij de eerste keer kwam, vroeg hem of de melk goedkoper was geworden, of dat hij zich vergist had. Blijkbaar telden andere collega's meer! Een melkventer werkte op provisiebasis. Het basisloon was niet dendereend, maar als men z'n best deed en vooral vriendelijk tegen de klanten was, dan verkocht je altijd. Op veel plaatsen werd gevraagd een kop koffie te drinken. Hij antwoordde dan meestal dat hij er al net eentje had gedronken. Hij kon wel op tien plaatsen koffie drinken, maar dat schoot niet op.

Op een gegeven moment was het bijna afgelopen met de melkventers. Men begon met de rijdende melkontvangst (RMO). Ger is toen naar directeur Vael gestapt en gevraagd of hij op de vrachtwagen kon rijden. Hij had geen zin om met deze rijdende winkels te gaan venten. De kleine supermarkten in de dorpen begonnen ook al zijn producten te verkopen en dat zag hij niet zitten. Ger ging rijden met een grote tankwagen en aanhanger die de boerderijen bezocht en de melk in ontvangst nam, dat wil zeggen dat de melk overgepompt wordt uit de tank op de boerderij naar de tank op de vrachtwagen. Bij de eerste rit moest eiwitarme melk opgehaald worden. Die werd naar Eindhoven gebracht. In Eindhoven haalde hij eiwitrijke melk op en die werd naar Born gebracht om er kaas van te maken. Op zo'n dag werd een kleine zestig ton melk opgehaald.

In totaal heeft Ger 33 jaar bij Sibema en Campina gewerkt. Drie jaar binnen in de fabriek, vijftien jaar als melkventer en vijftien jaar RMO-er. Ger heeft een goede werkgever gehad en heeft er ook pensioen aan overgehouden.

Piet Vael, voormalig directeur

Piet Vael werd geboren in Koewacht, Zeeuws Vlaanderen, op 4 maart 1934. Hij volgde zijn opleiding op de HAS (Hogere Agrarische School) in Den Bosch, dit was vroeger een specifieke zuivelschool, naderhand uitgebreid met landbouw, veeteelt, tuinbouw en zuivel-technologie. Na de opleiding werd hij benaderd om een nieuw boterbereidingsproject in Zuid-Limburg kwalitatief op de rails te zetten. Dit naar aanleiding van een stageproject in Friesland, waar ze de eerste vol automatische boterbereidingsmachine hadden geïnstalleerd, maar die bleek niet goed te werken. Piet Vael kreeg het aan de gang. Zodoende maakte hij al op 23-jarige leeftijd naam, dat hij machinale processen kon verbeteren. Dit project liep

in Friesland in Balk en in Brabant in Bladel. Sibema had ook diezelfde machine gekocht voor Reijmerstok, maar ook die machine liep niet zoals het moest. Piet Vael kwam in Limburg terecht omdat bekend was dat hij in Balk met deze machine had gewerkt. Er moest iets gedaan worden, want de fabriek dreigde de goedkeuring om boter te maken te verliezen. In Reijmerstok werkten toentertijd 25 mensen.

Reijmerstok was een van de grote melkfabrieken, dertien miljoen kg per jaar. De melk werd daar aangevoerd, gecontroleerd en ontroomd voor de boterproductie. De rest van de melk ging naar Sittard voor consumptie of naar Veghel voor industriële productie. Toen hij stage liep in Uden werd er door dertig medewerkers per week 3000 kg. boter gemaakt. De machine in Reijmerstok produceerde met twee man personeel dit in vier uur. De verschillen tussen Duitsland en Nederland waren dat er in Duitsland 18% vocht in de boter mocht zijn, terwijl dit in Nederland maar 16% mocht zijn, anders kreeg je geen Rijksmerk, en had je dus een waardeloos product. Het vetgehalte daarentegen was in Duitsland lager namelijk 80%, terwijl dit in Nederland 82% was, voor de prijs maakte dit niets uit, want de boter was in Nederland goedkoper.

In 1959 ging hij naar Sittard. Daar werd gestart met kaas in kleinverpakking. De kaas werd in folie verpakt. Het grootste probleem was, dat als er vervuiling op de korst zat, dit ook werd ingepakt. Ook dit probleem werd opgelost. Inpakken werd gedaan door vrouwelijke medewerkers; dit inpakken gebeurde naderhand in Roermond. De Keuringsdienst voor Waren was en is kind aan huis in de voedselindustrie. Er moest dus goed op vervuiling worden gelet. Hier werd alleen Goudse kaas geproduceerd voor de groothandel en voor de eigen verpakkingsafdeling. Verpakte kaas ging vervolgens in golfkartondozen vanwege de isolatie en de stevigheid. De verpakte stukken werden zo niet vervormd. In Sittard werd in 1927 met de kaasproductie gestart, ook in Gilze-Rijen en in Roosendaal. Kaasmakers werden aangetrokken vanuit Friesland. Er was een landelijke coöperatieve verkooporganisatie. In Limburg was die in Roermond gevestigd. Als lid had men de statuten ondertekend, waarin stond dat je niets nieuws mocht maken. Dit was voorbehouden aan deze bond. Sittard wilde vooruit en volgde de bond niet in alles.

De instelling van Piet Vael was dat de mens wel gevoelig is voor kwaliteit, maar nog meer voor veranderingen, daarom werd er principieel alleen maar eigen kaas verpakt. Dit was ook het motto van Piet de Gruyter in die tijd. Die liet huisvrouwen koffie keuren in Den Bosch, waarbij de koffie van de Gruyter als beste naar voren kwam. Die was het goedkoopst en die kenden de huisvrouwen en kozen voor het product dat ze kenden.

Jan Bakker was de laatste kaasmaker in Sittard. Na de fusie van Campina en Sibema werd de kaasproductie verplaatst naar Asten.

Er kwam een fusie van de fabrieken in Heerlen, Maastricht en Sittard. De bedoeling was dat de fabriek in Sittard gesloten zou worden. Piet Vael werd overgeplaatst naar de boterfabriek in Weert, die toen de meest moderne inrichting was. Hij heeft daar een jaar gewerkt. Later is hij toen teruggeroepen naar Sittard en daar heeft hij de "plastic-lijn" mede opgebouwd.

Sittard was de eerste in Nederland die een plastic fles maakte. De moeilijkheid lag in het feit, dat het smeltpunt van plastic bij 120 graden ligt, terwijl de sterilisatie plaats vond bij 113 graden. De kunst was om de druk zowel binnen als buiten de fles gelijk te houden. Het standaard gewicht van de fles was volgens de fabrikant Stork uit Enschede 33 gram. Begonnen werd met 28 gram, wat uiteindelijk 26 gram werd. Dat scheelde twee gram per fles, 74.000 kg minder plastic, goed voor het milieu en 150.000 gulden minder kosten.

De plastic kwam niet alleen van DSM, maar ook uit Frankrijk of Noorwegen; dit had alles met de kwaliteit te maken. Bij storingen maakte hij liever gebruik van professor Fetherline uit Schaffhausen (Zwitserland) dan van de servicemonteurs van Stork. De professor was sneller aanwezig dan de mensen uit Enschede. Hij was weliswaar al zeventig jaar oud, maar liep als een hazewind door de fabriek en adviseerde de operators ook naar behoren. Er waren ook eigen servicemonteurs die hun opleiding bij DSM in Utrecht hadden gevolgd.

Piet Vael was een meewerkende directeur, die te allen tijde beschikbaar was, ook midden in de nacht. Bij storingen stak hij ook de handen uit de mouwen. Als hij zag dat iemand iets zwaars moest tillen en hij er toevallig voorbij liep, dan hielp hij mee. Volle, halfvolle, magere en chocolademelk werd geproduceerd. De productie was circa

120.000 liter per etmaal. Maar niet alleen voor Campina, ook voor Creamex en voor de Belgische markt. Een productie van 37 miljoen flessen per jaar.

Toen kwam de fusie met de Melkunie. Door de grote concurrentie, met name van de Belgische markt, is de productie van de plastic afgebouwd. Sittard ging dicht, evenals Roermond en Maastricht. Alles ging naar Eindhoven. In Born kwam naderhand de kaasfabriek. Hoofdzaak was om toch de mensen nog aan het werk te houden en dat is goed gelukt.

Piet is van Sittard naar Asten geplaatst, om daar de proeffabriek te optimaliseren voor nieuwe producten. Het grootste product was uiteindelijk de Milner Kaas. Vael is gestopt in 1995.

Hij heeft nog altijd goed contact met oud collega's. Hij ontmoet ze nu nog twee tot drie keer per jaar, met name bij bijeenkomsten van de vereniging van oud-medewerkers. Deze is opgericht toen Sittard dicht ging en bestaat nog steeds.

Piet Vael eiste van zijn personeelsleden, dat ze de taak deden, waar ze voor stonden, maar was een rechtvaardige baas. Hij heeft een heel goed gevoel overgehouden aan zijn Sittardse jaren en heeft nog steeds goede contacten met zijn oud-werknemers.

Alle reorganisaties zijn zonder gedwongen ontslagen doorgevoerd. Dat gebeurde via overplaatsingen, outplacement of vervroegde uittrekking. Daar is hij best een beetje trots op.

De hoofddirectie van Campina gaf hem daarvoor ook de ruimte.

Hubertus Johannes (Baer) Paes, venter

Baer Paes is geboren op 7 januari 1938. In 1967 begon hij bij de Sibema. Op zoek naar ander werk, het was toen slap in de bouwnijverheid, werd hij er op geattendeerd dat de melkfabriek nog mensen nodig had. Hij is toen aangenomen door Piet Vael. Zijn eerste functie was reserveventer. Baer moest eerst een jaar met andere venters de weg op. Iedere twee weken met een andere venter, dit om de routes en het venten goed te leren.

Dit venten gebeurde met elektrowagens en kleine vrachtwagens van het merk Opel Blitz. Via de melkfabriek kon je het rijbewijs halen. Die elektrowagens gingen wel langzaam.

Dat zou in deze tijd niet meer kunnen. Je kon bijna meelopen, zo langzaam gingen die karretjes. Het duurde drie kwartier om van de melkfabriek naar de wijk Lindenheuvel te rijden.

Het was ook zaak om de wagen 's morgens goed te laden, zodat hij ook goed bij de producten kon komen. De melkflessen zaten in plastic kratten, de pap en yoghurt in de ijzeren kratten. Als hij dan op de route was aangekomen, stopte Baer bijna bij ieder huis. Die elektrowagens waren wel heel handig vanwege de lage instap. Er werden vele producten afgenomen bij de venter, omdat zuivelproducten toentertijd niet in de

winkels werden verkocht. Er was misschien een verdwaalde Spar- of Végé-winkel, maar deze winkels waren echter weer klanten van de venters. Later is verkoopleider IJzermans de winkels afgegaan om daar de producten te verkopen.

De verdiensten waren beter dan in de bouw, niet wekelijks, maar op het einde van het jaar was er verschil. Hij hoefde geen kleding en schoeisel te kopen en als je wilde, was er genoeg etenswaar op de "kar".

Baer had een grote bel op zijn wagen. Bij het begin van de straat belde hij. Het geluid was zo hard dat dit signaal op het einde van de straat ook werd gehoord. De klanten stonden aan de deur en daar liep hij dan naar toe en vroeg wat ze wilden kopen. Waren ze niet thuis, dan stonden de lege flessen klaar met een briefje erin. Toentertijd was er nog geen statiegeld, dat kwam pas later. Mensen die niet veel nodig hadden, stopten het geld zelfs onder de lege flessen. Dat kon toen allemaal. De meeste klanten betaalden een keer per week. Alles werd opgeschreven en op zaterdag volgde de afrekening. Als klanten niet betaalden, was het verlies voor de venter. Dit kwam echter zelden voor.

De wagen moest 's morgens worden geladen. Eerst moest hij een bon halen bij Sjeer Zinken op het kantoor, waar hij zijn handelswaar opgaf. Vervolgens liep hij de diverse loketten af en zo kreeg Baer de bestelde producten die op de bon stonden. Het was wel zaak goed te letten op de beperkt houdbare producten. Die werden vooraan gezet en op datum. Pudding van vandaag kon de dag erna nog verkocht worden, maar daarna niet meer. Van deze flessen werd de stop ingedrukt en de pudding ging in de melkbussen terug naar de boeren om als varkensvoer te dienen. Dit moest echt zo gebeuren, want de Keuringsdienst voor Waren was altijd op pad om de producten te controleren. Voor de meeste venters was dit geen probleem. Alles wat tegen de houdbaarheidsdatum aanzat, werd gewoon vernieuwd. Bij terugkomst moest alles weer worden uitgeruimd. De elektrowagen werd dan aan de oplader aangesloten.

Er waren destijds ook particuliere venters, zoals Paes, Corten en Ubachs. Die reden nog met paard en wagen, maar dat waren later wel de voorlopers van de SRV-wagens; de winkel aan huis. Paes is ermee gestopt omdat zijn paard een hartaanval kreeg op de Rijksweg bij Hotel de Prins. Naderhand hielden andere venters er ook mee op. Al deze producten werden inmiddels ook in de winkels verkocht. Druppelsgewijs is het venten gestopt, in de hoogtijdagen waren er circa veertig venters. Later werden de winkels bevoorrad tot aan Valkenburg toe. Grote vrachtwagens werden 's morgens om vier uur geladen om de producten te bezorgen. In 1971 is Baer gestopt met venten en in de fabriek gaan werken. Eerst in de kelder flessen sorteren, daarna kwam hij bij de productie van de plastic flessen terecht. Long Life Milk, de gehomogeniseerde en gepasteuriseerde melk werd gedraaid voor België Volnij en de Canadese melk; dezelfde melk alleen met een ander etiket. In 1981 is hij door ziekte gestopt met werken.

De anekdotes met het in natura betalen door de huisvrouwen zijn onzin en flauwe kul. Paes moest eens met een venter in Oud-Stein, met de Opel Blitz een straatje inrijden. Dat ging maar net. Die venter zei tegen hem "kijk nu maar goed hoe ik dit doe, dan kun jij dit ook." Hij reed meteen de spiegel van de auto af. Het is ook wel eens gebeurd dat in kerstpakket een droogworst zat die helemaal groen was beschimmeld. Iedereen heeft die toen aan de poort van de melkfabriek genageld. De boodschap was duidelijk. Paes werkte ook samen met de eerste Marokkaanse gastarbeiders. Dit waren op zich goede collega's. In de periode dat hij dozen melk van de band moest afpakken en

stapelen, ging men als collega's om de beurt een half uur schaften. De Marokkaanse collega kwam echter pas na een uur terug. Baer meldde dit aan voorman Kurvers. Hierover aangesproken antwoordde de Marokkaanse collega dat hij ging bidden op de doenzolder. Dat mocht volgens de voorman. Baer nam de volgende dag ook een uur pauze. De voorman kwam hem halen en zei tegen hem, dat hij langer als een half uur pauze had genomen. Baer zei tegen hem, dat hij hem niet moest storen, want hij was aan het bidden. Dit zogenaamd bidden was hierna direct afgelopen.

Baer heeft een mooie tijd meegemaakt. Hij was altijd trots als de machine de hele dag weer zonder problemen had gedraaid. Hij heeft achteraf alleen spijt gehad, dat hij in de bouw is gaan werken en niet direct bij een werkgever als Philips of DSM.

Maar hij heeft er een redelijk pensioen aan overgehouden. Promotie maken bij de melkfabriek was er niet bij. De goede baantjes waren voor de grote boeren. Er werden grote boetes gegeven door de Keuringsdienst voor Waren. Een keer lekte de machine, waarmee de plastic flessen gefabriceerd werden, olie. Dit leverde een boete van veertigduizend gulden op. Ook kon het wel eens gebeuren dat olie het riool inliep.

De plastic fabriek was een geesteskindje van Piet Vael. Later kwam er een zekere Wolters van de melkfabriek Roermond. De flessen moesten 27 gram wegen, maar die gingen kapot, dus kwam Vael testen. Toen bleek dat de flessen van 28 gram goed waren. Vael ging echter op vakantie en Wolters bepaalde weer dat de flessen maar 27 gram mochten wegen. Het gevolg was weer dat een hoop flessen kapot gingen in de toren en bij het inpakken in de loods.

Honderden liters werden verknoeid, want als een fles in de bovenste doos op een pallet kapot ging, konden alle dozen opgemaakt worden en opnieuw worden ingepakt.

"De producten waren echter eerste klas, ook de verzorging financieel en administratief was in orde", aldus Baer Paes.

Paul Jeurissen, zuivelbereider

Paul, geboren te Sittard op 16 juni 1945, begon op 14 mei 1962 te werken bij de Sibema, nog net geen zeventien jaar oud. Hij is afkomstig van Het Casino, de boerderij bij het stadspark te Sittard. De familie Jeurissen had alleen stamboekvee, waarmee men naar fokveedagen ging. Paul moest als kind vaak met dit vee de ring in. Ook melkte hij al op achtjarige leeftijd, zowel 's morgens als 's avonds. De familie Jeurissen was een bekende naam bij de melkfabriek. Een oom van Paul, te weten ome Willy, was directeur van de Boerenleenbank, die nauw verweven was met de melkfabriek. Hij begon al vroeg met werken. Nadat hij de ambachtsschool had gevolgd, kon hij op voorspraak van zijn zus Mia, die bij de kaasinpakafdeling en in de kantine werkte, beginnen bij de melkfabriek.

Paul meldde zich bij directeur Lemmens van de ijsfabriek. Hij kon meteen aan de slag. De eerste indrukken van Paul waren heel apart. Er waren overall roestvrij stalen tanks,

maar terugkijkend, was het volgens hem eigenlijk heel primitief. De sfeer was goed en dat vond hij leuk, ook ijs eten zoveel als je maar wilde, kon hem wel bekoren.

Al snel werd hij naar de mix afdeling gestuurd omdat daar een plaats vrij kwam. Daar volgde hij een stoomcursus ijsmix maken. Daarna moest hij het ijs gaan bereiden. Paul werkte 's nachts, zijn collega overdag. Omdat ijs een seizoensproduct was, werd in de wintermaanden alleen maar onderhoud aan de vriezers gedaan. Hij verdiende in het begin een gulden per uur met een destijds 48-urige werkweek. De overuren waren zakgeld, de rest moest hij thuis afgeven. Het loon werd iedere week in een loonzakje (tuutje) uitbetaald.

Veel vrije tijd had hij niet, al om vijf uur ging hij melken. Toentertijd gaf een koe 20 tot 22 liter melk. Dat is nu wel verdubbeld mede door het voer en het met de computer gestuurde eetprogramma. Hierna ging hij naar de fabriek, tussen door nog even voetballen, daarna weer melken.

De weilanden van het Casino lagen op de Kollenberg en bij de boerderij zelf, waar nu de wijk Soestdijk is gebouwd. Omdat al dat land gebruikt werd om te bouwen, werd het boerderijwerk minder en minder.

Ook moest hij zijn militaire dienstplicht vervullen. Toen hij afzwaaide, was de ijsfabriek verhuisd naar Echt. Hij vroeg toen aan Piet Vael om werk in Sittard. Paul kon beginnen in het centrifugelokaal. Het merendeel van de personeelsleden was in de leeftijd van Paul. In die tijd was veel personeel nodig, omdat er flink werd uitgebreid. De meeste werknemers fietsten naar het werk of kwamen met de bromfiet. Paul was handig en repareerde bromfietsen tijdens de middagpauze. Of er werd in deze pauze gevoetbald. Met het fabrieksteam voetbalde men in de zomeravondcompetitie. De training hiervoor werd op klompen gedaan.

Melkbussen

Als een veeboer zich aanmeldde om melk te leveren dan kreeg hij een melkbusnummer toegewezen. Dat nummer bleef die boer houden. Het Casino had circa twintig melkbussen met een inhoud van dertig liter. Die werden dan door Pierre Haarden opgehaald met paard en wagen.

Van de melk van de koeien werden ook monsters genomen, met name voor de bepaling van het gewicht, vetgehalte en eiwitpercentage. Dit werd gedaan door melkcontroleurs, die op die manier iets bijverdienden. Van de totale melklevering werden monsters op de fabriek genomen. Dit laatste was een verzamelmonster.

Het werk in de fabriek

In het centrifugelokaal werd de melk ontroomd. In eerste instantie werkte Paul met de homogenisators, waar de vetbolletjes in de melk kapot werden gemaakt. Van die melk werd de gesteriliseerde melk gemaakt. Deze werd eerst verhit en daarna gehomogeniseerd. Daarna werden de melkflessen gevuld en gingen ze de "sterieltoren" in om te worden gesteriliseerd. De andere melk, de gepasteuriseerde melk en de dagmelk, werd vanuit de tanks afgevoerd. De medewerkers moesten ook een keer per jaar bij dokter Hundscheidt in Munstergemeen op controle. Ze moesten hun ontlasting laten controleren op parasieten, want alles moest steriel zijn. Ontsmetten gebeurde met chloor. Dit werd weer gecontroleerd door het laboratorium.

Met het ingaan van de veertigjarige werkweek veranderde er niet veel voor Paul. Hij bleef zijn overuren maken bij de melkinname of ging met de vrachtwagen mee de slijters bevoorraden. Dan hoefde hij niet thuis te werken en kon zo nog wat extra verdienen. Het zwembad was vlakbij de fabriek. Als het onweerde en regende, schuilden de jonge dames onder een grote boom bij de fabriek. Paul had er een handje naar om dan de waterslang te pakken en die boom nat te spuiten, zodat het onder de boom nog harder regende dan er buiten.

Kameraadschap stond boven alles, er moest gewerkt worden, maar iedereen deed mee. Je kon er niet lanterfantten. Er werd ook een keer het idee geopperd om prestatieloon te gaan betalen. Dat was niet zo'n goed idee. Dat kon je de oudere personeelsleden niet aan doen.

Voordat de locatie aan de Sittardse Agricolastraat dicht ging, had Paul al gesolliciteerd in Born. Hier werd alleen kaas geproduceerd. Hij werd aangenomen, maar bedrijfsleider Wolters wilde Paul niet laten gaan. In Sittard was de melkverwerking, zowel in glas alsmede in plastic. Iedereen had in de gaten dat de fabriek dicht zou gaan en toen er intern kon worden gesolliciteerd, vertrokken de besten al meteen. Ondanks het verdwijnen van banen bleef de kameraadschap bestaan. Men misgunde niemand iets. Paul heeft in zijn leven bij Sibema alle voorkomende werkzaamheden verricht. Hij was een man van de praktijk en was overal inzetbaar, bijvoorbeeld bij ziekte of vakanties van collega's. Er kon altijd een beroep op hem worden gedaan, zelfs in zijn vakantie. De fabriek was immers zijn brood.

Hij heeft er ook een mooie hobby aan overgehouden, namelijk het verzamelen van objecten en voorwerpen over Sint Rosa en de zuivelbereiding. Veel van zijn verzameling zal op de tentoonstelling in Het Domein te zien zijn. Ook is hij ieder jaar met zijn objecten van de partij bij de Oude Ambachten in Einighausen.

Met 62 jaar en negen maanden is hij na bijna 46 dienstjaren in de vut gegaan. Hij droomt er nu nog af en toe van. Naar eigen zeggen heeft hij er een heerlijke tijd gehad. Tot slot: In Sittard was er geen mogelijkheid om producten goedkoper te kopen, in Born was die mogelijkheid wel. Resumerend: het was een heel sociaal bedrijf.

Mart Stevens, centrifugist

Gerardus Martinus (Mart) Stevens, geboren te Einighausen op 2 januari 1934, begon bij de Sibema in juni 1957. Hij zou eerst bij de ijsfabriek beginnen, waarvoor hij reeds door bedrijfsleider Lemmens was gevraagd. Mart meldde zich op een zaterdagmorgen bij de Sibema en ontmoette daar bedrijfsleider George Fijten. Die vroeg aan hem wat hij kwam doen. Mart vertelde hem dat hij in de ijsfabriek ging werken. George zei tegen hem dat hij ook bij de melkfabriek kon beginnen. Hij zou bij de ijsfabriek 45 gulden per week gaan verdienen en bij de melkfabriek vijftig gulden per week. Dat was "eine knap" geld meer in die tijd.

Mart is in het bezit van het melk- en het landbouwschooldiploma. De landbouwschool was gehuisvest aan de Rijksweg-Zuid, in het gebouw waar vroeger de "Teekenschool" was gevestigd. Later kwam hier de jeugdsociëteit "het Kelderke." Het melkdiploma was een diploma dat uitgereikt werd door de melkfabriek. De jonge boeren kregen een opleiding van Pierre Hermans en Lei Coumans. Doel was om het melken van de koeien goed te leren; zowel thuis op de boerderij als bij de familie de Leeuw in Limbricht. Hier hadden ze meer melkkoeien, zodat meer praktijkervaring kon worden opgedaan. Daar gingen ze dus 's avonds met een paar leerlingen melken.

Bij Mart thuis hadden ze vijf koeien. In die beginjaren kwam de melkkar al om zes uur 's morgens, dan moesten de koeien al gemolken zijn. Ze hadden thuis vier melkbussen, twee voor de morgen en twee voor de avondmelk, hun nummer was 448. Mart is later gaan werken bij de zuivelfabriek. Hij moest eerst zijn militaire dienstplicht vervullen. Nadat hij was afgezwaaid, moest zijn broer gaan. Hij was toen verantwoordelijk voor de boerderij. Zijn broer heeft na zijn dienstplicht de boerderij overgenomen. Mart had daar zelf geen zin in. Hij is toen bij Sibema begonnen. Hier was bijna iedereen van agrarische afkomst. Hij begon in de flessenkelder met sorteren. Via de lopende band gingen de flessen naar de spoelmachines. De productie was nog niet zo groot, vijfhonderd flessen yoghurt was al veel. Op de maandagmorgen dronk Mart geregeld melk. Dit naar gelang hij de zondag ervoor tijdens het stappen had gedronken. De kater was dan zo verdwenen, want die had niet graag... melk.

Naderhand is Mart, zonder te solliciteren, in het centrifugelokaal gaan werken. Sjeng van Pol was daar de centrifugist. Thieu Peeters ging weg en Mart werd zijn vervanger. Zijn taak bestond uit het poetsen van de tanks, de vloeren en het bijhouden van de voorraad reinigingsmiddelen. Het grootste deel van het werk bestond uit poetswerk, begrijpelijk gezien de aard van het fabricageproces.

De verdiensten waren vergelijkbaar met wat mensen destijds bij de Philips in Sittard verdienden.

In de beginjaren, toen hij nog thuis woonde, moest al het geld afgegeven worden en kreeg hij zondagsgeld. Zijn kinderen en kleinkinderen kunnen dit anno 2013 niet geloven, dat hij alleen maar geld had om zaterdag op stap te gaan. Als je dat nu iemand verteld, verklaren ze je voor gek. Geen televisie, geen telefoon, geen centrale verwarming. Er werd toen gezegd: ga maar werken, ga maar het veld in. In eerste instantie ging hij met de fiets naar het werk, naderhand kocht hij een motor. Er waren vijf tot zes collega's die in auto's handelden. Dat waren onder andere Drees Welters, Sjeer Geilen, Bernard Hofstede, Geert Vosselveld. Via de melkfabriek werkten ze in de garage aan hun eigen auto's. Dat ging vroeger zo, de bazen hadden ook auto's en daar werd ook aan gewerkt.

Mart had toen nog een 48-urige werkweek. De uitgifte begon al om vier uur 's morgens. Zelf begon hij om zeven uur, tot ongeveer drie tot vier uur 's middags. Ze draaiden altijd meer uren. Ook was er veel vakantiewerk, voor zowel de kinderen van de werknemers, als ook kinderen van kennissen.

De fabriek werd maar uitgebreid, toen ze met de vijfdaagse werkweek begonnen, kwamen vijf tanks erbij van 5000 liter. Die waren naderhand niets meer waard omdat ze veel te weinig capaciteit hadden. Er kwam daarna een tank met 100.000 liter inhoud. En er stonden al twee tanks van 30.000 liter bij de overgang naar de "plastic."

Hij heeft in Sittard gewerkt tot februari 1987. Mart is toen naar Eindhoven gegaan tot 23 augustus 1987. Op 53-jarige leeftijd is hij afgekeurd.

De vele veranderingen die hij meemaakte waren onder andere de wijze van werken, de ploegendiensten en het op zaterdag en zondag werken. Soms werd op zaterdagavond van zeven tot tien uur gewerkt. Na afloop werd dan naar de Beierpöl gegaan en een pint gevat.

De feestdagen waren toen nog feestdagen zoals Sint Joep of carnaval. Dan werd maar minimaal gewerkt. Dat is nu niet meer mogelijk. Ook werd er op het laboratorium een gezellige oudejaarsdag gehouden met een man of vijftien. Naderhand werd op die dag gezamenlijk op stap gegaan, soms haalde hij thuis middernacht niet. Zoal vaak verwaterde dit naderhand ook.

In de beginjaren, Sittard was eigenlijk een groot dorp, werd er ook rekening gehouden met de Sint Joep Markt en de kermissen. Als het dreigde te gaan sneeuwen, dan liet George Fijten zijn personeel eerder stoppen zodat ze veilig thuis konden te komen. Toen werd er meer aan de mensen gedacht.

Er werkten voor het merendeel mannen. Er waren wel dames in dienst met name bij de administratie en bij de kaas inpakafdeling. Ook kwamen hier soms huwelijken uit voort, onder andere Harry Vola met Roos en Jean Caenen, die zijn vrouw op de fabriek leerde kennen.

Mart is nog lid van de vereniging van oud-medewerkers. Ze komen nog drie tot vier keer per jaar bij elkaar. Campina sponsorde vroeger deze vereniging nog. Na de fusie met Frisia was dit afgelopen. De vereniging is toen van 180 teruggelopen naar zestig leden. Nieuwe leden komen er niet bij. Samen met Lei Hamers en Harry Vola komt Mart om de vijf tot zeven weken bij elkaar en dat sinds 1987.

De veiligheid in de fabriek is in de loop der jaren wel toegenomen. Daar werd vroeger niet zo nauw naar gekeken. Gehoorbescherming etc. was er niet, maar dat was ergens anders ook niet. Op klompen lopen was behoorlijk moeilijk en gevaarlijk. Op laarzen lopen ging beter. Mart had wel eens last van zijn ogen doordat er loog in kwam. Vroeger was er geen Bedrijfs hulpverlening of EHBO. Hij heeft ook de eerste gastarbeiders zien komen. Toentertijd had men meer respect voor die nieuwe Nederlanders dan op de dag van vandaag.

De laatste melkbus die bij Sibema naar binnen ging, werd door Sjang Brouns uit Meers onder applaus verwerkt. Mart merkte toen op dat ze zich allemaal qua werkgelegenheid de nek aan het omdraaien waren. De mechanisering van het productieproces was echter niet tegen te houden. Maastricht was al dicht, Heerlen ook. Sittard was eigenlijk het "minste bedrijf", maar is het langst blijven produceren. Sittard lag toen nog centraler. Naderhand waren afstanden echter geen probleem meer.

De sluiting van de fabriek werd noodgedwongen geaccepteerd. Het kader was al weg. Dat werd vervangen door managers uit Eindhoven. Die hadden met niemand medelijden. Er zijn toen veel collega's naar elders vertrokken. Bijvoorbeeld naar de gemeentelijke overheid gegaan of naar garage Feijts. Je kon ook naar Eindhoven of Bergeijk gaan werken. Financieel was dit goed geregeld inclusief het vervoer.

Sibema was een goede werkgever waarbij hij, achteraf gezien, ook nog een goed pensioen heeft opgebouwd. Goede bazen, goede collega's, wat wil een mens nog meer?

Zondagsmis

In die beginjaren werd er op de zondag, voordat men ging werken, om zes uur 's morgens naar de kerk gegaan. Naderhand werd dat zeven uur, dit waren de zogenaamde "duivenmissen." Eerst in Overhoven, daarna in de Paterskerk en later in Ophoven. Omdat de werknemers om zeven uur 's morgens moesten werken, kon men niet naar de kerk gaan. Ze werden dan om half acht afgelost door Sef Kruitx uit Stadbroek (voorman) en konden ze alsnog de H. Mis bijwonen. Met Goede Vrijdag werd om drie uur 's middag negentig procent van de fabriek stil gelegd. Men ging dan naar de kantine en daar werd gebeden. Adjunct-directeur Tjihuis leidde de gebeden en daarna ging men weer terug aan het werk.

Hubertus Theodorus (Thei) Ruers, administratief medewerker

Thei Ruers heeft nadat hij zijn ulodiploma had behaald niet hoeven te solliciteren. Een baan werd destijds via relaties verkregen. Thei is geboren te Sittard op 13 augustus 1930. Hij begon bij Sint Rosa in 1945 en heeft daar tot 1955 gewerkt. Hij werkte eerst bij de bonnenadministratie (melk, boter, etc.) Dat heeft hij tot circa 1947 gedaan. Alles was toen nog op de bon. De ongeveer twintig venters van Sint Rosa gingen de weg op en mochten de melk alleen met een distributiebon verkopen. Dit gold ook voor de particuliere venters. Deze haalden de melk bij de fabriek op en leverden daar bonnen voor in.

De bonnenadministratie, het zogenaamde distributiekantoor, was gehuisvest in de oude school, waar nu museum Het Domein is gevestigd. Daar moesten de bonnen naar toe worden gebracht.

Er waren bonnen voor een liter melk of een half pond boter, etc. Daar kreeg de "boekhouder" weer grote vellen, goed voor zo'n duizend liter, voor terug. Die moesten dan weer worden opgestuurd naar Den Haag. Om de zes of zeven weken werd de hele administratie gecontroleerd. Hier kwam dus geen geld aan te pas.

De venter kwam iedere dag bij de huisvrouw aan de deur. Alles werd opgeschreven in het "boekje." Op het laatst van de week werd alles afgerekend. De huisvrouw gaf dan de bonnen aan de venter. Deze plakte die weer op grote vellen en leverde de volgeplakte vellen in bij de Sint Rosa. Een liter melk kostte toen ongeveer twintig cent. De melk werd toen vanuit de melkbus, waarin veertig liter melk zat, bij de huisvrouwen afgetapt in literkannen. De melk werd overgeschonken in eigen ketels of kannen van de huisvrouwen. Verpakte melk was er toen nog niet. In 1950/1951 begon men pas met de flessenverkoop. Het begin van de automatisering in de fabriek. Later emigreerde een van zijn collega's. Ruers kreeg toen zijn baan als boekhouder. De administratie was voor hem bekend terrein. Ook deed hij de loonadministratie voor

circa 45 medewerkers. Er waren uiteraard nog geen computers. Er was zegge en schrijven één telmachine. Veel moest er nog uit het hoofd worden gerekend.

Er werden veel overuren gedraaid door de mensen in de fabriek. Dat werd allemaal door de loonadministratie uitgerekend. Iedere week werd op zaterdag het loon uitbetaald. Er werd soms tot zes of zeven uur 's avonds gewerkt.

Bankrekeningen waren er nog niet. Om de veertien dagen werd er op zaterdag met de boeren afgerekend. Het verzorgingsgebied liep van Roosteren, Susteren tot aan Puth en Schinnen.

Hijzelf kreeg geen overuren uitbetaald. Als vijftienjarige verdiende hij 10,12 gulden per week. Die moest hij thuis afgeven. De werkweek was toen nog 48 uur.

Vanaf 1947/1948 begonnen de lonen te stijgen. Toen kwam er ook een CAO. Het salaris was gekoppeld aan de leeftijd.

Ruers had ongeveer tien vakantiedagen per jaar. Op vakantie werd er niet gegaan, daar was geen geld voor. Bij de eerste CAO kreeg hij een toeslag van vier procent.

In die tijd kon het personeel niet goedkoper inkopen. Kerstpakketten waren een onbekend fenomeen, net als het vakantiegeld.

Er was een kas,- bank en giroboek. Hierin werd alles ingeschreven, eveneens de debiteuren- en crediteurenadministratie. Gelukkig was er wel een girorekening. Een keer per week werd het geld naar de bank gebracht. Er was een grote brandkast op het kantoor, waarin het geld veilig werd bewaard.

Op de boekhoudafdeling werkten vier mannen en een vrouw. Toen die dame trouwde, moest ze stoppen met werken. Ze werd vervangen door een man. Toen de bonnenadministratie verdween, was er nog maar drie man personeel. Ruers moest 's morgens om negen uur beginnen tot zes uur 's avonds. Dit was ergerlijk, want de rest van het personeel werkte maar tot half vijf. Hemd en stropdas waren verplicht, evenals een kantoorjas, die tot op de enkels reikte. Dat was op andere kantoren destijds ook de "dresscode." Er was een speciale winkel op de Steenweg waar die stofjassen moesten worden gekocht. Eerst uit eigen zak. Naderhand, bij het invoeren van de CAO, werden die jassen door de werkgever aangeschaft.

Men zat niet constant op kantoor. Er was maar één telefoon en die stond op hun kantoor. Was er telefoon voor de bedrijfsleider, die op dat moment in de kaasfabriek was, dan moest hij naar de kaasfabriek rennen. Verder had de directeur natuurlijk een eigen telefoon. Binnen in de fabriek hing ook nog een telefoon.

Rond de feestdagen, Pasen en Kerstmis, liep Ruers heel wat kilometers meer. De ene venter moest dit nog hebben en de andere weer wat anders. Dat hield niet op. Weer een andere venter was ergens anders op een extra bestelling aan het wachten.

In zijn tijd had Sint Rosa nog eigen paarden in bezit. De directeur ging dan met een paardenman naar de paardenhandelaren om paarden in te kopen of "in te leveren."

In 1955 verdiende Ruers 275,00 gulden per maand. Hij kon toen bij de Vadah-garage vijftig gulden per maand meer verdienen. De keuze was toen gauw gemaakt, hij vertrok.

Harie Genders, centrifugist en botermaker

Harie begon op 7 mei 1947 als veertienjarige te werken bij de Sittardse melkfabriek Sint Rosa. Officieel kwam hij pas in de boeken toen hij de leeftijd van vijftien jaar had bereikt. In eerste instantie moest hij allerhande klusjes opknappen. Later volgde hij de cursus tot "centrifugist" in juli 1955 en "botermaker" in juni 1956. Voor beide opleidingen behaalde hij de diploma's, uitgereikt door de Koninklijke Nederlandse Zuivelbond.

Het was niet vreemd dat Harie in de zuivelindustrie terecht kwam, want ook zijn vader, twee broers en twee zussen waren werkzaam bij de Sint Rosa. Zijn zusters werkten bij de afdeling kaasverpakking.

In de beginjaren moest al het verdiende geld thuis worden afgegeven, naderhand toen hij in 1957 was getrouwd verdiende hij 55 gulden per week. De huur van hun woning was toen fl.26,10. Een keer per maand was dan de afrekening en kreeg hij nog eens 120 gulden. Er werd dan ook circa vijftig uur per week gewerkt; ook op zaterdag en soms ook nog op zondag. Tussen de bedrijven door moest hij in 1952 opkomen voor de verplichte militaire dienst.

In het begin liep iedereen op houten klompen. Het was gevaarlijk om met klompen de trappen op en af te lopen. De overalls moesten zelf gewassen en genaaid worden. Door het schoonmaken van de leidingen met loog en zuren, kwamen er vaak kleine gaatjes in de werkkleding. Later, bij de Campina, veranderde dit. Toen werden laarzen en werkschoenen aan de arbeiders gegeven. Men hoefde de overalls ook niet meer zelf te wassen of te repareren.

In eerste instantie werd de boter in een houten karnton machinaal geproduceerd. Het inpakken gebeurde met de hand. De karnemelk werd afgetapt en wat overbleef was de korrel (bolletjes boter) die werd gewassen en daarna gekneed; er mocht zestien procent water inzitten. Het was de norm om daar zo dicht mogelijk bij te zitten; water kostte namelijk niets.

Grote ijsblokken werden op de boter gelegd. Vervolgens werd de boter met de hand ingepakt. Het ijs werd hierna op de grond gegooid. Bij gelegenheid werden mensen die langs kwamen voor de gek gehouden. Er kwam wel eens iemand langs om te kletsen en hem werd dan gevraagd of hij de boter-inpakker een plezier kon doen en het blok ijs naar de Parklaan huisnummer 6 kon brengen; dat deed deze heer; het ijs smolt onderweg, was te koud en moest even worden neergelegd. Als hij dan aankwam op huisnummer 6 vertelde diegene die daar woonde dat hij op huisnummer 7 moest zijn.

In de wintermaanden was er minder te doen en dan kon Harie met Pit Allers uit Born de boerderijen afgaan met de "schjurfkar." In deze kar konden tegelijkertijd drie koeien of een paard worden geplaatst. Het hoofd van de dieren stak naar buiten en de kar werd luchtdicht gemaakt. In de kar werd gas gespoten en dat moest de schurft doen verdwijnen. Dit ging niet altijd goed. Een medewerker van Sint Rosa, deed eens een klein paard van de fabriek in diezelfde kar, maar vergat de kar van binnen op te

hogen met kisten of iets anders. Zodoende was er teveel speling. Het paardje trok toen zijn hoofd in de kar terug toen het gas binnenspoot en werd hierbij vergast.

Naderhand kwam Harie te werken bij de melkontvangst van de tankwagens, de zogenaamde "Rijdende Melk Ontvangst" (R.M.O.). Deze tankwagens gingen de boerderijen af. Harie was een bezig baasje. Hij had nog een groentetuin en ging ook nog bij andere mensen werken.

Nu op tachtigjarige leeftijd is hij met zijn vrouw nog steeds actief. Hij heeft al voor de veertigste keer als "Einzelgänger" in de carnavalsoptochten van Susteren en Nieuwstadt meegelopen. Ook vervaardigt hij betonnen beelden. Harie heeft naar eigen zeggen een mooie tijd bij Sint Rosa, Sibema en Campina meegemaakt. De beginjaren vond hij echter het mooiste. Hij heeft nog steeds contact met oud-collega's. Toen hij zijn veertigjarig dienstjubileum vierde in de harmoniezaal in Susteren kwamen er zoveel mensen naar de receptie, dat menigeen dacht dat er een receptie voor de nieuwe burgemeester van Susteren werd gehouden!

Harie Genders is een creatieve duizendpoot. Toen Piet Damoiseaux uit Puth-Schinnen vijftig jaar werd maakte hij natuurlijk een Abraham. Op de foto v.l.n.r.: Piet Damoiseaux, Henk Benders, Harie Genders, Leo van Hees, Giel Grootaers en Jean Dieteren. De foto dateert uit circa 1980.

Henk Benders, bacteriologisch-chemisch laborant

Hij is geboren te Munstergeleen op 24 maart 1950, waar zijn ouders een boerderij hadden. Vader Benders zat in het bestuur van de zuivelvereniging. In zijn jeugdijaren moest Henk natuurlijk meehelpen op de boerderij. Het nummer van hun melkbussen was 1701.

Henk stapte na het afronden van de mulo in 1967 op zeventienjarige leeftijd naar Piet Vael toe en vroeg deze om werk op de fabriek. Die gaf hem als advies om door te gaan met studeren. Dit in samenspraak met zijn vader. Henk wilde echter niet verder leren, maar werken en geld verdienen.

Tijdens een tweede gesprek kreeg hij van Piet Vael te horen, dat hij op het laboratorium kon beginnen. Hij moest dan wel

cursussen gaan volgen. Studeren en geld verdienen, dat beviel Henk wel. Hij ging schriftelijke cursussen volgen bij PBNA met praktijkdagen in Arnhem.

Tussendoor vervulde Henk zijn militaire dienstplicht. Tijdens zijn dienstitijd vond de fusie plaats tussen Sibema en Campina. Dit had tot gevolg dat er steeds meer mensen vanuit de mijnstreek en vanuit Maastricht in dienst werden genomen bij de fabriek. Henk besloot nog meer cursussen te gaan volgen. Alleen op die manier dacht hij zich te kunnen handhaven. In zijn beginperiode op het laboratorium moest hij toezien hoe alles in zijn werk ging en veel afwassen, want alles was van glas. Henk groeide mee in de functie en leerde proeven te doen. Op het laboratorium werkten ze met vijf mensen. Ook moesten er soms penicillinemonsters bij de melk van de boeren worden genomen. Er mocht echt geen antibiotica in de melk terecht komen. Zijn hoofdtaak was chemisch onderzoek, wateronderzoek en bacteriologisch onderzoek van alle producten die er werden gemaakt. Van iedere aangeleverde melkbus werd het vetgehalte bepaald door een klein monster te nemen. Die monsters werden veertien dagen bewaard en verzameld. In de beginjaren werd het eiwitgehalte nog niet bepaald. Dit gebeurde pas later. Aan de hand van die gegevens werden de melkleveranciers uitbetaald. De koeien worden nu gefokt om een zo hoog mogelijk eiwit- en vetpercentage te kunnen leveren. Hoe hoger het eiwit, hoe meer kaas er kan worden bereid.

In zijn beginjaren mocht er nog worden gerookt in de fabrieken. Dat is heden ten dage compleet uit den boze. Wat hem wel is opgevallen, als hij nu terugkijkt, dat waren de kleine hoeveelheden die aangeleverd werden; kleine tanks in vergelijking met tegenwoordig. Er waren tanks van vijf, zeven of tien ton. Bij de plasticfabricage kwam er een tank van honderd ton. Nu is de grootste tank 350 ton! Op vandaag is het een grote bulkfabriek, waar zoveel mogelijk melk doorheen moet en dat allemaal om de productiekosten zo laag mogelijk te houden.

Tijdens de middagpauze werd er vaak gevoetbald. Dit kostte menige kapotte ruit. Er was gelukkig een schilder in dienst die deze ruit dan weer moest vervangen. In de fabriek spotten ze zich vaak onderling nat met de waterslang.

Harrie Dols werkte in de kelder waar de binnen gekomen flessen werden gesorteerd. Af en toe zat er wel eens wat kleingeld in de flessen. Dit geld werd dan onder de collega's gedeeld. Dols stopte in een lege papfles in de kelder 25 gulden en ging

daarna naar boven om een collega, die daar de flessen van de band afpakte, af te lossen. Hij vond natuurlijk die 25 gulden. Die liet hij triomfantelijk aan zijn collega zien en stopte het geld in zijn portemonnee. Die collega was natuurlijk razend, want alles moest gedeeld worden.

Op een dag kwam Jef Drummen met het verzoek of zijn kanarie in het laboratorium kon blijven. De fabriek was namelijk te tochtig voor het diertje. Het was een fijne gele kanarie. Eenmaal in het laboratorium gehuisvest werd de kanarie met methylooranje door Henk en zijn collega Jean Dieteren oranje geverfd. Toen Drummen zijn kanarie kwam ophalen was hij helemaal over de rooie. De oorspronkelijke kleur van de kanarie is naderhand wel weer terug gekomen. Maar ja; Drummen was ook iemand die er van hield om anderen voor de gek te houden.

In 1983 solliciteerde hij naar een functie bij de nieuwe kaasfabriek in Holtum-Born en werd daar aangenomen. Hij heeft er altijd met plezier gewerkt. Henk heeft dit jaar na 46 dienstjaren het bedrijf verlaten. Het was altijd stevig aanpoten. In vergelijking met vroeger heel anders. Als iemand veertig of meer dienstjaren had, dan werd hij ontzien en kon het rustiger aan doen. Dat is op vandaag niet meer mogelijk. Vroeger waren de leidinggevenden veel socialer. Nu zijn het alleen maar managers die hun doelstellingen moeten verwezenlijken. Vroeger was er meer onderling contact tussen het personeel. Dat is op vandaag ook niet meer, ieder doet zijn eigen werk en dat is het. De gezelligheid van vroeger is er nu niet meer, maar je groeit vanzelf mee in het

Henk aan het werk in het laboratorium van de kaasfabriek te Holtum-Born.

nieuwe productieproces.

Sinds een jaar of vier krijgen ze geen kerstpakketten meer. Wel bestaat de mogelijkheid om tegen gereduceerd tarief kaas te kopen. Dat wordt wel gecontroleerd door de belastingdienst

Henk heeft nog een keer per jaar contact met Jean Dieteren en schrijft diverse kerstkaarten naar zijn oud-collega's. Tijdens de jaarlijkse Oude Ambachten in Einighausen ziet hij ook tal van oud-collega's.

Soep

Harie Genders was een van de lolbroeken. Als er een nieuwe arbeider kwam, werd die wijs gemaakt dat hij een soepbord en een lepel moest meenemen. Die moest hij bij Tjihuis, de adjunct-directeur, laten keuren om in de fabriek te kunnen eten.

Tjihuis was erg serieus. Harie schreef op een stuk papier en plakte dat bij de botermakerij "Heden Soep." Tjihuis kon dat niet goed hebben en zei tegen Harie, dat die flauwekul afgelopen moest zijn. Harie zei "dat is goed" en schreef op het papier "Heden geen Soep". De soep was een eigen vinding, wat gort, havermout, brandnetels, enz. en daar werd soep van gemaakt. Je kon dan wel zeggen, "ze zijn niet aan het werk", maar zo tussendoor mocht er best wat flauwekul worden gemaakt.

Bronnen en literatuur

H. Creemers, De Zuid-Nederlandsche Zuivelbond, Weert 1928.

Gedenkboek ter gelegenheid van het zilveren bestaansjubileum van de Coöperatieve Melkinrichting Stoomzuivelfabriek en Aankoopvereniging "St. Rosa" te Sittard, Sittard 1938.

Coöp. Zuivelfabriek "St. Rosa" Sittard jubileert. Haar bestaansfeest. Een nuttige instelling voor den Boerenstand, in Limburger Koerier, 27 september 1938.

Zilveren jubileum der Coöperatieve Melk-inrichting "ST. ROSA" te Sittard, in De Limburger 27 september 1938.

De Coöp. Zuivelfabriek "St. Rosa" te Sittard. Het zilveren jubileum - Grote belangstelling bij de bevolking - Feestrede van de Directeur-Generaal van de Landbouw, in Limburger Koerier, 28 september 1938.

Zilveren jubileum der Coöperatieve Melk-Inrichting "St. Rosa" te Sittard. Een belangrijke instelling voor het Land van Sittard, in De Limburger, 27 september 1938.

Jaargangen SIBEMA-bodes. Orgaan van de Coöperatieve Zuivelvereniging Zuid-Limburg" G.A. te Sittard: 1958, nrs.1 en 2, 1959, nrs. 3-5, 1960, nrs. 6-8, 1961, nrs. 9-10, 1962, nrs.11-13, 1963, nrs. 15 1967, nr. 18, 1969, nr. 19.

Sibema te Sittard wordt geopend. 2 Mei officiële opening room- en consumptie ijsfabriek.

Inzegening van het gebouw, in Limburgs Dagblad 11 april 1951.

Sibema zal 6000 frisse ijsjes per uur gaan fabriceren. Belangrijk gebouw wordt ingezegend, in Limburgs Dagblad 14 april 1951.

Gebeurtenissen in de Beursweek, in Limburgs Dagblad 28 april 1951.

Coöp. Zuivelfabriek St. Rosa te Sittard bestaat veertig jaar. Jubilerende directeur Fr. Cremers middelpunt van huldigingen, in Gazet van Limburg, 12 februari 1953.

Zuivelfabriek "St. Rosa" vierde 40-jarig bestaan. Feest te Sittard, in Limburgsch Dagblad, 12 februari 1953.

Zeer moderne, nieuwe melkfabriek te Sittard. Bottelmelk nieuw voor Limburg, in Limburgs Dagblad 24 april 1954.

Bouw nieuwe zuivelfabrieken, in Limburgs Dagblad 30 juli 1955.

Frans H.X. Cremers werd in Sittard begraven, in Limburgs Dagblad 14 februari 1960. De heer F. Cremers, een zeer verdienstelijk burger. Oud-directeur "St. Rosa" overleden, in De Nieuwe Limburger 2 februari 1960.

Sibema-ijsfabriek van Sittard naar Echt verplaatst, in Limburgs Dagblad 9 juli 1962. Melkproductie moet meer gespreid worden over 't jaar, in Limburgs Dagblad 27 december 1962.

Adj.-directeur A. Tijhuis 40 jaren bij SIBEMA, in Limburgs Dagblad 3 januari 1963.
Excursies NIRIA, in Limburgs Dagblad 19 september 1963.
Nieuwe ijsfabriek Sibema in Pey, in Limburgs Dagblad 11 juli 1964.
Boteroorlog in Limburg, in Limburgs Dagblad 20 maart 1965.
St. Barbara. Geen boteroorlog, in Limburgs Dagblad 22 maart 1965.
Melkaanvoer bij "Sibema" gestegen, in Limburgs Dagblad 14 september 1965.
Voedingsindustrieën op weg naar volledige mechanisering, in Limburgs Dagblad 10 november 1965.
Melktanks voor veehouders?, in Limburgs Dagblad 9 december 1965.
Sibema betreurt niet doorgaan van de fusie, in Limburgs Dagblad 30 december 1965.
Sibema huldigde jubilarissen, in Limburgs Dagblad 22 december 1966.
Ijsfabriek Sibema te Echt, in Sibema-bode, 1966, nr. 17, p. 14.
Doorgeroomde drinkmelk in weggoopak, in Limburgs Dagblad 4 januari 1968.
Drinkmelk in weggoopak een succes. Straks in geheel Zuid-Limburg, in Limburgs Dagblad 15 februari 1968.
Sibema hield tekenwedstrijd, in Limburgs Dagblad 31 oktober 1968.
P. Cremers legt voorzitterschap Sibema neer, Limburgs Dagblad 31 oktober 1968.
J. Janssen nieuwe Sibema-voorzitter, in Limburgs Dagblad 18 december 1968.
Huisvrouw moet melk op centraal punt halen. Venters kunnen niet uitbrengen, in Limburgs Dagblad 18 februari 1969.
P. Cremers ridder in de Sylvesterorde, in Limburgs Dagblad 3 maart 1969.
Verwarmd water in open bad te Sittard, in Limburgs Dagblad 17 april 1969.
Melkballet in tunnel te Sittard, in Limburgs Dagblad 22 juli 1969.
Tropenzomer zorgt voor gouden ijstijd. Buffervoorraden uitgeput, in Limburgs Dagblad 6 augustus 1969.
Melkfabrieken werken samen. Van fusie is nog geen sprake, in Limburgs Dagblad 29 augustus 1969.
Oktober goed weer(veel ijs), in Limburgs Dagblad 25 oktober 1969.
Boterbereiding in het campina-werkgebied vroeger en thans, in Campina mededelingenblad voor de leden van de Coöperatieve Zuivelvereniging "Campina" G.A., oktober 1969, jrg. 1, nr. 2.
Sibema huldigt 9 jubilarissen, in Limburgs Dagblad 29 januari 1970.

Uit de school geklapt, in Limburgs Dagblad 13 februari 1970.

Campina en Sibema willen fusie, in Limburgs Dagblad 13 augustus 1970.

Campina tot de fusies in 1970, in Campina. Mededelingenblad voor de leden, 5 september 1970, jrg. 2, nr. 5.

De fusies, in Campina Contact, september 1970, jrg. 2, nr. 5.

Zuivel in Zuid-Limburg tot eind 1970, in Campina Contact, september 1970, jrg. 2, nr. 5.

Besturen akkoord met zuivelfusie, in Limburgs Dagblad 17 oktober 1970.

Fusies, in Het Campinablade, november 1970, jrg. 10, p. 2.

Sibema Reijmerstok begin maart dicht. Personeel naar Maastricht of Heerlen, in Limburgs Dagblad 27 januari 1971.

Inbraak, in Limburgs Dagblad 8 juni 1971.

Algemeen directeur van Campina H. Dekkers overleden, in Limburgs Dagblad 23 oktober 1971.

Buurt vreest roetregen. De Campina-pijp wordt doorgeblazen, in Limburgs Dagblad 12 december 1973.

Verschraling landbouwdiensten Limburg, in Limburgs Dagblad 24 februari 1978.

Overleg heropend over reorganisatie Zuid-Limburg, in Campina Contact juni 1980, jrg. 4, nr. 2.

De laatste melkbus in Sittard, in Campina Contact, juli 1980.

Born kreeg de modernste, computer gestuurde kaasfabriek van Europa, in Limburgs Dagblad 26 augustus 1983.

Koninklijk zilver voor Toon Alberts, in De Limburger 8 februari 1984.

Nieuwe ontwikkelingen in Born, Venray en Sittard, in Campina Contact, mei 1985, jrg. 8, p. 17-18.

Vakbonden willen handhaving van distributiecentrum Sittard, in Campina Contact, februari 1986, jrg. 9, p. 6-8.

Kantonrechter deed uitspraak over Sittard, in Campina Contact, maart 1986, jrg. 9, p. 9.

Consumptiemelkbedrijf Sittard wordt vervroegd, gefaseerd afgebouwd, in Campina Contact, december 1986, jrg. 10, p. 9-10.

De laatste fles melk van bedrijf Sittard, in Campina Contact, april 1987, jrg. 11, p. 15.

In Consumptiemelkbedrijf Sittard ging de slagboom voorgoed omlaag. "St. Rosa" werd 75 jaar geleden opgericht, in Campina Contact, december 1987, p. 1-3.

Laatste fles melk in plastic fles. Sittardse Campina-fabriek dicht, in: **LD of DL** 9 april 1987.

Laatste flessen melk van Campina Sittard. Alle medewerkers blijven bij melkgigant aan de bak, in: LD of DL 9 april 1987.

H. Strijkers, Zwerftochten door het Maaslands verleden. Facetten uit Sittards economische geschiedenis: Zuivelfabriek St. Rosa, in weekblad De Trompetter, 12 augustus 1987.

Suiker Unie, Campina, CHV. Een eeuw boeren op papier. Tentoonstelling over de archieven van drie landbouwcoöperaties in het zuiden, 26-9 tot 31-12-1988.

J.C. Dekker, Het ontstaan van de zuivelcoöperaties in het zuiden van Nederland. Industriële Archeologie XI, 1991, nr. 40.

H. de Beukelaar, De Oostgelderse zuivelindustrie. Industriële Archeologie XI, 1991, nr. 40, p. 130-131.

J.C.G.M. Janssen/W.J.M.J. Rutten, Geschiedenis van de landbouw in de twintigste eeuw, Leeuwarden/Mechelen, 1992.

J. Korsten, Standhouden door veranderingen. De Limburgse Land-en Tuinbouwbond als behartiger van agrarische belangen 1896-1996, Nijmegen 1996.

Dr. R. Philips, Limburgse zuivel-herinneringen, Maastricht 2003 (twee niet gepubliceerde typoscripten).

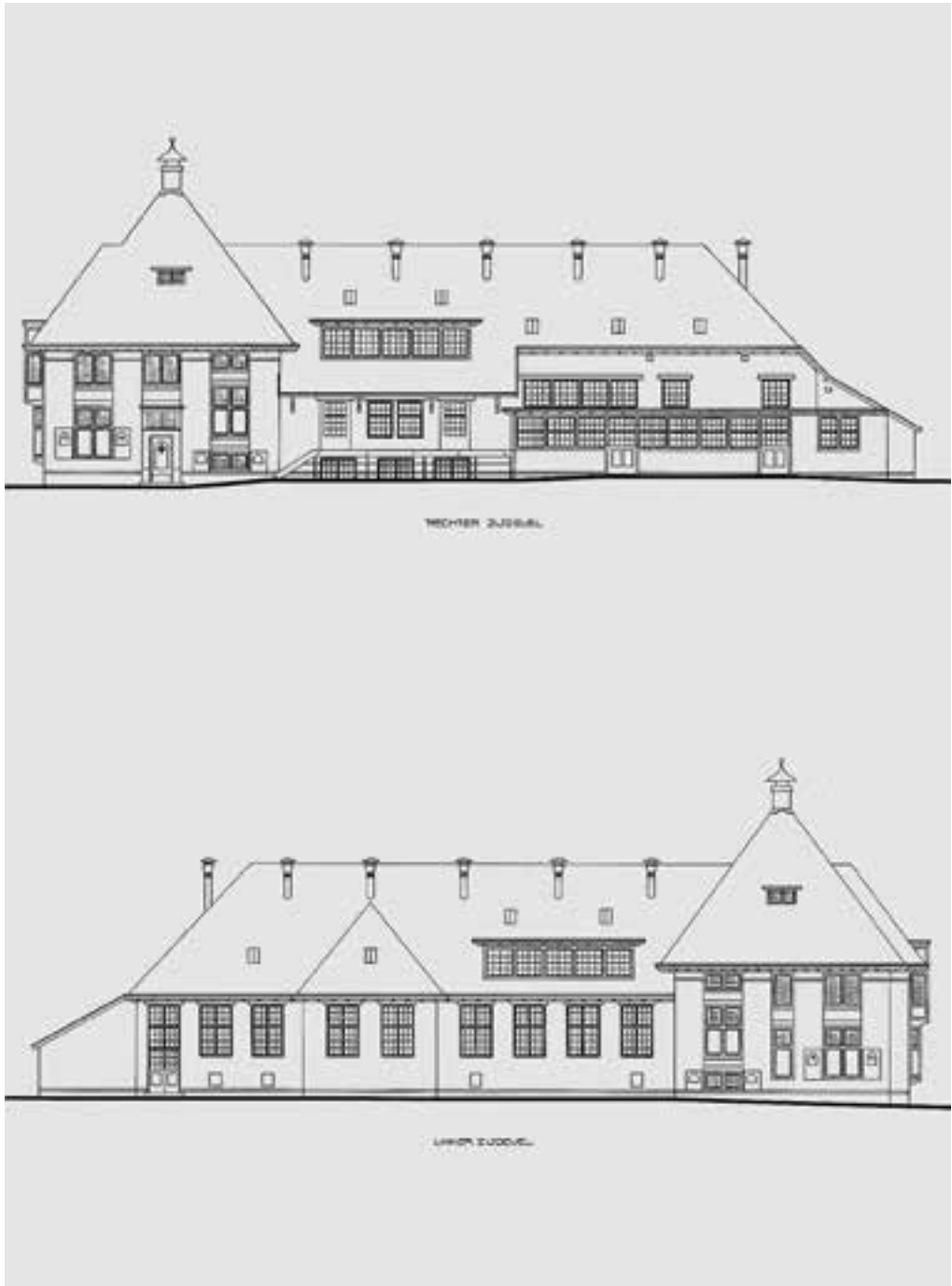
Jos M. C. Lankveld, Zuivelfabrieken kwamen en gingen. Melk- en melkverwerking: de historische dynamiek, Zuivelfabrieken en melkinrichtingen in Oost-Gelderland en het Gelders Rivierengebied, IJzerlo, 2012.

Serge Langeweg, Zuivel. Geschiedenis en inventaris van de zuivelfabrieken in Limburg, Roermond 2012.

Pim Reijnders/Aad Vernooij, Alles van melk. Geschiedenis van de Nederlandse Zuivelindustrie, Zwolle 2013.

www.zuivelhistorienederland.nl.

Fotogalerij

Tekening van de fabriek (1915) uit het bestek van stadsarchitect Jos Wielders.

Ontvangst op het ontvangstbordjes van de zuivelfabriek tijdens de opening van de kaasfabriek in 1927. Bestuursleden en andere genodigden op de foto in vol ornaat. Deken Tijssen staat in toog rechts op het bordes. Staand geheel links bestuurslid L. Widdershoven uit Born. Tweede van rechts staand is bestuurslid Alphons Bouts uit Berg aan de Maas.

Autoriteiten en genodigden tijdens de opening van de kaasfabriek in 1927. We zien op de eerste rij v.l.n.r. L. Kallen, deken L. Tijssen, zuivelconsulent J.J.C. Ament, onbekend, voorzitter ir. N.H.L. Haan Huize Millen, onbekend, minister van Binnenlandse Zaken en Landbouw mr. J.B. Kan, onbekend, gouverneur mr. E.O.J.M. baron van Hövell tot Westerflier, rijksveearts Quaedflieg, burgemeester M. Coenders, mr. N. Beckers en directeur H.F.X. Cremers. Op de bovenste rij staan bekende en onbekende gasten.

Mr. J.B. Kan, minister van Binnenlandse Zaken en Landbouw (in lichte overjas) was de eregast tijdens de officiële opening van de kaasfabriek in Sittard. V.l.n.r.: directeur H.F.X. Cremers, onbekend, zuivelconsulent J.J.C. Ament, onbekend, mr. Nic Beckers, onbekend, burgemeester Coenders (nog net zichtbaar), minister mr. J.B. Kan, A. Garé, Jessen (?), onbekend, voorzitter ir. H.N.L. Haan en gouverneur mr. van Hövell tot Westerfliet.

Melkbussen op binnenplaats boerderij Ophoven.

Johannes de Ree, eerste kaasmaker van Sint Rosa.

Wagen van de zuivelfabriek Sint Rosa tijdens een corso. Foto genomen op de markt te Sittard eind jaren twintig.

De boter is gemaakt. Harie Genders bekijkt het product.

Veertigjarig dienstjubileum Houber Ekermans.

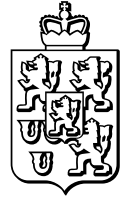
Pentekening Zuivelfabriek Sint Rosa vanaf Kastanjelaan. Vervaardigd in ca. 1949 door W. Smits.

De werkgroep: zittend v.l.n.r. Jean van Haen, Jan Hermans, Marianne de Vaan-Braun en Kitty Jansen-Rompen. Staand v.l.n.r.: Peer Boselie, voorzitter, Harry Strijkers, Frans Cremers, Cor Mathijssen, Karel de Vaan en Paul Jeurissen. Inzet: René Haustermans.

Deze uitgave kwam mede tot stand dankzij een financiële bijdrage van:

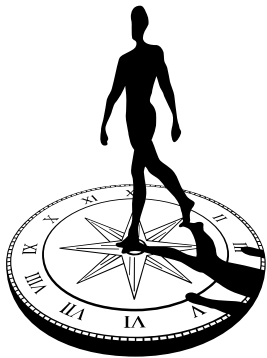
provincie limburg

Gemeente

Sittard-Geleen

Born

Rabobank

Westelijke Mijnstreek

Prins Bernhard **Cultuurfonds**

COLOFON

”Drie kwart eeuw zuivelbereiding in Sittard. Van Sint Rosa, Sibema tot Campina” is een uitgave van de Stichting Cultureel Erfgoed Zuivelfabriek Sint Rosa.

Sittard, 2013

Tekst kroniek: Harry Strijkers

Teksten interviews: Jean van Haen

Samenstelling: Harry Strijkers

Foto's: Euregionaal Historisch Centrum Sittard-Geleen
Familie Cremers
Paul Jeurissen
Bram de Braber

Bestuur Stichting Cultureel Erfgoed Zuivelfabriek Sint Rosa

Frans X. Cremers, voorzitter
Marianne de Vaan-Braun, secretaris
Jan Hermans, penningmeester
Bankrekening: (NL98Rabo)0133597652

Samenstelling werkgroep:

Peer Boselie, voorzitter, Frans X. Cremers, Jean van Haen, René Haustermans, Jan Hermans, Kitty Jansen-Rompen, Paul Jeurissen, Cor Mathijssen, Harry Strijkers, Marianne de Vaan-Braun en Karel de Vaan.

Website: www.zuivelfabrieksintrosa.nl

E-mail: info@zuivelfabrieksintrosa.nl

Lay-out en druk: Drukkerij Econoom bv Beek

Uitgave:
Stichting Cultureel Erfgoed Zuivelfabriek Sint Rosa - Sittard
2013